

MONUMENTELE EPIGRAFICE ȘI SCULPTURALI

ALE

Muzeului Național de Antichități

din

București

Publicate sub auspiciile Academiei Române

de

Gr. G. Tocilescu

Membru al Academiei Române, al Institutelor arheologice din Roma și Viena,
al Societăților arheologice din Paris, Orléans, Bruxelles,
Roma, Atena, Odesa și Moscova,
al Societății geografice, numismatice și istorice din București, al Societății istorice din Moscova,
al Societății de etnografie și antropologie din Paris, etc.,
Vice-președinte al Ateneului Român,
Profesor la Universitatea din București, Director al Muzeului național
de antichități, etc.

—•—

PARTEA II

Colectivnea sculpturală a Muzeului până în anul 1881.

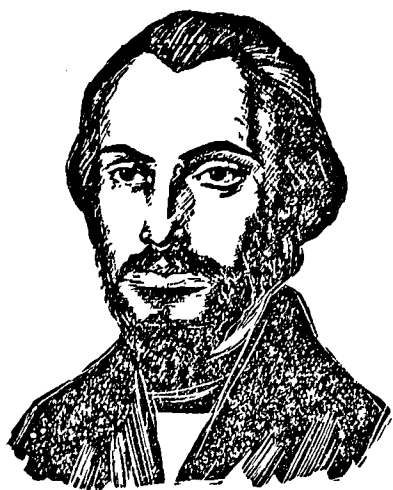

BUCUREȘTI

NOUA TIPOGRAFIE PROFESIONALĂ DIM. C. IONESCU

10. — STRADA ȘELARI — 10.

1908

„NICOLAE BĂLCESCU”

PARTEA II

MONUMENTELE SCULPTURALE

I

RELIEFURI ANTICE

No. 1

Capul în relief al unui rege al Assyriei, (póte Aşur-nasir-pal), saŭ al unui răsboinic assyrian.

Relieful oblu ne înfăţişază, într'o mărime superióră Descripţiunea. naturei, capul unui rege al Assyriei, póte al lui Aşur-nasir-pal, saŭ al unui răsboinic assyrian.

Pêrul capului este acoperit până la frunte şi céfă de o legătură făcută în chip de tichie şi fixată cu o curea lată pe după urechi. Barba cea lungă, ca şi pletele lăsate pe spate, sunt frisate în cârlionţi.

Monumentul provine din ruinele anticului oraş Niniveh, Proveninţa unde a fost găsit de d. Cocio Cohen împreună cu fragmentul din inscripţiunea analelor lui Aşur-nasir-pal, regele Assyriei, publicat în acéstă operă sub nr. 97 (pag. 479) şi având aceiaşi proveninţă ¹⁾. Faptul acesta al unei proveninţe co-

1) Proveninţa dela Niniveh a ambelor monumente se atestă prin raportul nr. 13 din 12 Mai 1869 adresat Ministerului instrucţiunii publice de către conservatorul Muséului de Antichităţi.

mune e singurul ce ne-ar putea îndritui să atribuim capul în cestiune primului din marii cuceritori assyrieni, lui Aşurnasir-pal, fiul lui Tuklati-Nindar al II, şi care a domnit de la a. 884—861 a. Chr.

Fig. 1.—Capul unui rege sau războinic assyrian.

Natura.

Monumentul nu figurează în vechiul inventar general al Muzeului.

Pétră de var. Conservare bună. Lipsesce vârful nasului, ca şi extremităţile gurei şi bărbiei.

Înălţ. 0,48^m; lăţ. 0.39^m; gros. 0,04^m.

Epoca.

Cam a doua jumătate a secolului al IX a. Chr.

No. 2

Stelă saŭ relief funerar attic al unui efeb jucând arşice.

Stela este încadrată la stânga și la dreapta de câte un ^{Descripțiunea.} pilastru cu capitel susținând epistylul, din care ese, cu un kyme înainte și spre laturi, frontonul încoronat de acroterii. Marginea de jos a stelei a fost lăsată nelucrată, în grosimea primitivă a petrei, spre a fi aședată în postament.

În acest tablou, ast-fel încadrat și foarte adâncit, se înfățișează în alto-relief un tânăr svelt, pășind cu vioiciune spre dreapta. El este gol, având numai o chlamys, care, aruncată pe umărul și pe brațul stâng, fâlfâie la spatele efebului. Brațul drept e ridicat, ca cum ar voi să lovească cu o armă, saŭ să arunce un obiect ore-care; în mâna stângă ține un pumn de mici obiecte cari se desinéză cu amândouă marginile încovoiate.

Aceste obiecte, rămase nepricepute d-lor Otto Benndorf și Al. Conze, cari au vorbit despre monumentul nostru, ni se par a fi cu siguranță niște arşice. În acest cas, în mâna dreaptă (din nefericire ruptă) e de presupus că tânărul ținea un ichiŭ (arşic plumbuit), pe care 'l strângea între primele două degete și-l făcea vânt, ca o pregătire înainte de a lovi cu dânsul arşicele înşirate jos; saŭ, póte mai sigur că el, jucându-se *d' à gro-pița* cu arşice în loc de nucă (τρούνα), aruncă cu mâna dreaptă arşicele, pe când cele din mâna stângă îl servéu de rezervă.

Efebul ține
în mână
arşice.

D. Engelmann, într'o ședință a Societății Archeologice

din Berlin (în a. 1896), examinând reproducțiunea în gyps, precum și fotografia monumentului, a admis, împreună cu mulți alți archeologi acolo prezenți, părerea noastră că efe-

Fig. 2.—Relief attic al unui efeb jucând arșice.

bul ține arșice în mâna stângă; în mâna dreaptă însă d-sa presupune că ar fi fost la început un biciu de bronz sau de alt metal, din care ar fi rămas încă urme pe fondul reliefului, sau că pôte numai coda biciului era de metal, iar

restul pictat. Dar o atare părere nu se justifică prin nimica, de ore-ce mai întâiu, jocul cu arșice nu stă în nici-o legătură cu biciul; și apoi, în realitate acele urme de pe relief, la cari se raportă d. Engelmann, nu sunt de cât niște zgârieturi întâmplătoare de curând făcute, iar zugrăvélă pe monument, nicăeri nu se constată.

Prin urmare este de sigur vorba în acéstă reprezentare de unul din jocurile cele mai plăcute tinerimei grecesci, acela cu arșice (ἀστραγάλοι, *tali*). El se află menționat încă la Homer, care în Iliada XXIII, 88 naréză cum Patroklos a ucis pe fiul lui Amphidamos ἀμφ' ἀστραγάλοισι χολωθείς. Se jucă cu arșice (ἀστραγάλοις παίζειν sau ἀστραλίζειν) în felurite feluri; cele mai obișnuite însă erau: ὤμιλλα și τροπα. Primul joc consistă în aruncare de obiecte rôtunde, nucii, arșice, în așa chip că trebuia să nu trecă peste cercul tras sau indicat mai dinainte, ci să rămână în cuprinsul aceluia cerc.¹⁾

Jocurile cu
arșice la
Grecoi antici.

Cel de al doilea era jocul cu nucii sau cu arșice, ce se aruncau în gropă sau gropiță, întocmai cum copiii obișnuiesc la noi până astăzi a se juca cu nucile. Se obișnuia și un joc de noroc cu aruncare de arșice, fie-care din cele patru fețe ale arșicului având o valoare numerică: muchia scobită, cea din afară, numită τὸ Χιον, o prețuia 1; muchia opusă, cea din lăuntru, τὸ Κῆρον, o prețuia 6; din cele două lature mai late, cea convexă sau scósă afară, τὸ πρηνές (la Romani *planus*), valora 4, iar cea concavă sau cu gaură, τὸ ὕπιον, (la Romani *suppus*), 3. Astfel fie-care din fețele opuse însumă la o altă cifra de 7. Arșicul putea cădea: a) Χιος, sau κύων, *canis*, *volturius* = 1; b) Κῆρος, ἐξίτης, *senio* = 6; c) ὕπιος = 3 și d) πρηνής = 4.

Se jucă cu patru arșice, fiind posibile treiseci-și-cinci combinațiuni cu diferite numiri, luate după deii, eroii, personalități cunoscută, sau după diverse considerațiuni. Jocul cel mai norocos era atunci când câte-și-patru arșicele cădeu pe lature deose-

1) Pollux IX, 102; Hesych s. v. ὤμιλλα. Suidas s. v. ὀμιλλα; Schol. Plat. p. 820: ἡ ὀμιλλὰ ἐστὶν ὅταν περιγράψαντες κύκλον ἐπιρρίπτωσιν ἀστραγάλους ἢ ἄλλο τι, ὃ τῇ μὲν ἐντὸς βολῇ νικῶντων, τῇ δ' ἐκτὸς ἡττωμένων.

bite ; acesta se numea 'Αφροδίτη, *Venus* ¹⁾ și dădea fericitului jucător demnitatea unui symposiarch, βασιλικός sau *rex bibendi* ²⁾ la ospete. Femeilor, mai ales fetelor, le plăcea jocul cu arșice. Fetele se jucau cu cinci arșice, pe cari le aruncau cu palma în sus și îndată întorcând mâna, le prindeu apoi cu dosul palmei ³⁾ ; dacă nu erau prinse toate, cele cădute jos se ridicau îndemânatec cu degetele. În loc de arșice se întrebuințau adesea cinci petricele, de unde și numele de *jocul cu cinci petricele* (πεντελιθίζειν, πενταλίζειν). Băieții mai jucau și „soț-orî-făr'de” (άρτιασμός, αρτια ή περιττά παίζειν *ludere par impar*), unul din jucători având în mână un număr de arșice și cel-alt trebuind să ghicască dacă este cu soț sau fără-de-soț. Arșicele serviau și la oracole (αστραγαλομαντεία), aruncându-se câte cinci arșice cu numerele 1, 2, 4, 6 și dând cinci-deci-și-șese combinațiuni, închinată fie-care unei divinități ; după numele divinității oraculul își îndreptă răspunsul în bine sau în rău.

Imitațiuni de
arșice și
cum se păstra.

Arșicul (numit și άστρος, άστροχος) nu era numai de os de capră sau de miel, dar se imită și în fildeș ⁴⁾, în aur ⁵⁾ și în alte metale, în petre prețioase, în lut, etc., cum rezultă din autori sau din exemplarele ce s'au păstrat în diferite muzee ale Europei. ⁶⁾

Arșicele se păstra de ordinar într'un fel de pungă, care era darul ce băieții sau tinerii căpătau mai adesea de la părinții sau rudele lor. ⁷⁾

1) Martial XIV 14. — Lucian. amor. 16.

2) Plaut. Curc. 359 ; Horatius od. I 4, 18. II 7, 25 de exemplu.

3) Vezi reprezentat acest joc la Heydemann, Die Knöchelspielerin im Palazzo Colonna, Halle 1877, tab. 2, 2 și la Guhl und Koner, Leben der Griechen und Römer⁶, 449.

4) Propertius III 24,13; Martial XIV 14.

5) Suetonius, Tiberius 14.

6) A se vedé Ficoroni, I tali, Roma 1734, tab. la p. 88. — Heydemann, op. cit., tab. 14.—Arșice de lut ars se află și în colecțiunile Muzeului nostru național.

7) Asupra jocului cu aruncare de arșice a se vedé Sauppe Philologus XI 36. Voemel, Philologus XIII 302 ; Hermann, Griech. Privatalter., 263 ; Marquardt Privatleben⁸ 850 ; Becker-Göll, Gallus III 457 ; Grasberger, Erziehung und Unterricht im klassischen Alterthum I, 1 seq. 65, 68, 158 ; Guhl und Konner op. cit. 450—452 ; Pauly-Wissowa, Real-Encyclopädie. s. v. 'Ασράγαλος.

Din operele statuare ale antichității se citează o grupă Astragalizontes de doi băieți jucători cu arșice (astragalizontes), datorită lui Polyklet și socotită de către Plinius cel Bătrân ¹⁾ ca cea mai desăvârșită operă de artă a Greciei. Unii au voit să vadă o replică sau o copie a acestui cap-de-operă în fragmentul unei grupe de astragalizontes, ce se păstrează în Muzeul britanic ²⁾; dar ori-cât de nemerită și caracteristică ar fi figura păstrată în întregime din această grupă, ea nu corespunde caracterului artistic al marelui maestru. Mai multă legătură cu Polyklet prezintă statuetele existente, în puține exemplare, de feciore ce se joacă cu arșice; despre una din aceste statui Welcker dice că aspiră „spiritul idyllei” ³⁾.

Pausanias vorbește despre astragalizontes la Delphi, lucrare datorită lui Polygnot ⁴⁾.

Jocul cu arșice sau cu mîele se obișnuiește până astăzi la noi, mai ales în orașe și târguri.

Jocurile cu
arșice la Ro-
mâni.

Se caută mai întâiu a se stabili ordinea în care jucătorii au să începă jocul. Pentru acesta se așează arșice în șir, și apoi de la acest șir se dă înainte cu ichiul la o linie fixată. Cel care a aruncat ichiul mai aproape de linie are dreptul ca întâiul să dea în arșice cu ichiul, apoi fie-care din jucători în ordinea cum au căzut ichiurile mai aproape de linie. Când însă se întâmplă ca ichiul să cadă la linia fixă cu partea numită *lenchiu* sau *armaș*, jucătorul atunci câștigă, după învoială, o mîală sau o capră, fără de a mai lovi în șir; dar dacă ichiul cade cu partea numită *gip* sau *împărăție* ⁵⁾, atunci trebuie să plătească o mîală sau o capră. Apoi se începe prin aruncarea cu ichiul în arșice de la linia fixă. Acela

1) Plinius, Hist. natur. XXXIV 19, 6.

2) Este figurată în Marbles in the brit. Mus. 2, 31.

3) J. Overbeck, Geschichte der griechischen Plastik, Leipzig 1869 vol. I. pag. 345; vol. II, 127.

4) Pausanias, Phokis XXX, 1.—Iul. Pollucis Onomast. IX, 99; II, 192.

5) Cele două capete lunguețe ale arșicului se numesc *țoca* sau *urs*, și anume: capătul de sus: *capul ursului*, iar cel de jos: *coda ursului*. Din celelalte patru fețe, muchiile sau cîstele poartă: cea scobită numele de *lenchiu* ori *armaș*; cea netedă: *gip*, *bei* ori *împărăție*; fața convexă sau scosă afară: *buia*, *brutar* ori *om bu*; iar cea concavă sau cu gaură: *gaură* ori *hoț*.

căruia îi vine rândul ca să dea cu ichiul are dreptul, în timpul când face operațiunea, să alerge din locul unde se află până la acea linie. El mai obicînuiește, ca înainte de a asvârli ichiul, să'l cîocnască mai de multe ori de grămada de arșice ce ține în mîna stîngă: acesta ca o pregătire. Ori-cîte mîlele sau arșice au fost isbite de ichiul sunt ale lui și le ia, ținându-le în mîna stîngă. Dacă nu nemerește să dea jos vre-o arșică, atunci trebuie să plătească o amendă, obicînit două mîle (arșice mai mici) sau o capră (un arșic mai mare).

Jocuri cu arșice în Dobrogea.

Cu arșicele în Dobrogea copiii de români, de greci și de tătari mai jocă: *ciortis-mek*, *bassak* și *împăratul și armașul*. Iată cum le descriu tinerii mei elevi O. Tafrali și N. Chiriac, ambii originari din Dobrogea: „Primul joc consistă din aruncarea în sus a două arșice; cel căzut cu armaș (alcia-maga) câștigă pe cel'alt; cel căzut cu *împărăție* plătește celui-l'alt; iar dacă amîndouă au căzut la fel, jocul reîncepe. Dacă însă se întîmplă ca un arșic să cadă *armaș*, iar cel'alt *împărăție*, atunci *arșicul-armaș* câștigă pe *arșicul-împărăție*. De se întîmplă a cădea: unul *om bun* și cel'alt *hoț*, atunci băiatul, căruia îi aparține arșicul cu *om bun*, lovește puternic cu degetul arșicul său în cîstă, sau mai bine la un capăt, și potrivește ast-fel ca arșicul mergînd pe pămînt (pe tîrșite) să isbască arșicul *hoț*, adversar; de-l lovește, îl câștigă; de nu, vine rândul băiatului cu arșicul *hoț*, care face aceeași operațiune pentru a isbi arșicul *om bun*, ce se află acum mai departe de arșicul *hoț*; de-l lovește, îl câștigă; de nu, jocul reîncepe. Jocul începe din nou și atunci când amîndouă arșicele cad cu *om bun* sau cu *hoț*.

„Al doilea joc: *bassak* consistă în asvîrlirea cu ichiul de la linia fixată peste șirul de arșice; din punctul unde au căzut ichiurile, se începe a se arunca în arșicele înșiruite, urmînd ordinea cum au căzut ichiurile mai departe de șirul de arșice. Incolo jocul este identic cu cel obicînit în România.

„Al treilea joc numit: *Împăratul și Armașul*, cunoscut și dincóce de Dunăre, consistă din următoarele: Se adună mai mulți jucători; se împletește o batistă, în chip de frînghie,

ca să se pótă da cu ea lovituri pe palmele celor ce vor fi osândiți. Se ia un arșic, și fie-care jucător, pe rând, îl aruncă pe suprafața netedă în jurul căreia sunt strânși jucătorii, până când unul din ei isbutește să arunce ast-fel arșicul, în cât să se așede pe una din cele două ale sale fețe înguste. Dacă e în sus fața ce are vârful mai ascuțit, acel jucător e numit *împărat*; dacă arșicul a căzut cu fața opusă, jucătorul devine *armaș* sau *vizir*. Armașul ia batista împletită și stă la ordinele împăratului. Odată aleși acești doi fruntași, începe adevăratul joc,—de astă-dată în paguba jucătorilor celor-l'alți, ale căror palme încep a fi usturate de loviturile armașului. Și iată cum : Fie-care, la rând, aruncă arșicul ; afară numai, bine înțeles, de armaș și de împărat. Dacă arșicul cade cu fața cea lată și concavă în sus, jucătorul atunci e declarat „hoț“ și trebuie pedepsit. Împăratul poruncește armașului să-i dea un număr de lovituri cum găsește el cu cale : „moi“, „usturate“, „pipărate“, „fórté tarí“, „cum fuge dracul de tămâe“ ș. a. Dacă arșicul cade pe fața cea lată și convexă în sus, jucătorul e numit „brutar“, și armașul este însărcinat să-i cântărescă pâinea, ca să vadă de e cinstit. Pentru acesta el învârteste batista-bătăușă în jurul arșicului, și de la o înălțime óre-care dă arșicului drumul; dacă arșicul cade tot „brutar“, jucătorul e lăsat în pace ; dar va! de el, dacă pică arșicul cu fața „hoțului“.

„Jocul continuă astfel, până când un jucător aruncă arșicul și cade „împărat“; atunci împărăția trece la el, iar predecesorul său rămâne simplu jucător, și-l vine și lui rândul ca să mănânce păpara. Acelaș lucru se întâmplă și cu armașul. Acesta trebuie să bage bine de sémă și să numere exact loviturile ce dă, ca nu cum-va să trecă peste numărul poruncit de împărat, căci în atare cas are să priméscă el prisosul din partea celui năpăstuit“.

Cât pentru jocul numit *grópă*, ne spune d. Tafrali, „se face o gropiță de lărgimea unui pahar de apă. La o depărtare de un metru jumătate până la două, se trage o linie. De aci jucătorul, ținând în palmă șese nucí sau șese glónțe de plumb, orí șese petricele rotunde, și, mai rar, șese

arșice, se încercă să le arunce în grópă. Dacă izbutește să asvârle în grópă un număr cu soț, atunci el câștigă obiectele puse jos de cei-l'alți jucători: mărci, bumbi (nasturi), nucii, ș. a., și are dreptul să tragă înainte până când perde. Dacă în grópă a cădut un număr fără-de-soț, însemnă pierde, și jucătorul trebuie să plătescă la toți cei-l'alți un număr egal de obiecte puse la joc. Câte odată, când jucătorul primește glumele și e blajin, unul din adversari cobește dicându-i: „*una afară, tricatsara, trica la bordei*“, creșdend că aceste cuvinte vor face ca să cadă în grópă cinci bucăți și una afară, sau trei afară și trei la „*bordei*“, ori în fine, una în lăuntru și cinci afară“.

**Provenința
reliefului.**

Relieful a fost de sigur găsit la Athena, de unde l'a cumpărat generalul N. Mavros și l'a dăruit, împreună cu a sa colecțiune, Muséului național. Este curios că un monument așa de prețios nu figurează în inventariul vechi al Muséului.

Natura.

Este de o marmură cu frumósă culóre galbenă închisă, și anume, credem, de marmură attică. D. Otto Benndorf presupune a fi marmură de Paros. Acéstă părere nu se confirmă însă, dacă observăm structura petrii în locurile stricate; ea este în contradicere și cu faptul că Athena, în epoca atribuită monumentului, se mulțumea pentru lucrări de acest fel cu materialul indigen, fără de a se mai servi cu marmura de Paros.

Înălțime : 1.30^m; lățime : 0.55^m; grosime : 0.18^m.

Literatura.

Asupra monumentului s'a vorbit în: Mittheilungen der Wiener Centralkommission 1873 p. 332 (Benndorf și Hirschfeld).—Archäolog. Jahrbuch, Anzeiger 1896 p. 98 (Engelmann). S'a publicat de d. Al. Conze în opera Die attischen Grabreliefs, herausgegeben im auftrage der kaiserlichen Akademie der Wissenschaften zu Wien, Berlin, Nr. 1152, pl. CCXLVI, după o fotografie și un mulagi, ce i-au fost puse de noi la dispozițiune.

Epoca.

Lucrare bună grecésă din secolul al III a. Chr.

No. 3

Un mic relief votiv închinat lui Pluton.

Mica tăbliță reprezintă pe deul Pluton stând cu corpul, Descrițiunea.
puțin înclinat, sprijinit pe piciorul drept, și ține cu mâna

Fig. 3. — Relief votiv închinat lui Pluton.

stângă, ridicată în sus, extremitatea superioară a unui sceptru, care depășește cadrul reliefului; mâna dreaptă e lăsată în jos spre Kerberos cel cu trei capete (?). Deul poartă chiton

aruncat pe umărul stâng, tras apoi pe spate, pe sub subțioră și adus în urmă iarăși pe brațul stâng, lăsând dezvoltat brațul drept și plectul până la brâu.

Relieful puțin adâncit, și cam ros, este într'un cadru rectangular.

Provenința. Provenința necunoscută. A făcut parte din colecțiunea generalului Mavros (nr. 49 din invent. general cu indicațiunea greșită: „*Diana cu cânele*“).

Natură. Marmură albă.
Înălțimea 0,18^m; lăț. 0.14^m; gr. 0.025^m.

Epoca. Lucrare grecéscă, puțin cam superficială; secolul IV—III a. Ch.

No. 4

Relief votiv de tipul zeiței Hekate trimorfe.

Relieful votiv ne reprezintă pe zeița Hekate în forma ^{Descripțiunea.} sa triplă (Ἑκάτη τριπρόσωπος), cu trei corpuri și trei capete: trei femei stau în picioare, umăr în umăr, dar pe deplin desfăcute una de alta. Ele sunt la fel îmbrăcate: cu un lung chiton dublu, apoftegma înainte mergând până peste pân-tece, iar de lături fiind ceva mai lungă; peste apoftegma vine cingătorea mai jos de sân; în picioare încălțaminte.

Figura din mijloc are chiton cu mâneci scurte; ea se deosebesc de cele două lăturalnice prin discul lunar de pe creștetul capului și prin aceea că privește în față, pe când capetele celorlalte două sunt îndreptate lateral. În cele două mâini, întinse și lăsate în jos, ea ține de o parte și de alta câte o scurtă făclie, aprinsă fie-care d'asupra câte unui altar, par'că ar voi să încingă focul pe dânsule. Figura din dreapta are în mâna dreaptă un pumnal, cu cea stângă strânge un șerpe. Figura din stânga ține în mâna stângă o făclie ridicată în sus, mai sigur de cât un tolag scurt, iar în cea dreaptă un obiect, care la prima dată ar păre tot făclie, dar ceva mai scurtă; în realitate însă ea ține o cheie.

Între zeiță și altare: câte un animal (cel din stânga pare o căprioară, cel din dreapta, un câine) vizibil numai cu partea anterioară și având capul îndreptat spre altar.

Pe când la figura de la mijloc se văd amândouă piclórele, de la figurile lăturalnice e aparent numai câte un picior: nu piciorul pe care se rezămă corpul, ci acela ținut liber.

Relieful are un cadru, care sus se termină în formă de boltă.

Fig. 4. — Relief votiv al zeiței Hekate trimorfe (I tip.).

Representa-
țiunile Heka-
tei trimorfe pe
monumente.

Dintr'o epocă mai recentă ne întâmpină în Italia, dar cu deosebire în țările dunărene și în Asia-Mică — patria zeiței thrace Hekate ¹⁾—o serie de reliefuri, monede și gemme care represintă pe aceeași zeiță a lunii și a nopții în două chipuri: a) când cu corpul și cu capul în trei, cu făclii

¹⁾ Apulej. Met. XI, 2: *terrae claustra cohibens*. La porțile caselor particulare din Athena se află adesea așa numitele *Ἑκάτα*, adică statue sau mici capele ale Hekatei în calitatea ei de *προδύρα*. Cf. Aristoph. Vesp. 804; Hesych s. v. *Ἑκάτα*. Vezi Lobeck, Aglaoph. 1336 seq.

lungi până la pământ, cu ibric, cupă, fruct și câine (primul tip al Hekatei trimorfe); b) când cu trei capete și mai adesea și șese brațe la un singur corp (al doilea tip), purtând în mâinile, pe jumătate ridicate, făclii scurte, săbiul său pumnale, bice și șerp — atribute împrumutate de la Erinyi de către aceeași deită Hekate, care este în același timp deită a lumii infernale (Ἑκάτη χθονία), gróza nocturnă a Infernului. Ca patrónă a fermecelor și a vrăjitoriei, ea are tridentul fermecător drept atribut particular¹⁾; ea mai posedă ca atribute chei și fringhi, care caracteriză pe Hekate în rolul său de păzitoare a ușii și a porții, de portărăsă a Infernului²⁾. Prima grupă este de baștină în Attica, cea de a doua în Asia-Mică.

Ca model de primul tip putem cita: o statueta de bronz ^{Primul tip al Hekatei trimorfe.} (la origină aurită) din Muséul Capitolinic din Roma³⁾, care arată trei fecióre tinere stând în picioare spate în spate. Judecând după atributele ce țin în mână, una din ele personifică Sórele și pe Mithras (atribute: căciulă frigiană cu rațe solare, coda de șerpe sau șerpe străpuns, și cuțit), alta personifică pe Selene identificată cu Isis (atribute: secera lunii d'asupra cu flórea *lotos*, făclie), cea d'a treia în fine: pe portărăsa Infernului (atribute: cheie și fringhie).

Acelaș tip se regăsește la o grupă din Amiens⁴⁾ (chiton lung, kalathos, făclie și cupa în mână), pe un relief de marmură din Muséul Bruckenthal din Sibiu⁵⁾ (interesant pentru reprezentațiunile simbolice privitoare la cultul deitei, ce are corpul în chip de momâie), pe altul din Smirna⁶⁾, (în care toate mâinile țin făclii, două câini alăturați), și alte câte-va sta-

1) Righetti, *il Campidoglio* I. tab. 143. — Müller-Wieseler, *Denkm. d. alt. Kunst* 2, 71, 891. — Roscher, *op. cit.* I, 1905—1906.

2) Veđi Roscher, *Lexikon* I. p. 1885 seq.

3) Veđi *Antikes Zaubergerät aus Pergamon*, her. von Richard Wunsch Berlin, 1905 p. 22 seq.

4) *Archäolog. Zeitung* I, tab. VIII.

5) Müller-Wieseler *op. cit.* 2, nr. 893 a și b. — Petersen *op. cit.* V. 193 seq.

6) Müller-Wieseler *op. cit.* 2, 882.

tuete ¹⁾. De asemenea și pe unele monede: din Antiochia în Karia ²⁾ (atribute: kalathos, două câini, făclie, pumnal, biciu, cheie, șerpe), din Mastaura ³⁾ (atribute: kalathos, pumnal sau făclie, două altare aprinse), din Aigina și din Argos ⁴⁾ (ca atribut: făclie), ca și pe unele gemme ⁵⁾ și herme hecateice ⁶⁾, în jurul cărora dăntuesc trei feciōre cu kalathos pe cap, de sigur Charitele ⁷⁾. Roscher ⁸⁾ nu înșiră printre attributele Hekatei căpriōra și cerbul de pe cele două monumente bucurășene (Nr. 4 și 5); câinele ca atribut al zeiței e menționat și de scriitorii ⁹⁾; ba câte odată zeița se reprezintă ca Κονοκέφαλος ¹⁰⁾.

Monumentul nostru face parte din clasa acelor care reprezintă pe Hekate cu *corpul și cu capul în trei* (τρίμορφος θεά). Cel mai însemnat, și poate cel mai vechi exemplu de acest soi, este așa numita: 'Εκάτη ἐπιποργυδία a lui Alkamenes, numită ast-fel „protectōre a burgului“, fiind-că era expusă pe așa disul πύργος la intrarea burgului său Acropolei Athenei, lângă templul zeiței Nike apteros ¹¹⁾. Cu dânsa sémănă, cel puțin ca dispozițiune generală, un relief votiv din Aigina ¹²⁾ de marmură pentelică, (ađi în colecțiunea Metternich din Königswart în Bohemia), datând din secolul al IV-lea a. Chr., pe care se ved

1) Stackelberg, Gräber der Hell. tab. 72, 6. — Matz-Duhn, Antik. Bildw. in Rom. Nr. 616 — 619.

2) Müller-Wieseler op. cit. 2, 884.

3) Idem 2, nr. 883.

4) Idem 2, nr. 882.

5) De es. gemma cu inscripțiune C. I. Gr. 7,031 b.

6) Ca buniōrá: un herme de marmură în bibliotheca S. Marco din Veneția (Müller-Wieseler, op. cit. 2, nr. 890), altul în Glyptotheca din München (Gerhard Ges. Abh. 1 367); un al treilea cu provenință din Salamis (Gerhard, Venere Pros. tab. 1), altele din Andros (ap. Müller-Wieseler 2, nr. 889) și în Arolsen (Friederichs-Wolters Bausteine nr. 2.097).

7) Pentru material mai departe, ca și pentru cel până aci amintit, veđi: Petersen, op. cit. IV, 140 seq., V, 1 seq. 193 seq. și Roscher s. v.

8) Roscher op. cit. I, 1909.

9) Hesych s. v. 'Εκάτης și 'Εκάτης ἄγαλμα.

10) Despre al doilea tip al Hekatei trimorfe veđi nr. 5 următor.

11) Pausanias 2, 30, 2.

12) Petersen in Archäol. epigr. Mittheilungen aus Oesterr. IV, 154, 170 seq. tab. 3; Baumeister, Denkmäler des Klassischen Altertums, p. 632 fig. 702.—Friederichs-Wolters Bausteine p. 165 seq.

cele trei figuri ale deitei în picioare strâns lipite spate în spate; au aceeași îmbrăcăminte lungă, pe cap poartă fie-care câte un kalathos înalt; figura *cea mai din față*, și care este cea mai principală, ține în amândouă mâinile câte o lungă făclie rezemată pe pământ, pe când cele-l'alte figuri, pe lângă o făclie, mai țin un ibric și o pateră de sacrificiū. Am avea ast-fel represintarea lunei pline alături de a lunii în creștere și a celeia în descreștere. Un alt monument înrudit cu precedentul este Hekate din Catajo ¹⁾ (aici în Vienna), înfățișând trei figuri grupate în jurul unei colonne, sunt îmbrăcate în chiton dublu cu kalathos sau polos pe cap, de care atârână în jos un vâl lung. Una din figuri, și anume cea principală, are în mâna stângă o făclie, iar în cea dreaptă o cupă, al căreia liquid pică în gâtulejul câinelui, ce stă alături. A doua figură ține înaintea peptului, în mâna dreaptă, ca atribut un măr; sus pe o columnă dorică se află un Pan bărbos cu picioare de țap ținând pe cap cu ambele mâini un scut, iar d'asupra purtătoareii de făclie stă o mică femeie cu o tavă (πίναξ) de sacrificiū pe cap. Acelaș atribut al mărului se regăsește și la o Hekate ce se află în mușul din Leiden ²⁾.

Provenința monumentului nostru este necunoscută. Co- Provenința.
lecțiunea Statului (Nr. 61 din inventariul general, cu indicațiunea:
„Diana cu trei capete“).

Marmură albă. Conservarea foarte bună.

Natura.

Înălțime 0.21 m; lățime 0.15 m; gros. 0.03 m.

Lucrare romană; ea, deși târzie, nu este lipsită cu totul de îndemănare artistică, cam secolul al II d. Chr. Epoca.

Pe cadrul de jos se mai recunoște încă H K A, pôte restul inscripțiunei dedicatorie către Hekate, și din care nimic alt nu se mai vede.

S'a reprodus de E. Petersen în *Arch-Epigr. Mittheilungen* Litoratura.
aus *Oesterreich* IV, tab. VI, după o fotografie.

1) Gerhard, *Gesam. Abhandl. Taf.* 32, 1. 2.—Baumeister, op. cit. p. 633 nr. 708 și 704.

2) *Archäol. Zeitung* I taf. VIII.

No. 5

Relief votiv al zeiței Hekate

Descrițiunea. Acelaș tip ca la numărul precedent cu mici modificări. Cele trei figuri, mai cu sémă în partea de jos, se reduc aproape la una singură. Avem ast-fel trei capete pe un singur trup cu șese brațe și două picioare, ceea-ce constituie tipul al doilea al Hekatei trimorfe. Zeița e îmbrăcată în chiton dublu cu mâneci scurte și apoŧtegma lungă până aproape de genuchii; pe cap ea pörtă discul lunar; în mâinele, lăsate în jos, ține câte o făclie aprinsă d'asupra altarelor ce se väd în amândouă laturile reliefului. Cele două șuvițe ale părului care încadréză obrazul se împreună pe piept formând un fel de colan la güt, care amintesce nodurile de șerpă ale unei gorgoneion. D-l Petersen ¹⁾ presupune că artistul a făcut aci o confusiune, saü că a accentuat prea mult gulerul chitonului. Părerea cea d'ântăiü ni se pare mai plausibilă. Atributele figurei din drepta: pumnalul și șérpele, sunt aceléși ca la figura corespunđetőre din relieful precedent. Figura din stânga ține în mâna stângă drept în sus un toiag scurt și lat, iar în drepta, un ciocan. Ciocanul, după părerea d-lui

1) Arch.—epigr. Mitth. V, 71.

Petersen, n'ar fi de cât o confusiune a artistului, carele, ținând sémă de pozițiunea brațului drept și creșdend că în mâna stângă este un piron, iar nu un toiag, a transformat ușor cheia din modelul ce avea înaintea sa într'un ciocan care lovesce pironul. Modelul cu care s'a servit s'ar putea aprópe dice că a fost chiar exemplarul nostru descris la numărul precedent, pe care un artist de mai târziu l'a imitat în chip barbar. Intre deită și altare sunt două animale; cel din drépta: un cerb cu capul îndreptat spre altar și cu botul reșemat pe dênșul; cel din stânga este un câine reprezentat în față.

Fig. 5. — Relief votiv al deitei Hekate (al II-lea tip).

Relieful are un cadru dreptunghiular.

Corespundător naturei fantastice a deitei, în loc de grupa a trei Hekate unite la o laltă, găsim foarte adesea: *un singur corp cu trei capete și șese brațe*. Ca exemplu al acestui al doilea tip al Hekatei trimorfe, afară de monumentul bucureșcén, cităm următoarele: a) mai întâi exemplul cel mai frumos și relativ cel mai vechiu (începutul se-

Al doilea tip
al Hekatei
trimorfe.

colului al II-lea a. Chr.), pe Hekate din frisa gigantilor templului de la Pergamon ¹⁾: trei capete și cinci (în loc de șese) brațe pe un singur corp, iar ca atribute: făclie, lance, sabie, scut, técă de sabie; *b*) o mică marcă (tesseră) de bronz ²⁾, unde figura Hekatei are trei capete și șese brațe răsărite dintr'un singur trunchiū omenesc, fie-care cap purtând câte un kalathos, mâinile ținând de două ori sabie și biciū, figura a treia: două făcliū; în dreapta și în stânga, câte un altar (mai sigur de cât cistă) încolăcit de șerpe; în fața Hekatei un thiasot bachic dănuind cu pedum și cu burduf (?); *c*) patru gemme și anume: 1) trei capete cu kalathos pe un corp lat; șese mâini ținând două săbiū, două bice și două făcliū; la dreapta și la stânga figurei câte un șerpe ce se înalță în sus ³⁾; 2) idem un jaspis în Berlin identic cu nr. 1, numai că deoparte și de alta sunt două mici figuri: Pallas și Nemesis ⁴⁾; 3) o gemmă în Berlin identică și cu aceleși atribute ca lit. *b* de mai sus ⁵⁾; și 4) o gemmă: trei capete pe un corp în chip de momăe; atribute: biciū, făclie și de fie-care latură câte un taur, ceea-ce caracterisă pe Selenē și pe Artemis ⁶⁾.

Provenința.	Provenința este necunoscută; a făcut parte din colecțiunea cumpărată în 1865 de la Cesar Boliac (nr. 80 din inventariul general: „Diana tri-facies dacică“).
Natura.	Marmură albă; conservarea foarte bună. Înălțime 0.23 m; lăț. 0.21 m; gros. 0.03 m.
Epoca.	Lucrare de meseriaș, secolul al III-lea d. Chr.
Literatura.	S'a reproduș de Petersen în Arch.-Epigr. Mitth. IV tab. VII, după o fotografie.

1) Overbeck, Plastik. 2. fig. 132 c.; Roscher op. cit. I 1907—908; Baumeister, Denkm. p. 1262.

2) Annal. Instit. Arch. 1850 tab. M.; Müller—Wieseler op. cit. 2 nr. 886; Baumeister op. cit. p. 633 fig. 705. Cf. Petersen op. cit. IV, tab. 6 și 7.

3) Arch. Zeitg. 15 taf. 99.—Roscher, I 1909.

4) Idem, idem.—Idem.

5) Müller—Wieseler op. cit. II 887.

6) Idem II 888. Cf. despre toate acestea Roscher, l. c., și literatura acolo citată.

No. 6

Un Hermafrodit dormind

Un relief pe o bucată de marmură oblungă: o figură Descrițiunea. femeiască tânără, lascivă, cu forme grase și voluptoase, stă lungită pe spate cu capul întors spre partea stângă și rezemat pe o perină, mâna stângă ținând-o strâns lângă cap, iar cea dreaptă pe după cap. Un himation, care-î servă drept așternut, acoperă partea corpului cam de la genuchii în jos și ceva din brațul stâng, lăsând într'adins desvelit restul corpului, care e destul de bine modelat.

Ca în toate reprezentațiunile de Hermafrodit, capul ou Tipul hermafrodiților dormind. părul lung, peptul cu sânul și șoldurile cele accentuate, sunt de femeie; dar părțile genitale nu lasă nici o îndoială asupra subiectului acestui relief: el face parte din clasa *Hermafrodiților dormind*, studiată de d. Gangolf Kieseritzki¹⁾. Deși artistul reliefului nostru nu pare a se fi inspirat de originalul grecesc ce a servit drept model celor șese statue, la care se raportează studiul amintitului scriitor, — căci acestea represintă pe Hermafrodit stând lungit cu fața în jos și cu capul rezemat

1) L'ermafrodita Costanzi in Annal. dell' Instit. arch. 1882, p. 245 -273.

pe amândouă brațele¹⁾, arătând privirei liniile frumos modelate ale spatelui, — dar nu se p^ote tăgădui monumentului nostru o identică intențiune artistică în contopirea și desv^olirea îndoitei naturi a Hermafroditului, un sentiment, adică, simțual destul de desvoltat. R^om^one numai a se sci dacă Hermafroditul de pe relief^ul bucureșc^on, și care ține ochii închiși, trage un somn liniștit, sau dacă închiderea ochilor nu este la d^onsul,

Fig. 6. — Un hermafrodit dormind.

1) Iată aceste șese monumente, după cum le înșiră d. Kieseritzky; 1) Villa Borghese în Roma, figurat la Visconti, *Monum. scelti Borghes.* tav. 15; 2) Mus^ul Luvrului, provenind din villa Borghese, figurat la Visconti, *op. cit.* tab. 14; Clarac, *Musée de sculpture* pl. 303; 3) Mus^ul Luvrului, găsit la Velletri, figurat la Visconti, *opere varie* 4, tav. 10; 4) Petersburg, găsit în villa lui Hadrian de la Tivoli și descris în *Ermit. imp^{er}. des sculptures* nr. 349; 5) și cea mai vechie Florența, Mus. archeol. Uffiz. nr. 306, figurat la Clarac, *op. cit.* 668, nr. 1547, și Dütschke, *ant. Bildw. in Oberital.* 3, nr. 512; și 6) Statua găsită la 1879 în ruinele unei case romane și figurată în *Monum. dell' Instit.* 11, tav. 43.

ca și la cele șese monumente amintite, numai ceva momentan, corespunzător unei senzațiuni voluptoase care ar trece în acel minut prin tot corpul său și ar provoca pozițiunea ce au picăturile. În cazul din urmă ne-am așteptat să vedem membrul viril erectat, precum se observă la celelalte șese statue, dar relieful bucureșcen este așa de ros, în cât nu ne permite o atare distincțiune. Prima supozițiune ni se pare mai probabilă ¹⁾.

Monumentul nostru, ca și toate celelalte statue și reliefuri ce ni s'a păstrat cu reprezentațiunea Hermafroditului, are de basă mai mult o idee curat artistică, de cât o idee mythologică; el deci n'a servit cultului, ci se datoresce marelui predilecțiunii, ce pe la începutul secolului al II-lea, mai sigur de cât al III-lea înaintea erei noastre, avea societatea grăcă—din ce motive și interese nu șcim,—pentru asemenea reprezentări ²⁾.

Monumentul provine din insula Tenos, unde a fost găsit Provenința. de către generalul Mavros în anul 1839 și depus în colecțiunea, pe care apoi dănsul a dăruit-o Muzeului nostru (nr. 44 din invent. general, cu indicațiunea: „Marmură de mărime aproape a unei mici palme, reprezentând un mic mormânt antic găsit în insula Tenos la 1839. D'asupra o figură dormind“).

Marmură. Figura intactă, dar foarte roasă și îngălbenită Natura. prin acțiunea timpului.

Înălțime 0.17^m; lăț. 0.095^m; grosime 0.08^m.

Lucrare de sigur grecă, datând de pe la finele epocii Epoca. ellenistice.

1) Vezi Clarac op. cit. pl. 666 seq., mai bine de 12 variațiuni ale reprezentațiunii Hermafroditului desvîlindu-și îndoita sa natură sexuală. D. Kieseritzki, în studiul sus amintit, ajunge la concluziunea: că posa obscenă aparține numai gustului roman ce era la modă, de orice originalul grecesc, care servise drept model monumentelor enumerate, se mărginea a reprezenta pur și simplu un Hermafrodit adormit, cum pare a fi și Hermafroditul de pe relieful bucureșcen.

2) Despre Hermafroditos în artă a se vedea W. H. Roscher, Ausführliches Lexikon der griechischen und römischen Mythologie, s. v., coloana 2319 seq.

No. 7

Chipul de cult al unei Kybele tronând

Fig. 7.— a) Chipul de cult al unei Kybele tronând.

Pe un tron cu reșemătoare (care lipsește), stă deița, Descrițiunea. mamă a deilor, cu piciorul drept scos înainte, având în pâlă un leu lungit cu capul spre stânga. E îmbrăcată cu chiton și cu himation așezat pe picioare; la stânga deiței se vede semidiscul, pe care probabil îl ținea cu mâna.

Fig. 7. — b) Chipul de cult al unei Kybele tronând.

Acelaș chip de reprezentare, însă în proporțiuni ceva mai mari, ni'l prezintă o Kybelă tronând, găsită la Constanța Monumente de ale Kybelei tronând. și aflată acum în colecțiunea Mușeului.

Cele mai vechi reprezentațiuni ale deiței erau săpate în stânci, cum bunióră chipul de pe stâncă Sipylos său din Chios, și sunt caracterisate mai adesea prin lei de amândouă laturile tronului său printr'un leu ținut de deiță în pâlă. Chipurile Kybelei ajunse până la noi nu sunt mai vechi de

cât secolul al V-lea a. Chr., și majoritatea lor datéză din epoca ellenistică saă romană ¹⁾.

Provenința. Nu se șcie unde a fost găsit ; a făcut parte din colecțiunea Generalului Mavros (nr. 67 inv. gener. cu indicațiunea : „O vestală pe tron“).

Natura. Marmură; lipsește capul, care de sigur purtă un modius saă o corónă murală; de asemenea brațul drept și reze-mătórea tronului; pentru rest, conservarea este bună.
Înălț. 0.18^m; lăț. 0 12^m; gros. 0.10^m.

Epoca. Lucrare mijlocie; secolul al II-lea d. Chr.

1) Veđi Roscher, Ausführl. Lexicon. s. v.

No. 8

Relief votiv: Călărețul vânător, așa numit «heroul thrac»

Fig. 8. — Călărețul vânător, așa numit „heroul thrac”.

Vânător călăreț alergând spre dreapta după mistreț. *Descripțiunea.*
Pe un cal înfrânat, ce galopază spre dreapta, stă, întors cu
partea superiără a corpului către spectator, un om îmbră-

cat cu anaxyridi și haină, ce nu ajunge până la genuchi și e încinsă la mijloc. În picioare vânătorul poartă încălțăminte, iar peste haină: o chlamys prinsă pe umărul drept și care, suflată în spate de vânt, fâlfâie spre stânga ca aripile unui flutur; brațul stâng dispare dincolo de capul calului; cel drept, ridicat înapoi în sus în pozițiune de atac, trebuie să fi învărtit lancea de vânător, care, neindicându-se plastic, pare a fi fost numai zugrăvită; înaintea calului se ved un altar și un arbore. Lipsese, pentru ca reprezentațiunea obicnuită să fie completă, mistrețul ce vinea din partea opusă; de asemenea câinele alergând spre dreapta contra lui, precum și șerpele care se încolăcește pe arbore¹⁾.

Provenința. Nu se știe unde a fost găsit. A făcut parte din colecțiunea generalului Mavros (nr. 50 invent. general „figură călare“).

Natura. Marmură; spart numai în colțul drept superior, dar relieful e lovit și spălăcit.

Înălțime: 0.26^m; lăț. 0.19^m; gros. 0.04^m.

Epoca. Lucrare de meseriaș; romană; secolul al II-lea d. Chr.

1) Despre reliefurile cu „heroul thrac” vezi înapoi p. 90seq., 415 seq. Cf. încă Julius Ziehen în Archäolog. Jahrbuch, Anzeiger 1904, XIX 11 seq.: „Die Kaltendenkmäler der sog. „thrakischen Reiter“; volumul-registru la Arch. Epigr. Mittheilungen p. 64; Pick, Jahrbuch 1898, XIII 161 seq. despre călărețul thrac pe monede.

No. 9

Fragment dintr'un relief cabiric

Fig. 9. — Relief cabiric (fragment).

Sub o boltă închipuind o peșteră, un călăreț cu țurca ^{Descrițiunea.} saă căciula frigiană pe cap, cu tunica scurtă și încinsă la brâu și cu mantia, suflată de vânt, fâlfâind la spate, ține în mâna dreaptă o sulită, în vârful căreia este înfipt un șérpe. Sus bustul Lunei (?); la spatele călărețului o rotă cu spițe;

înaintea calului, o mână de om întinsă, iar în picioarele calului, un leu (?).

Provenința. S'a găsit la Târgoviște, făcând parte din vechia colecțiune a Eforiei Școlilor (nr. 52 invent. general: „fragment de bas-relief, reprezentând un călăreț, pare-se dac, purtând dragonul dac, găsit la Târgoviște“).

Natura. Marmură. Spart jos și în partea dreaptă.
Înălțimea 0.21^m; lăț. 0.11^m; gros. 0.04^m.

Epoca. Lucrare foarte grosieră. Romană.

Literatură. S'a publicat pentru prima oară de noi în *Dacia înainte de Romani*, tab. U; apoi într'o țesă de licență de Teoh. Antonescu, *Cultul Cabirilor în Dacia*, tab. X. Despre Cabiri și monumentele cabirice, pe lângă Tocilescu, op. cit. p. 335, nota 354, vezi Roscher, op. cit. s. v. Megaloi Theoi, și Hampel Lószef, Emlékek és leletek, Lovas istenségek Dunavidéki antik emlékeken, în Arch. Értesítő, 1903 p. 305—365.

Afară de acest monument și cele două următoare (nr. 10 și 11), în colecțiunea Muzeului mai figurează încă două fragmente aflate la Recica.

No. 10

Un relief cabiric

Fig. 10.7— Relief cabiric.

Placa de marmură, de conservățiune perfectă (afară de Descrițiunea. colțul de jos din stânga care e spart), represintă sub o boltă două călăreți afruntați cu căciulă frigiană pe cap, cu mantie scurtă pe umăr; cel din stânga ține în mâna dreaptă un obiect (armă?), iar cu cea dreaptă ambii călăreți țin câte o sulită înclinată, în vârful cărora se află câte un șérpe

88

încovoïat. La mijloc între călăreți: o femeie, îmbrăcată cu un himation ce-î acoperă și capul, ține mâinile lăsate în jos pe un obiect (potea pește), ce stă d'asupra unui tripod. D'asupra capului femeii: două cornuri de abundență. La spatele călărețului din stânga sus: o figură mai mică cu un obiect rotund având *umbo* la mijloc (pateră?), iar la spatele celui din dreapta: o altă figură vizibilă numai până la brâu, și cu căciula frigiană pe cap. Sub picioarele calului călărețului din stânga ădace pe brânci o figură lungită (un copil) cu capul ridicat puțin în sus; asemenea și un cap izolat de berbec.

În al doilea registru, de la stânga spre dreapta: trei personaje stând fie-care, pare-se, la câte o masă; apoi o figură în picioare; o alta ținând o pasăre (corb?), un cuțit sau gladius; iar sus un cap, pe cât se vede, de berbec (câine?) și un obiect rotund. La colțul din dreapta în fine, un leu lungit cu capul spre dreapta.

Provenința. Nu se știe unde a fost găsit; a făcut parte din colecțiunea Mavros (nr. 114 invent. general: „bas-relief de marmură albă cu diverse figuri, din care unele călări, reprezentând, pare-se, un triumf“).

Natura. Marmură.
Înălțime 0,18^m; lăț. 0.145^m; gros. 0.025^m.

Epoca. Lucrare grosieră cu totul rudimentară.

Literatura. S'a descris și publicat pentru prima oară de Gr. G. Tocilescu, op. cit. p. 337; apoi de Teoh. Antonescu, op. cit. p. 19, tab. IX fig. 15; Hampel Iószef, op. cit. p. 325.

No. 11

Un alt relief cabiric.

Fig. 11.—Relief cabiric.

Tăblița de plumb, în întregime păstrată, ne înfățișează Descrițiunea. un călăreț cu căciulă frigiană pe cap, cu mantie umflată de vânt, călcând cu piclórele cailor peste un om lungit cu pânțele la pământ, dar cu capul și cu piciorul stâng puțin ridicate mai sus. Călărețul ține în mâna dreaptă ridicată o armă scurtă (un pumnal); o femeie îmbrăcată în chiton lung stă înaintea calului cu mâinile întinse chiar sub botul animalului; la stânga sus un pește; la dreapta un caduceu;

sub cal un cap de berbece isolat, iar sub omul lungit trei vase. La dreapta și la stânga tabloului: câte un tânăr cu picioarele încrucișate purtând același costum și căciulă frigiană pe cap; cel din stânga privește înainte, cel din dreapta privește înapoi; cel din stânga ține în mâna dreaptă, lăsată în jos, un obiect mic rotund, iar în cea dreaptă unul mai mare (poate o căpățână de om). Întraga parte superioară a tabloului este înconjurată de doi șerpi lungi ațrunțați, alcătuind, prin dispozițiunea corpului lor, un fel de boltă.

Provenința. Nu se cunoșțe locul unde a fost găsit; a făcut parte din vechia colecțiune a Statului, ceea-ce dă a bănuî că monumentul s'a găsit în țară (nr. 172 din inventariul general al Muséului cu indicațiunea: „bas-relief de bronz: un triumf“).

Natura. Plumb turnat.
Înălțime, 0.105^m; lăț. 0.11^m; gros. 0.005^m.

Literatura. S'a descris și publicat pentru prima dată de Gr. G. Tocilescu, op. cit. p. 337; apoi de Teoh. Antonescu, op. cit. tab. I fig. 2; Cf. Hampel Iószef, op. cit. p. 315.

No. 12

Bucată dintr'un relief mithriac

Mithras taurocton. S'a păstrat jumătatea de dinainte a Descripțiunea. taurului trântit la pământ, lipsind din el numai botul. El este încins peste pânțele cu o chingă lată; pe spatele și umărul animalului se observă restul din genuchele stâng al lui Mithras, și anume din brațul său drept, care ține cuțitul său sabia scurtă. Lângă pânțelele taurului se ridică în sus șerpele încolăcindu-se, iar dinspre dreapta sare câinele asupra taurului. Mai departe, spre dreapta, stă în picioare pe o ridicătură stâncosă dadoforul *Cautes*, reprezentat în față, cu chiton încins la mijloc, cu mantie și cu căciulă frigiană. El ține în sus făclia cu amândouă mâinile.

Afară de acest monument și de cele următoare (nr. 11, 12 și 13), ca și de nr. 12 din partea I a operei de față (pag. 83 seq.), Muzeul a căpătat și alte reliefuri mithriace, care vor fi descrise într'unul din volumele următoare ale publicațiunei. Tot acolo vom întreprinde și studiul, de care vorbim la pag. 88 asupra cultului lui Mithras. Aci ne mărginim a schița în trăsuri generale natura monumentelor mithriace și elementele principale ce le compun ¹⁾).

1) Vezi Fr. Cumont, *Textes et monuments figurés relatifs aux mystères de Mithra*, tome premier, Bruxelles 1899; t. II, Brux. 1894—96.

**Monumentele
mithriace.**

Zeul persan Mithras fiind adorat în excavațiuni stâncóse, în peșteri cu preferință pe lângă isvóre și ape, i se consacraũ în orașe templuri subterane numite *mithræa*, iar în termen tehnic *spelæa*. Existența unor asemenea templuri s'a constatat — ca să nu vorbim de cât de cele din cuprinsul Daciei și Măesiei Inferioare — în România : la Recica, Slăveni, Turnu-Severin, Constanța, Adamklissi, Igliza ; în

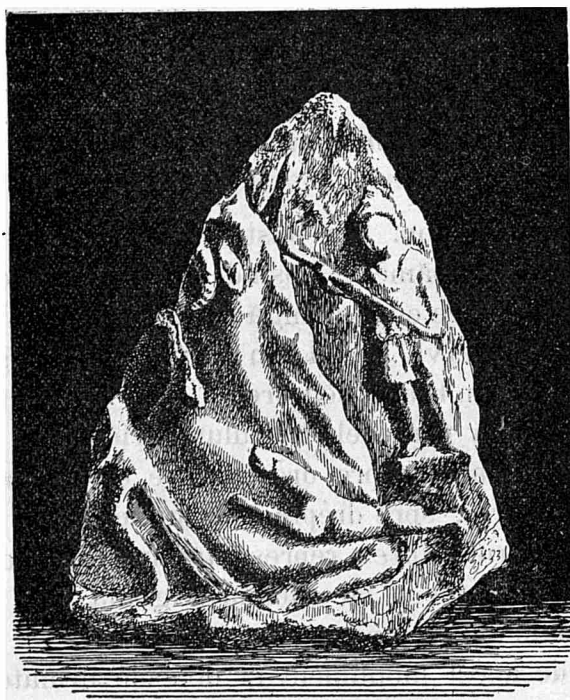

Fig. 12. — Bucată dintr'un relief mithriac.

Transilvania : la Grădiștea, Turda, Décse (spre N. O. de Aiud), și Alba-Iulia (care numără cel puțin patru mithree, pe lângă multe sacella) ; iar în Bulgaria la : Ghighen, Silistra și Lom-palanca. Din aceste templuri provine numărul însemnat ce s'a descoperit de plăci sculptate cu reprezentațiunea zeului Mithras taurocton, căci o atare iconă venerată trebuia să figureze în fundul ori-cărui mithreum, în fața intrării ; de asemenea,

statuî ale celor două purtători de facle (dadophori): *Cautes* și *Cautopates*, cari erau aședate pe pedestale sau în fride în interiorul templului; altare consacrate Sórelui și Lunei și expuse înaintea icónei lui Mithras taurocton; în fine, ex-voturi și inscripțiuni închinat aceleiaș deû: *Sol invictus*, *Deus invictus Mithras*.

Ícóna lui Mithras taurocton, care se găsea nu numai în mithree, dar și prin casele particularilor, reproduce de ordinar următórea schemă:

Intr'o peșteră, închipuită obicînit printr'o adâncime semi-circulară săpată în stâncă colțurósă, sau figurată numai printr'o boltă de petre neregulate, — une-orî bolta lipsesce cu totul, — se vede un ténér cu căciula frigiană pe cap, cu pantaloni largi înodați la glesne, cu o tunică umflată având mâneci lungi și fiind strânsă la mijloc cu o curea, de care atárnă téca săbiei scurte sau cuțitul său; pe d'asupra haínei o manta scurtă, prinsă pe umérul stâng și cu pulpanele-î fâl-fâind la spate, iar în picíore cismulițe. Acest ténér, după ce a trântit un taur la pămênt, apasă cu genúchiul stâng pe gârbița animalului; cu picíorul drept sprijinit pe partea de jos de la picíorul taurului, el îi ține întins înapoi picíorul drept de dindărăt; cu mâna stângă îl apucă de nări, une-orî de un corn, — ridicându-î în sus capul, pe când cu mâna dreptă îi împlântă o sabie scurtă și lată în deșertul umérului. Sângele curge; un șérpe se târaște d'alungul taurului. și câte odată își ridică în sus capul ca să sugă sângele; un câine se repede tot spre rană ca să lingă sângele, pe când un scorpion apucă cu ghiarele sale testiculele taurului. La stânga lui Mithras se represintă imaginea Sórelui (Sol), la dreapta imaginea Lunei (Luna) — Sórele și Luna având mare însemnătate în religiunea mithriacă—, iar la spatele lui Mithras: un corb, stând pe mantaúia deului său pe marginea peșterii, se aplécă, merge orî sbórá către Mithras, care își întórcce capul spre dênsul. Cei două dadophori în picíore, (picíorele încrucișate), țin cu amândouă mâinile făclia sprijinită pîedîș împotriva corpului lor; băiatul care o ridică în

sus se cheamă *Cautes*; cel care o lasă jos, *Cautopates*. Ei sunt îmbrăcați întocmai ca și Mithras tauroctonul și formează cu densusul împreună un fel de treime, $\tau\rho\iota\pi\lambda\acute{\alpha}\sigma\iota\omicron\varsigma$ *Míθρας* ¹⁾).

Religiunea lui Mithras, — o religiune persană prin excelență a soldaților —, a început a se răspândi cu o mare repediciune, mai ales de la Hadrian încóce, în tot imperiul roman. Ea a înflorit în valea Dunării ca și a Rinului, și a pătruns până în inima Italiei, amenințând chiar, la un moment dat, — în cursul secolului al III-lea d. Ch., — ca să devină religiunea predominantă a Statului roman și să prefacă cesarismul în kalifat. Din fericire mithriacismul a trebuit să dea înapoi față de religiunea creștină, care, în cele din urmă, l'a învins și a eșit triumfătoare ²⁾).

Provenința. Nu se știe unde s'a aflat. A făcut parte din colecțiunea generalului Mavros (nr. 89 invent. general: „un om și o parte dintr'un bou, se crede un sacrificiu“).

Natura. Marmură albă. Spart și stricat jur-împrejur.
Înălțime : 0.42^m; lățime : 0.33^m; gros : 0.13^m.

Epoca. Lucrare romană îngrijită; cam din secolul al II-lea d. Chr.

Literatura. Descriș în Fr. Cumont, Textes et monuments figurés relatifs aux mystères de Mithra, Bruxelles 1896 nr. 127.

1) Dionys. Areop. epist. 7.

2) Despre mithree, pe lângă literatura indicată la pag. 87 notă, cf. Dobrusky, Sbornic XVI p. 36 seq., unde se descrie o bogată colecțiune de monumente mithriace descoperite în Bulgaria.

No. 13

Treî bucăţi dintr'un relief al lui Mithras

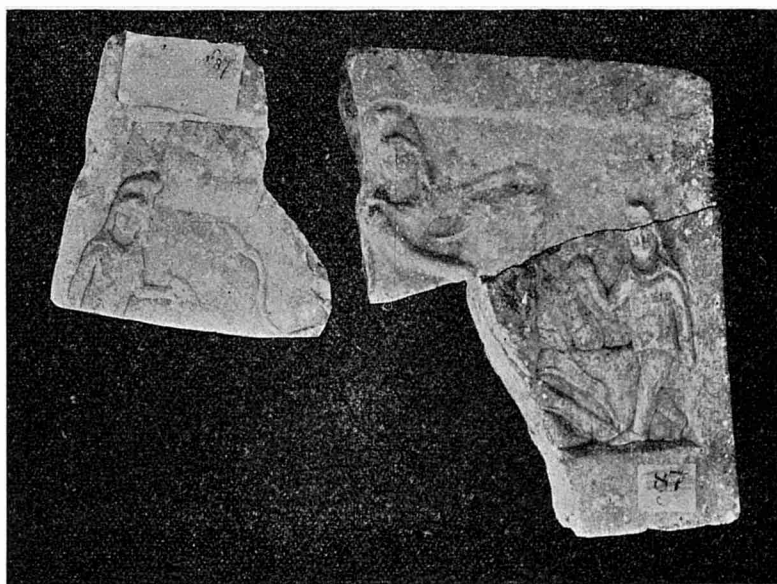

Fig. 13. — Treî bucăţi dintr'un relief mithriac.

Intr'un tablou încadrat în formă de fronton.

Descripțiunea.

La mijloc: Reprezențațiunea lui *Mithras* taurocton.
 Țeul, îmbrăcat în costumul obișnuit: chiton cu mâneci, man-

tie și căciulă frigiană, este întors *de față*. Cu mâna stângă apucă nările taurului, cu cea dreaptă îi implântă sabia în umer. Din *taur* au ramas numai gâtul și piciorul stâng de dinainte. Spre dreapta sare *câinele* asupra taurului. La spate un *altar* cu flacăra sacrificiului.

La dreapta: Cautes, stând în picioare întors spre stânga, ține în mâna dreaptă, sus ridicată, o scurtă *făclie*. El este îmbrăcat cu chiton cu mâneci, pantaloni și cisme, o mantie și căciulă frigiană.

La stânga: (fragmentul al 3-lea): se vede coda taurului cu ceva din spatele lui.

În stânga: partea superioară a corpului lui Cautopates îndreptat spre dreapta și îmbrăcat ca și Cautes (din dreapta), ținând în mâna stângă ridicată un fruct (sau un ou?). Sus un *nor* în forma unei saltele, la spatele căruia se presupune că stă ascuns zeul sôre *Sol*.

Cată să observăm că pe acest relief Sol și Luna nu au fost reprezentați.

Provenința. Locul aflării nu se cunósce. Din colecțiunea generalului Mavros (nr. 87 invent. gen., unde e trecut cu indicațiunea: „fragment de marmură, reprezentând, pare-se, un sacrificiu”).

Natura. Pétără calcarósă. S'a păstrat numai jumătatea din dreapta (în două bucăți) aprópe întrégă și partea superioară a jumetății din stânga.

Înălțime: 0.37^m; lăț.: cam 0.49^m; gros.: 0.05^m.

Epoca. Lucrare romană; secolul al III-lea d. Chr.

No. 14

Bucată din dreapta a unei mari reprezentații a lui
Mithras taurocton

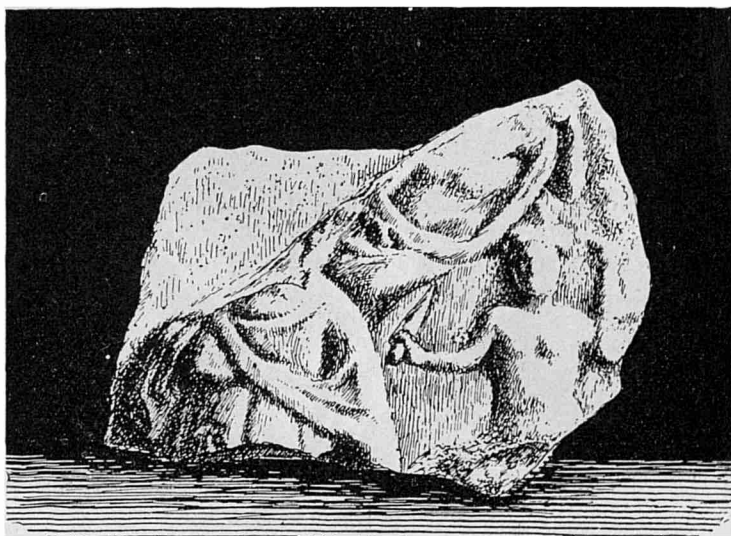

Fig. 14.— Fragment mithriac.

La stânga: Rămășiță din *Cautes*, stând în picioare, re-
descripțiunea. prezentat în față: s'a păstrat numai partea superioară a
corpului (peptul). Imbrăcămintea: chiton și mantie, care a-
coperă brațul cel stâng.

La dreapta: un băiat gol, cu căciulă frigiană pe cap, ținând în mâna stângă un pumnal, iar în cea dreaptă, ridicată în sus, o făclie. (*Mithras născând din stâncă*).

La mijloc sus: partea inferioară a unei alte figuri, întinsă diagonal spre dreapta în sus, cu trunchiul gol, cu piciorole învelite într'o mantie trasă în sus d'alungul spatelui și al părții stângi. Figura pare a fi fost pe jumătate culcată, sprijinindu-se pe brațul stâng. (Póte Oceanus?).

Spre dreapta merge vertical marginea reliefului.

Provenința. Nu se știe unde s'a aflat. Fost în colecțiunea Generalului Mavros (nr. 97 invent. general: „bas-relief de marmură, fragment“).

Natura. Pétă de calce. Fragmentul a făcut parte din laturea dreaptă a unei reprezentări mai întinse, din care s'a păstrat numai resturile a trei figuri.

Înălțime : 0.28 m ; lățime : 0.31 m ; grosime : 0.08 m.

Epoca. Lucrare romană ; secolul al II—III-lea d. Chr.

Literatura. S'a reprodus o schița în Fr. Cumont, op. cit. nr. 128.

No. 15

Fragmentul unui relief mithriac

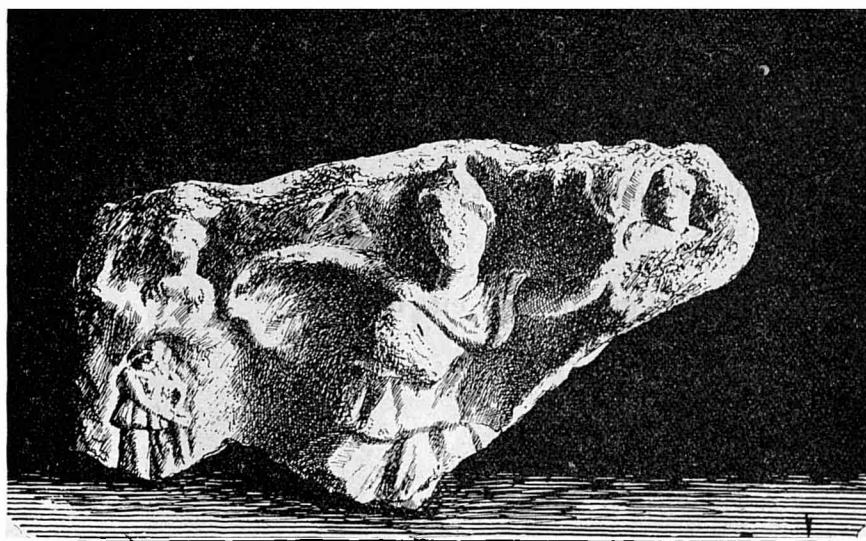

Fig. 15. — Fragment mithriac.

Reprezentarea în chipul obișnuit al lui Mithras tau-Descripțiunea.
rocton. În mijlocul tabloului, adâncit în chipul unei fride, s'a
păstrat jumătatea superioară a corpului zeului în pozițiunea
obișnuită, d'asupra taurului, care ingenuchie spre dreapta.
Zeul este îmbrăcat cu chiton încins la mijloc, cu chlamys

și cu căciulă frigiană. Pe mantie se deosebesc urmele corbului. Sub brațul drept se află téca săbiei. Din *taur* a mai rămas numai cõda ridicată în sus și terminată în trei sfârcuri. La dreapta sus se vede bustul Lunei (*Luna*), la stânga bustul Sõrelui (*Sol*). Sub bustul Sõrelui stă în picioare, în atitudinea Attilor funerari, *Cautopates*, rezemat cu tristețe pe făclia aplecată în jos; el e îmbrăcat ca și Mithras.

Intre Sõre și Lună se găseu, pare-se, alte reprezentățiuni, cari au perit odată cu partea de sus a baso-reliefului, dacă nu cum-va, mai sigur, ceea ce se vede, sunt indicațiunile unor stânci ca închipuire a peșterii.

Provenința. Locul unde s'a găsit nu se cunoșce; a făcut parte din colecțiunea Mavros (nr. 90 invent. general: „o figură romană de marmură, representând, pare-se, tot sacrificiu“).

Natura. Pétră de calce. Spart jur împrejur și cu fața de tot stricată.

Inălțime : 0.29^m; lățime : 0.57^m; grosime : 0.11^m.

Epoca. Lucrare de meseriaș, romană; cam secolul al III-lea după Christos.

Literatura. Descriș în Cumont, op. cit. nr. 129.

No. 16

Bucată dintr'un relief votiv

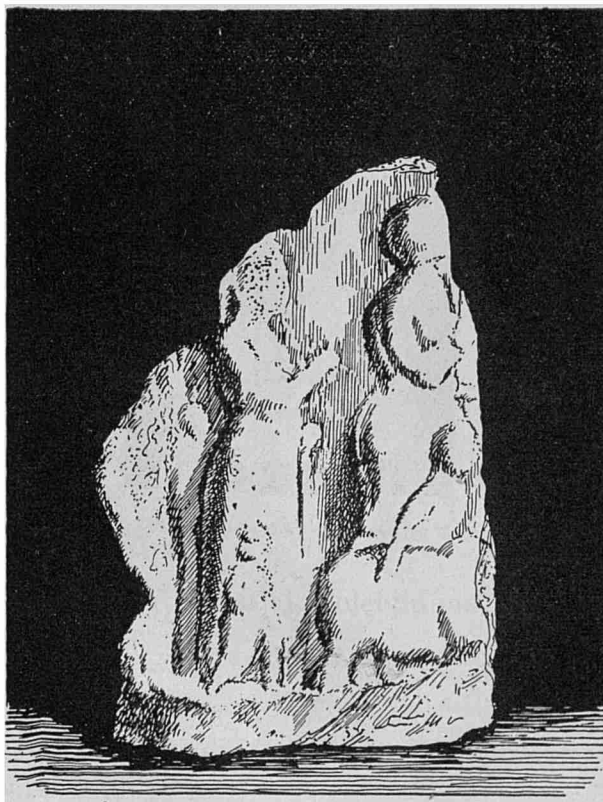

Fig. 16. — Un relief votiv: Scenă de sacrificiū.

Descripțiunea. Este o scenă de sacrificiū, din care se văd două figuri mai mari  i alte două mai mici; figura mai mare de dinainte s m n  a fi de bărbat, cea de la spate este femeie; ambele  in m na dre t  înainte în pozi iune devot   i rug tore. Lângă figura presupusă bărbat, un băiat ține m na dre t  pe un animal de sacrificiu ( ie sa  berbec); la spatele său  i lipit str ns de femeie se vede un alt copil.  n fund pare o masă cu două picior  înalte.

Fragmentul a făcut mai probabil parte dintr'un relief grecesc votiv, dec t funerar.

Provenința. Locul unde s'a găsit este necunoscut; a făcut parte din colecțiunea generalului Mavros (nr. 103 din invent. general: „bas relief reprezentând sacrificarea unei oi”).

Natura. Marmură. Spart de t te p r ile și f rte stricat.
 n l ime: 0.09 m; lățime: 0.06 m; gros. 0.025 m.

Epoca. Lucrare grecéscă.

No. 17

Bucată dintr'un alto-relief reprezentând o figură
cu barbă, póte pe Zevs

Dintr'un fond spart de tóte părțile ese în alto-relief Descrițiunea.
capul unei figuri cu păr lung și cu barbă, pare-se al unui
deu (Zevs?), care privește spre drépta.

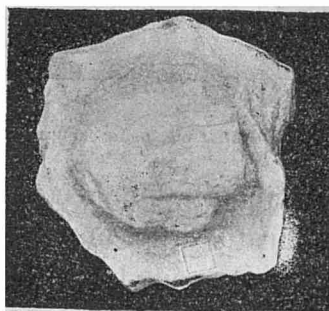

Fig. 17. — Alto-relief cu capul lui Zevs.

Nu se știe unde s'a aflat. Colecțiunea Mavros (nr. 104 Provenința.
din invent. general).

Marmură. Fórté stricat.

Natura.

Înălțime : 0.09 m; lăț. 0.08 m; gros. reliefului 0.055 m;
grosimea plăcii 0.003 m.

Lucrare mijlocie; secolul al II-lea d. Chr.

Epoca.

No. 18

Fragmentul unui relief cu scena ospetului funebru

Fig. 18. — Relief cu scena ospetului funebru.

Descripțiunea. Pe o kline stă, jumătate culcat și gol până pe la mijloc, un om care ține în brațul drept un obiect (kantharos?), dacă nu cum-va este un șerpe; jos lângă kline se află o masă cu de-ale mănărei; restul reliefului lipsește. E posibil să avem aci representațiunea obicinuită a ospetului funebru, despre care a se vedea op. de față, p. 424—431.

Provenința. Locul unde s'a găsit nu se cunoșce; a făcut parte din colecțiunea generalului Mavros (nr. 95 din invent. general cu indicațiunea: „un om ședând culcat“).

Natura. Marmură.

Inălțime 0,25 m; lăț. 0.15 m; gros. 0.06 m.

Epoca. Lucrare grecască; secolul al IV-lea a. Chr.

No. 19

Fragmentul unui relief funerar, ori mai sigur votiv

Fig. 19. — Fragmentul unui relief funerar, ori mai sigur votiv.

Intr'o boltă saă firidă se vede o figură reprezentată în Descripțiunea. față purtând chiton și un himation tras și lăsat în jos pe umărul stâng. Restul lipsește; pôte să fie fragmentul unei reprezentațiunii a heroului thrac, despre care ne ocupăm în opera de față, pag 415—424.

S'a descoperit la Recica (vechîul municipiū și mai târziu Provenința. colonia Romula), unde a fost găsit de majorul D. Papazoglu în a. 1864. Nu figuréză în vechîul inventar general al Muséului.

Marmură. Spart de tôte părțile.

Natura.

Înălțime 0.10 m; lăț. 0.11 m; gros. 0.03 m.

Lucrare romană; secol. II—III-lea d. Chr.

Epoca.

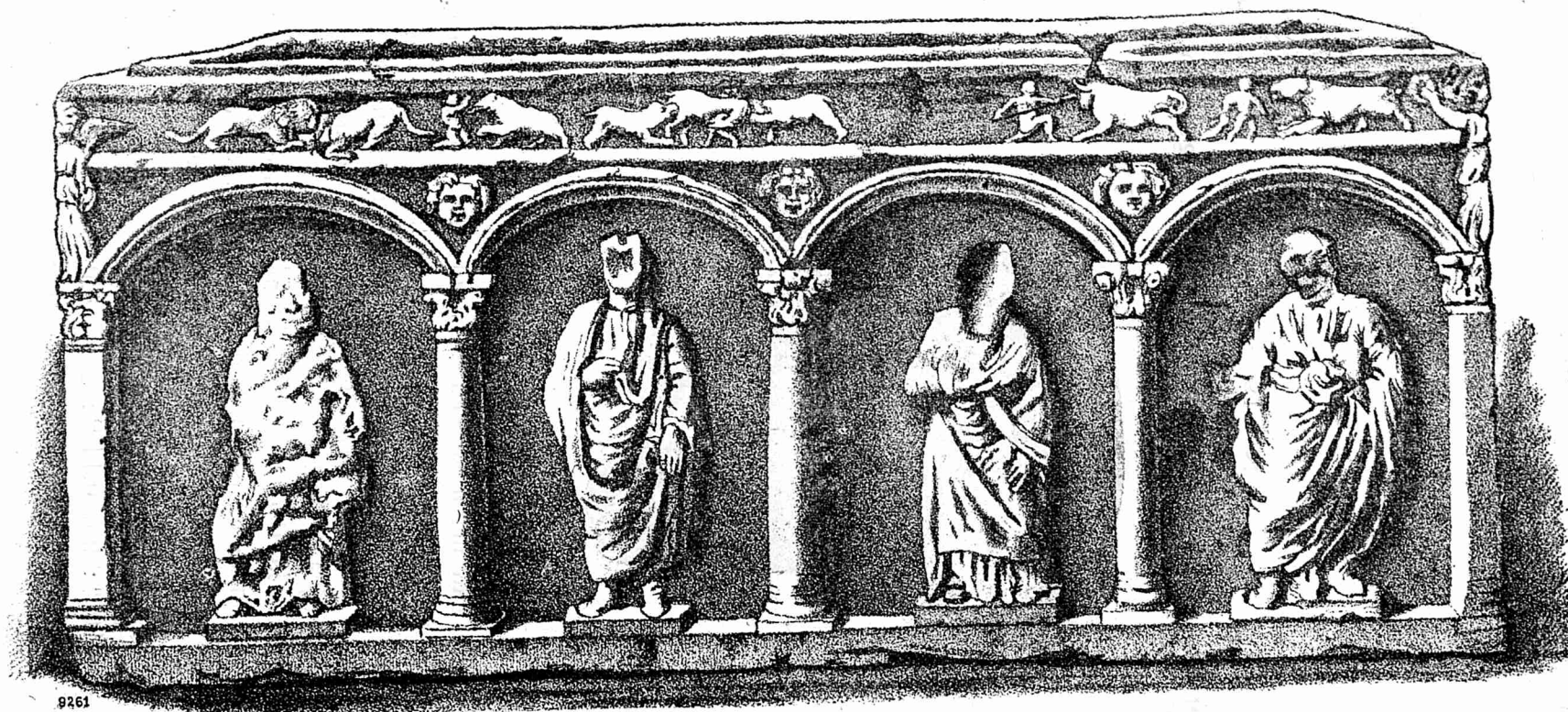

Fig. 20 — Sarcofag cu reprezentațiuni bachice și scene vânătoresci.
(Fața a).

No. 20

**Mare sarcofag cu reprezentațiuni bachice
și scene vânătoarești.**

Acest sarcofag colosal, lucrat dintr'un singur bloc de Descrițiunea. pétră calcarie și în care putea să încape destul de comod două cadavre, ne înfățișează felurite sculpturi pe câte-și-patru laturile sale.

Pe una din laturile cele mari, și anume pe cea anterioară, care e și cea principală (fața a), se văd patru figuri-portrete în picioare, fie-care sub câte o arcadă osebită susținută pe colone (sunt cinci asemenea colone care servă a separa câmpul reliefurilor). De și fețele, mai ales ale celor trei persoane de la stânga spre dreapta, sunt foarte stricate, cu mult mai stricate de cât restul corpului, totuși prima și cea de a treia figură, îmbrăcate în himation, seamănă a fi de sigur femei; figura de a doua, mai înaltă de cât celelalte trei și înfășurată în togă, ar putea fi persoana mortului, pe când cea de a patra (prima de la dreapta spre stânga), tot togată, cu capul aplecat puțin spre stânga și mai bine păstrat, ține în mâna dreaptă un obiect rotund, care poate fi o ofrandă, dacă nu un atribut oarecare (pungă? ¹⁾). În orice caz aceste patru figuri par a reprezenta persoane reale, iar nu ființe mythologice.

Celelalte trei laturi sunt ocupate de șapte Eroți, puși Eros, Pothos și Himeros. în legătură cu cercul dionysiac. Anume, pe latura cea mare,

1) Pe un sarcofag din Lykia (Mittheilungen des deutsch. Arch. Instit. in Athen, II, tab. X) se reprezintă mortul lângă o musă și lângă Aphrodite, ceea-ce arată că era un literat.

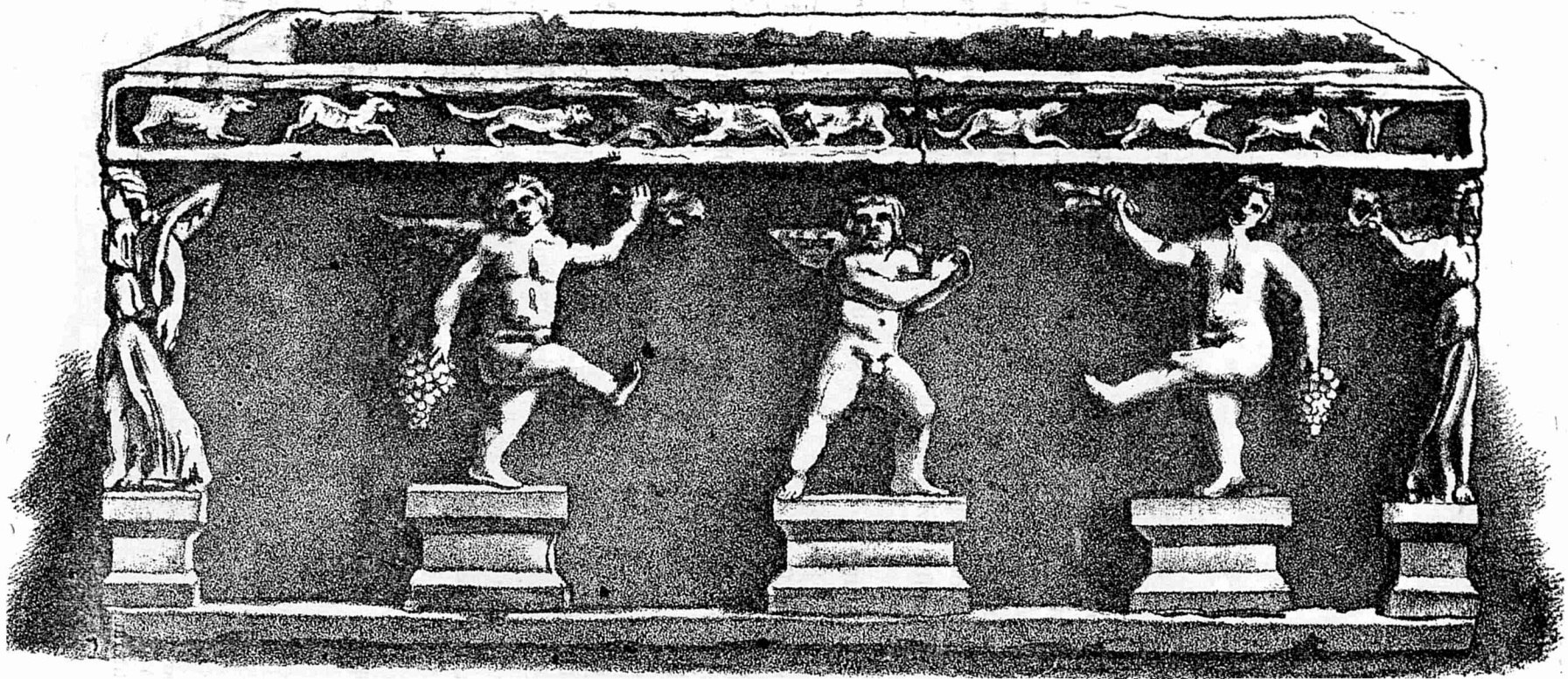

Fig. 20.—Sarcofag cu reprezentațiuni bachice și scene vânătoarești.
(Fața b).

opusă celei anterioare (fața *b*), figurează trei, fie care pe câte un osebit postament patrunchiular; Eros de la mijloc sună din cimbale; cel din dreapta și din stânga dănuiesc, ridicând câte un picior în sus; într'o mână ei țin câte o ciorchină mare de struguri, iar în cea-laltă: cel din stânga, un mânunchi de căpățane de mac, cel din dreapta, o fâie de țelină sălbatecă. În acești trei Eroți sunt înclinat a vedea pe *Eros*, *Pothos* și *Himeros*, cu atributele lui Dionysos, pe care adesea îl găsim înconjurat de ființe împrumutate din cercurile plăcerii, amorului și ale cântecului¹⁾. *Eros* (Ἔρως, aeol. Ἔρως) este iubirea și zeul iubirii, iubirea masculină care unește la-o-laltă pe cetățeni, îi îndemnează și-i înflăcărează la fapte nobile, precum și la isprăvi vitejesci în război; de aceea el era adorat în palestra și gymnasion. *Pothos* (Πόθος) este dorul viu după o ființă sau un lucru depărtat, pe când *Himeros* (Ἥμερος) exprimă atracțiunea iresistibilă către un obiect ce se găsește dinaintea ochilor. Eros coprinde în sine și pe unul și pe altul, de aceea uneori el se și numește tată al lui Pothos, al lui Himeros și al Charitelor²⁾.

Pe latura cea mică din dreapta sarcofagului (fața *c*) se ved alți doi Eroți, pe postamente ceva mai scunde, unul cântând din flaut, iar cel-lalt din naiu.

Pe latura în fine opusă (fața *d*), iarăși doi Eroți pe un singur postament ținându-se îmbrățișați. De sigur că dânsii nu trag împreună un danț imbinat, cum s'ar părea la prima dată, ci ei ne dau cîmpurile, deseori repetate pe monumente plastice, ale luptei lui *Eros* și *Anteros*; ei ne reprezintă grupul lui Eros și Anteros luptând pentru pal-mul victoriei. Eros și Anteros, adică, după însemnarea lor originară: amorul și amorul-reciproc, mai cu seamă al tineretii bărbătesci, aveau altare în vechile gimnasil și erau

Lupta lui Eros
cu Anteros.

1). Vezi de es. în Benndorf și Schöne, Die antiken Bildwerke des Lateranensischen Museums, Leipzig 1867 nr. 198, un Eros cu capul plecat spre umărul drept, cu un strugure în mâna dreaptă ce o ține în jos, și susținut de un alt Eros, amândoi despuiați. Tot acolo, un Eros care saltă.

2). Roscher Lexicon s, v. Eros c, 1339.

înfățișat: când în luptă pentru palmul victoriei, bunióră pe un relief într'o palaistra din Elis¹⁾, pe altul de marmură în Muséul din Neapole și considerat ca o copie după cel din Elis²⁾; când alergând cu faclă, de es: un relief din Roma, Palatul Colonna³⁾. Cată sa observam, ca nu e destul ca

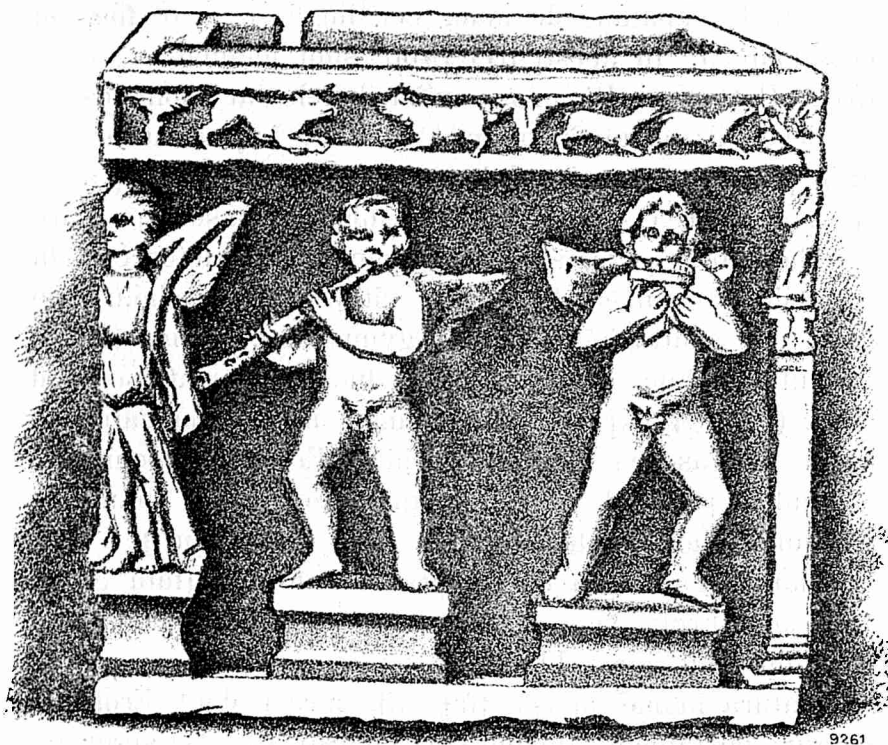

Fig. 20. — Sarcofag cu reprezentațiuni bachice și scene vânătoresol. (Fața c).

două Eroți să stea alături în îmbrățișare, spre a-l lua cu siguranță drept Eros și Anteros; pentru acesta trebuie ca ei să se deosebescă prin ceva între dânsii. Așa, bunióră, pe reliefurile sus amintite din Neapole și Roma, și pe unele grupe de terracotta⁴⁾, Anteros se distinge de Eros prin aripa sa mai mare și mai destinsă.

Reprezentați-
unile bachice
pe sarcofage.

Faptul, că găsim pe sarcofage scene luate din cercul mythic al lui Dionysos, nu trebuie să ne mire, de orice se

1) Pausanias 6, 23, 4.

2) Braun Ant. Marmorw. II 5 b.

3) Braun op. cit. II 5 a.

4) De es. Pottier-Reinach, La Nécrop. de Myrina pl. XVII 4.

știe că religiunea lui Bacchus era izvorul ideilor de nemurire și al credințelor populare despre viața după moarte¹⁾. Un subiect tratat cu predilecțiune de aceste reliefuri sunt scenele bachice, care amintesc o existență veselă neturburată, o fericire infinită, așa cum credincioșii o așteptau pe lumea cea-laltă, sau amintesc momente plăcute din viața petrecută a mortului, sau, în sfârșit, voesc să exprime fericirea care răsare din lupta și durerea vieții. Pentru acelaș

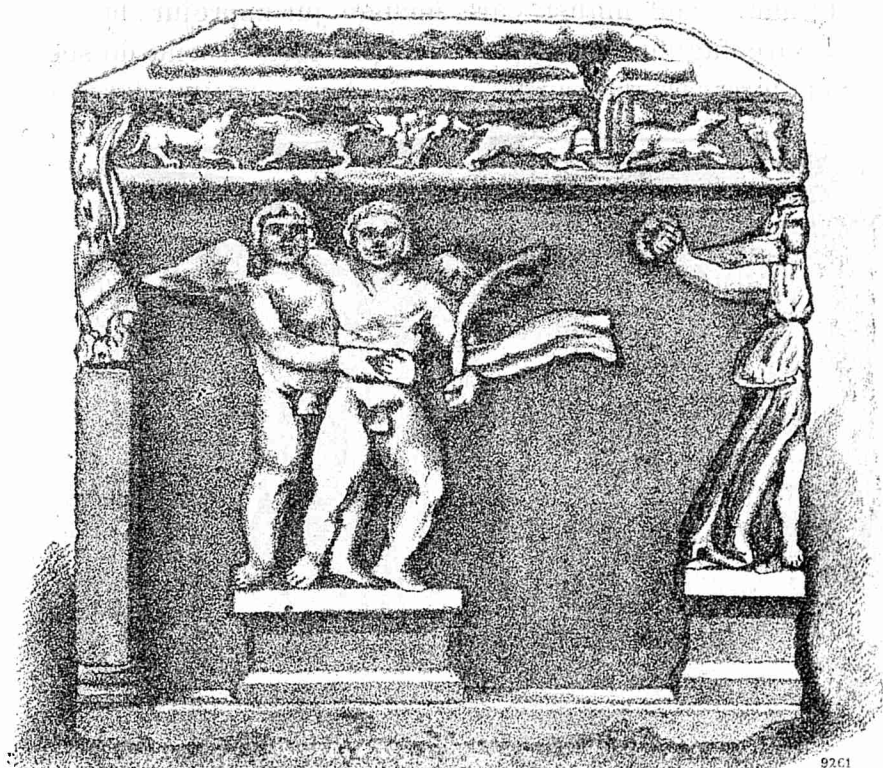

Fig. 20. — Sarcofag cu reprezentațiuni bachice și scene vânătoresc. (Fața d).

cuvânt se reprezintă și imaginii din mythul lui Eros și Psyche²⁾.

Dar, ca să revenim la sarcofagul bucureșcen, pe latura principală (fața a), d'asupra punctelor de intersecție ale bol-
Partea decorativă a laturilor și a brăului.

1) Gr. G. Tocilescu, *Dacia înainte de Romani*, p. 312—313.

2) Despre sarcofage bachice cf. O. Benndorf și R. Schöne, op. cit. nr. 125 373, 408, cum și Le Bas, *Monuments d'antiquité figurée etc.* pl. 43, I—III și p. 251 seq.; *Mittheilungen des deutsch. Archaeol. Institutes in Athen*, II (1877) p. 399.

ților, se află ca motiv decorativ trei măști tinere, iar la colțurile sarcofagului, patru Victoriî aripate ținând fie-care în mâna cea ridicată în sus câte o corónă, iar în cea-l'altă, lăsată în jos, câte o fée de palm; două din Victoriî însă, și anume cele ce stau pe postamente pătrate la colțurile feței posterioare, sunt mai mari, pe când cele-l'alte două, înălțate pe capitellurile colónelor feței principale, au fresce dimensiuni mai mici (fața e).

În fine, brâul îngust, care încinge jur-împrejur buza de sus a sarcofagului, înfățișează un șir foarte variat de scene de vânătoare. Deși figurile sunt în bună parte șterse din

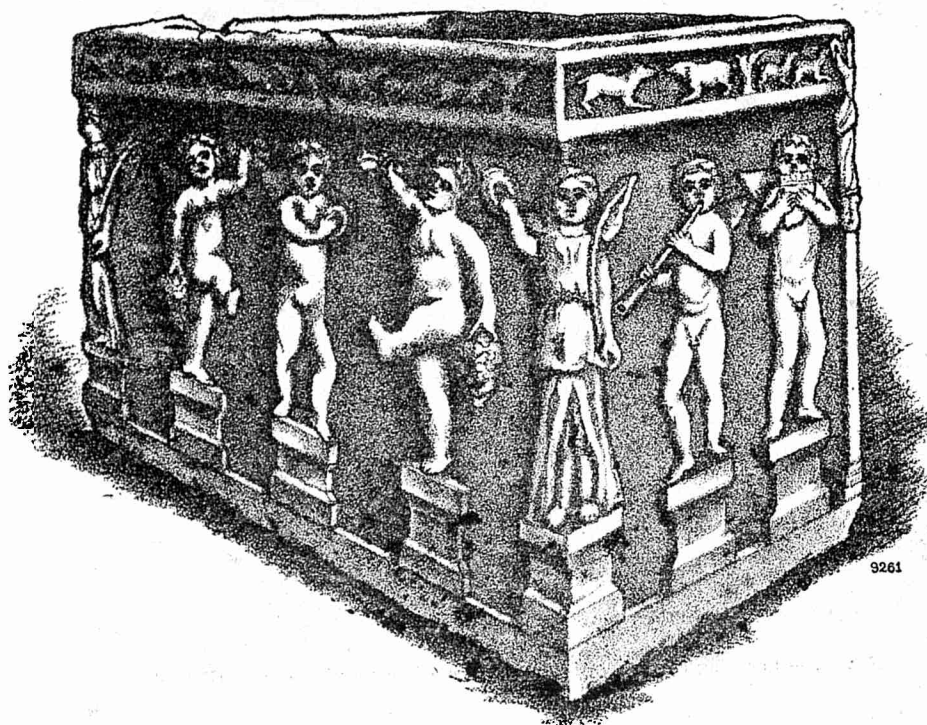

Fig. 20. — Sarcofag cu reprezentațiuni bachice și scene vânătoarești. (Fața e).

causă că sarcofagul, înainte de a fi adus la Museu, servise mai mulți ani de-arândul drept sghiab și iese pentru căl— se deosibesc totuși: trei vânători în pozițiuni foarte însuflețite (fața a), vre o douăzeci și patru animale de tot soiul și câți-va copaci și tufe, cari alternază. Animalele par a fi: lei, urși, zimbrii sau tauri sălbatici, mistreți, vulpi, lupi, că-

priore și epurî, animale cari se vîd pîndite orî izbite cu furie de cîtră vîntorî, sau sunt apucate orî puse pe gîonă de niște cîini colosalî. Un taur sîlbatec cu cîrnele plecate se repede furios asupra unui vîntor, carele, proptit într'un genuche, se gîtesce a-l lovi în frunte cu o sulîță lungă.

Scenele de vîntore pe sarcofage ¹⁾, ca și pe vase și tîvî antice de metal ²⁾, formîză adesea un subiect de decorațiune.

Reliefurile de pe sarcofage sunt așa de numerîse în cît formîză pentru sine o mică lume artistică. Mai întîi, în ce privește întrebuițarea sarcofagelor, ea stă în legătură cu obiceiul îngropării cadavrelor (inhumatio). Este o părere greșită că acest obicei ar fi fost preces de acela al arderii cadavrelor (crematio), căci încă din epoca myceniană (pela 1500 a. Chr.) cadavrele se îngropău îmbrăcate și împodobite, depunîndu-se în sarcofage de lut, cum s'a constatat în Creta ³⁾, pe cînd obiceiul arderii a fost tăgăduit cu drept cuvînt pentru acea epocă ⁴⁾. Ca dovadă că cremațiunea este posterioară inhumațiunei pîte servi faptul incontestabil că atunci cînd a început a se practica și una și alta, cenușa rămasă după arderea cadavrului se îngropă în ostotheke (gropî ôble făcute din plăci de lut), în morminte sau în camere de pîtră acoperite cu un tumulus, așa cum se practică în epoca omerică.

În resumat se pîte dice, că în Grecia proprie obiceiul arderii s'a întrodus mai târziu și că nicî-odată n'a fost predominant, pe cînd în epoca istorică obiceiul inhumațiunei a predominat în mod absolut.

Depunerea cadavrului nears într'un coscîug nu era generală și nu se obișnuia în timpî vechî (în Creta însă o aflăm deja, cum vîdurm, în perîoda myceniană). Primele sarcofage de pîtră le găsim în necropola de la Dipylon (6—4 secol

1) Veđi, între altele, Monum. ined. dell' Instituto arch. di Roma, IV pl. 88 și Revue archéologique n. s. XXIX (1875) p. 22—29 : un sarcophage d'Athienau (Cypr), par Georges Colonna Ceccaldi.-Idem, Mitth. d. d. Arch. Inst. in Athen II, 406, Die antiken Kunstwerke aus Sparta u. Umgebung, nr. 235.

2) A. I. Odobescu, le trésor de Pétroussa pp. 144—145.

3) Orsi, Ant. Mon. dei Lincei I 219 seq.

4) Helbig, Homer. Epos, ed. II, p. 51.

a. Chr), de și mai puțin frecvente de cât cele de lemn¹⁾, iar exemplul cel mai cunoscut de frumoase sarcofage de piatră depuse în camere funerare îl avem în cele descoperite la Sidon, adică în Muzeul imperial din Constantinople²⁾.

În Italia arderea cadavrelor se dovedește a fi obiceiul cel mai vechiu; numai în cursul secolului al VIII-lea a. Chr. ne întâmpină și obiceiul înhumării, care la Roma, deja pe la finele secolului al VI-lea, este practicat în mod exclusiv. Pe când pe la finele Republicii cremațiunea devine cu totul generală, începe a se reintroduce obiceiul depunerii cadavrelor nearse în sarcofage. Acest obicei, ce-l vedem practicat de Scipioni, este încă rar în secolul I, dar se face general, mai cu seamă de la epoca Antoninilor încôce. De aceea nu e de mirare, dacă majoritatea reliefurilor de pe sarcofage se dovedesce, după stilul, ca și după valoarea lor artistică, ca niște producțiuni din perioada artei decadente, având toate lipsele și greșelile reliefurilor monumentale de atunci, ca niște lucrări de meseriaș fabricate, și pe cari le găsea cine-va gata puse în comerț. Așa se poate explica nu numai dese repetițiuni ale uneia și aceleiași compoziții, dar și faptul că la unele sarcofage capetele persoanelor principale din scenele mythice au rămas neexecutate: ceea-ce de sigur vine din împrejurarea că, după cumpărarea acelor sarcofage, artistul nu și-a terminat opera sa, n'a dat adică capetelor acelor persoane trăsăturile-porțret ale obrazului celui răposat și depus în sarcofag, așa precum era obiceiul³⁾.

În țara noastră sarcofagele se găsesc mai adesea în movile. Așa: la Celei, și cu deosebire la Hotărani (lângă Recea), de unde s'a scos și continuu se scot, se sparg și se risipesc. Sarcofage de piatră s'au aflat încă la Constanța, Mangalia, Severin, Slăveni, Barboși (Ghertina) lângă Galați, etc.

Provenința.

Sarcofagul din Muzeul bucureșten a fost adus de peste Olt (de la Recea sau de la Celei, după toate probabilitățile) de

1) Athen. Mitth. XVIII 186.

2) Hamdi-Bey et Reinach, Nécropole royale à Sydon.

3) J. Overbeck, Geschichte der griechischen Plastik, ed. II, 411.

către banul Mihalache Ghica și s'a depus în curtea caselor sale din București. Aci a stat până la finele anului 1870, servind drept sghîab și ieseie pentru caii dorobanților Prefecturii de Ilfov. El a fost apoi transportat, prin stăruințele regretatului Al. Odobescu, la Muséu împreună cu cele-lalte petre antice, ce se adunaseră acolo de la 1837—1842 de către banul Ghica.

Pétră calcarie. Conservațiune rea, mai ales reliefurile Natura feței principale fiind pretutindeni lovite și róse. Nu figurează în inventariul general al Muscului.

În afară: Înălțimea 0.87 lungimea 2.05 grosimea pereților 0.15.

În lăuntru: Înălțime 0.742 lărgime 0.66.

Sarcofagul pare a fi fost destinat ca să fie expus în aer liber sau în cameră mortuară, în așa chip ca să pótă fi vădut din orî-ce parte. De aceea el are tóte fețele sale împodobite cu reliefurî.

Prin dispozițiunea exterióră, ca și prin principiul distribuirii figurilor pe câte-și-patru ale sale laturî, sarcofagul se apropie mai mult de sarcofagele grecești de cât de cele romane, căci acestea din urmă fórt rar au pre tóte părțile representațiunii în relief, dând tótă greutatea numai laturei celei mari de dinainte, care este și fața principală ¹⁾).

După stil și lucru sarcofagul arată mai multă asemănare Epoca. cu operile de la finea secolului al II-lea d. Chr., sau începutul celui următor.

S'a reprodus pentru prima óră de noi în *Dacia înainte de Romani*, tab. IX—XII, împreună cu descrițiunea lui Al. Odobescu din opera sa Ψευδο-Κονεγητικὸς, însoțind-o de câte-va note ale nóstre, în op. cit. pag. 313—314 nota 243. Acelaș desemn l'a reprodus apoi Al. Odobescu în cartea sa: *Le trésor de Pétrossa*, t. I p. 143, Paris 1889. Literatura.

1) Despre deosebiriile dintre sarcofagele grecești și cele romane, veđi Matz în *Archaeol. Zeitung*, N. F. V, 1873, p. 11 seq.—*Mitth. des deutsch. Arch. Instit.* în Athen II, 132.—Despre sarcofage romane cu reliefurî veđi opera în curs încă de publicare a lui Robert, *Römische Sarcophagreliefen*.

II

CAPETE, STATUI ȘI DIFERITE FRAGMENTE SCULPTURALI ANTICE

Nº. 21

Un cap mic în tipul lui Zevs

Fig. 21. — Un cap mic în tipul lui Zevs.

Descripțiunea. Capul cel mic a aparținut unei statuete a lui Zevs. Figura, încadrată în părul cel abundent al capului și al bărbii, este puțin înclinată spre stânga ; ochii nu au pleope ; la tâmpla stângă se observă un rest de ceva lat.

La spate lucrarea e numai începută.

Provenința. Locul aflării nu este cunoscut. A fost cumpărat de la răposatul Cesar Boliac (nr. 94 din invent. general).

Natura. Marmură. Nasul spart. Gâtul și restul corpului lipsesc. Înălțime : 0.07^m ; lățime 0.065^m ; gros. 0.055^m.

Epoca. Lucrare mediocră ; secolul I a. Chr.

No. 22

Capul lui Hermes

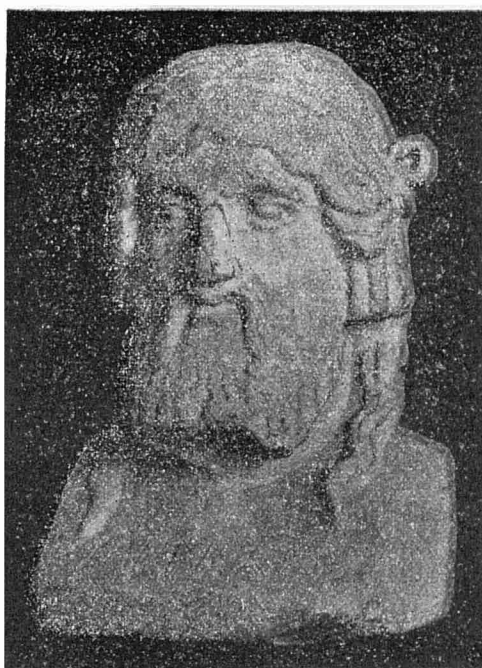

Fig. 22. — a) Herme cu chipul zeului Hermes (în față).

Herme cu chipul zeului Hermes, mai sigur de cât al
 lui Dionysos, cu barbă și cu rânduirea pe cap cunoscută a
 părului; mai multe șuvițe, ce atârnă în jos, acoperă urechile;
 două lungi șuvițe se lasă de o parte și de alta a peptului;
 alte două, trase de la tâmplă în sus, sunt resfrânte ca niște
 inele său noduri și sunt legate cu o tenie, care strânge întreaga

parte superioară a capului. Partea posterioară a capului nu există, fiind tăiată perpendicular (herme); de o parte și de alta a corpului se vede săpat locul unde veneau așezate brațele care lipsesc; ceva mai jos spândură de sigur phalusul, care de asemenea lipsește.

Fig. 22. — b) Herme cu chipul zeului Hermes (în profil).

- Provenința.** Nu se știe unde a fost găsit; a făcut parte din colecțiunea generalului Mavros (nr. 31 al inventariului general cu indicațiunea: „Bust de marmură albă al lui Menelaû“).
- Natura.** Marmură albă; păstrat în întregime, afară de nas (care este completat) și de partea de jos a bărbii.
Înălțime 0.29^m.
- Epoca.** Copie, probabil de pe la finele republicei romane, după un original grecesc din secolul al V-lea a. Chr.
Pe bust o inscripțiune modernă săpată în adânc: ME-
NELAO<.

No. 23

Un mic cap de la o statueta a lui Hermes

Fig. 23. — a) Capul unei statuete a lui Hermes (dintr'o parte).

Capul cel mic, încins cu o corónă îngustă de lauri, a
făcut parte dintr'o statueta a lui Hermes. Părul este dispus
în două bucle pe frunte, cu câte două suvițe la tâmpile și lăsat
pe spate; părul bărbii și al părții superioare a capului de la

Descrițiune.

creștet până la frunte este săpat; părul însă de la creștet înapoi spre céfa, precum și pletele cele lungi de pe spate, nu sunt indicate.

Provenința. Locul aflării necunoscut, făcând parte din colecțiunea vechiă a Statului (nr. 56 din inventariul general).

Fig. 23.— b). Capul unei statuete a lui Hermes (în profil).

Natura. Marmură. S'a păstrat numai capul, având mici spărturi în față la perul capului, la barbă și la gât.

Înălțime 0.08^m; adâncime (grosime) 0.07^m.

Literatura. S'a publicat de noi pentru prima dată în *Fouilles et recherches archéologiques en Roumanie*, Buc. 1900 p. 230.

Epoca. Copie romană din secolul I d. Chr. după un original, pôte de bronz,—deși trăsurile operei în bronz trebuia să fie mai severe,—de pe la finele secolului al V-lea sau începutul secolului al IV-lea a. Chr.

Nº. 24

Statueta zeiței Eirene cu Plutos (?)

Fig. 24. — Statueta zeiței Eirene cu Plutos (?).

Descripțiunea. Deîța în picioare, stând rezemată mai mult pe piciorul drept, iar cel stâng fiind scos puțin înainte, e îmbrăcată în chiton și în himation, care himation, așezat pe umărul stâng, tras înapoi pe spate, este iarăși adus pe sub umărul stâng; mâna dreaptă e ruptă; cu cea stângă deîța ține un corn al abundenței(?), și pe corn stă un copil, din care se vede partea inferioară a corpului. E de presupus a fi Plutos, și prin urmare figura femeiască trebuie să fie Eirene. Capul lipsește; o lungă şuviță de păr se lasă pe umărul drept.

Spatele lucrat cam superficial.

Provenința. Locul unde s'a aflat nu e cunoscut. Fosta colecțiune a generalului Mavros (nr. 70 din inventariul general).

Natura. Marmură. Rupt de la genuchii în jos, la brațul drept, la umărul stâng și de la gât în sus.

Înălțimea: 0.21^m; lățimea 0.41^m; grosimea 0.06^m.

Epoca. Lucrare destul de neînsemnată; romană; cam secolul al II-lea d. Chr.

No. 25

Fragmentul unei statuete a Aphroditei

Fig. 25. — Fragmentul unei statuete a Aphroditei

Figura cu totul goală, de tipul deitei *Venus pudica*, ste- Descripțiunea.
tea rezemată pe piciorul drept și avea piciorul stâng scos puțin înainte; din brațul stâng s'a păstrat numai mâna ținută ca să acopere partea rușinosă; cel drept lipsește cu totul; dosul e numai schițat.

Nu se pot determina cu siguranță resturile ce se văd la dreapta și la stânga figurei. La stânga poate să fie rămasă dintr'o haină.

Locul unde s'a aflat e necunoscut; a făcut parte din Provenința.
colecțiunea vechiă a Statului (invent. general nr. 53).

Marmură.

Natura.

Înălțime: 0.15^m; lățime 0.07^m; grosime 0.05^m.

Lucrare grecă(?). Pote secolul I a. Chr.

Epoca.

No. 26

Fragmentul unei statuete a zeiței Aphrodite

Fig. 26. — Fragmentul unei statuete a zeiței Aphrodite.

Descripțiunea. Puține resturi din partea inferioară a figurei și un vas (pnyx) la stânga zeiței. Peste vas era de sigur haïna, pe care Aphrodite o desbrăcase. Despre vas cu haïnă comp. Clarac, Musée de sculpture, pl. 617, No. 1370 și 1371.

Provenința. S'a găsit la Athena în a. 1842, după cum se citește scris pe statueta cu cernelă: 'Αθηναί ἐν ἔτη 1842; a figurat în colecțiunea generalului Mavros (nr. 100 din vechiul inventariu general al Mușeului).

Natura. Marmură.
Înălțime: 0.09^m; lățime 0.11^m; grosime 0.055^m.

Epoca. Lucrare mediocră; epoca romană.

No. 27

Mica statueta a unui Amoraș aripat

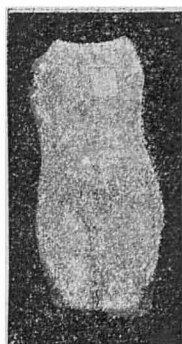

Fig. 27. — Statuetă a unui amoraș aripat.

Statueta reprezintă o mică figură gola, având aripi la Descripțiunea.
amândouă umerele, ține brațele ridicate în sus și este în
pozițiune pôte dantând.

Ceva mai jos de șoldul stâng se vede un rest ore-care.

Locul unde s'a aflat este necunoscut; pôte Athena; a Provenința.
făcut parte din colecțiunea generalului Mavros (nr. 111 din
invent. general: „tors mic de statueta de marmura alba“).

Marmură. S'a păstrat trupul de la gût până pe la ge- Natura.
nuche; lipsește capul, brațele și partea inferiôră a picîore-
lor, ca și o parte din aripe.

Înălțime : 0.085^m; lățime 0.04^m; grosime 0.035^m.

Lucrare bună grecescă; secolul I a. Chr.

Epoca.

No. 28

Trunchiul unei statuete a zeiței Flora sau Tyche

Fig. 28. — Trunchiul unei statuete a zeiței Flora sau Tyche.

Descripțiunea. S'a păstrat numai trunchiul îmbrăcat într'un chiton încins la mijloc, și în himation aruncat pe umărul stâng; lipsește capul; se vedlăsate pe pept, de o parte și de alta, câte o şuviță lungă de păr. Este zeița Flora sau Tyche; căci coșul cu fructe și frunze, care se vede la stânga, se obișnuiește a se pune lângă aceste zeițe.

Spatele e lucrat superficial.

Provenința. Locul unde s'a aflat nu e cunoscut; a făcut parte din vechia colecțiune a Statului (nr. 74 din invent. general: „Tors de femeie fără brațe drapat și încins“).

Natura. Marmură.

Înălțimea: 0.24^m; lățimea 0.38^m; grosimea 0.11^m.

Epoca. Lucrare ceva mai bună; romană; secolul II-lea d. Chr.

No. 29

Statueta unui bărbat în himation, probabil Asclepios

Fig. 29. — Statueta unui bărbat în himation, probabil Asclepios.

Descripțiunea. S'a păstrat numai trunchiul unei figurî în himation. Acest himation aruncat pe umărul stâng și tras pe spate, e adus apoi în față pe sub subțioare, ca să lase desvelite ambele pectorale, și în fine este dat din nou pe brațul stâng.

Brațul drept pare a fi fost ținut în sus; cel stâng se sprijină în cósă. Figura stetea rezemată pe piciorul stâng. Este probabil Asclepios.

Provenința. Locul unde s'a aflat nu se știe. A făcut parte din colecțiunea Eforiei școlelor (Nr. 51 din invent. general).

Natura. Marmură albă. Lipsesc: capul, gâtul, brațul drept și picioarele aproape de la genuchî în jos.
Înălțime: 0.17^m.

Epoca. Lucrare grecă; secolul al IV-lea a. Chr.

No. 30

Fragmentul unei statuete bărbătești. Póte Asclepios

Fig. 80. — Fragmentul unei statuete bărbătești. Póte Asclepios.

S'a păstrat numai trunchiul fără cap al statuetei, póte a lui *Descrițiunea.*
Asclepios ; este îmbrăcat cu chiton și cu un himation aruncat
pe umărul stâng.

Nu se știe unde a fost găsit ; a făcut parte din colec- *Provenința.*
țiunea Generalului Mavros (Nr. 99 din invent. general).

Marmură.

Natura.

Înălțimea : 0.16^m ; lățimea 0.17^m ; grosimea 0.06^m.

Lucrare grecă ; cam secol. I a. Ch.

Epoca.

Capul unui bătrân pescar

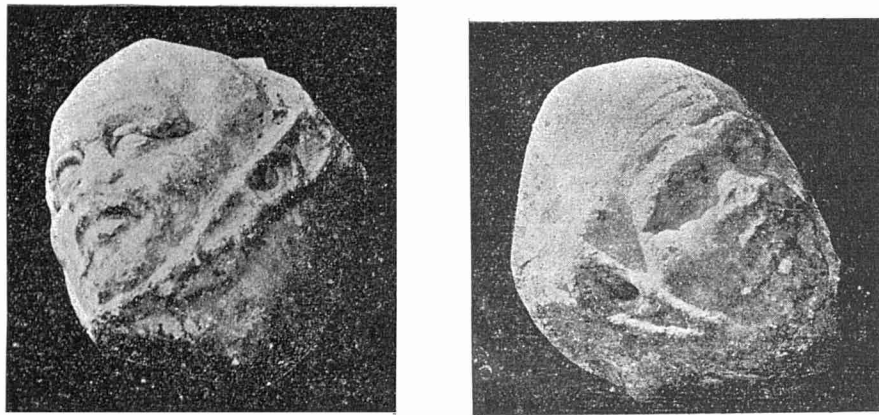

Fig. 31. — Capul unui bătrân pescar.

- Descripțiunea.** Capul înclinat puțin spre umărul drept, cu adânci încrețituri pe frunte și pe obraz, indiciu al bătrâneții, cu pometele obrazului scose afară; poartă o tichie sau pălărie de pescar, ale căreia băeri, legate pe sub bărbie, sunt tăiate, pentru ca urechile să pótă fi lăsate liber.
- Provenința.** Nu se cunósce locul unde a fost găsit; a făcut parte din colecțiunea Generalului Mavros (nr. 72 din inventariul general cu indicațiunea : „Capul lui Socrat“).
- Natura.** Marmură. Capul sus la dreapta și la stânga este spart, tot așa și extremitățile nasului, gura și bărbia.
Înălțime 0.13^m; lățime 0.95^m; grosime 0.12^m.
- Epoca.** Lucrare bună, realistă, din epoca ellenistică.

No. 32

Un cap-portret femeesc

Figură regulată având niște ochi mari și cu privire fixă; pupilele sunt scobite cu dalta; este încadrată de un păr lung, buclat cu îngrijire, care ascunde urechile, dar lasă să se vadă cerceii. Pe partea posterioară a capului, care este spartă, mantaă era trasă în sus.

Fig. 32. — Un cap-portret femeesc.

Capul a fost completat în urmă cu un bust de marmură, și a aparținut de sigur unei statue în mărime naturală.

S'a găsit în Bulgaria și s'a dăruit de P. Enciulescu, comerciant din Bucuresci, în anul 1880 (nr. 23^{-bis} din invent. general), împreună cu statua de sub nr. 36.

Marmură. S'a păstrat de pe la jumătatea gâtului în sus. Înălțimea: 0.25^m.

Bună lucrare de meșteșugar; romană; secolul al III-lea după Chr.

No. 33—34

Un cap mititel de femeie. — Cap purtând coif de gladiator

Fig. 33. — Un cap mititel de femeie, Fig. 34. — Cap purtând un coif de gladiator.

No. 33

- Descripțiunea.** Acest cap foarte mic, ce a aparținut unei statuete de femeie, este îmbrobodit cu un vel până la gură.
- Provenința.** Nu se cunoște locul unde s'a găsit. El a făcut parte din colecțiunea generalului Mavros (nr. 117 din invent. general).
- Natura.** Marmură. Partea posterioară a capului și gâtul lipsesc. Înălțime: 0.04^m; lățime 0.03^m; grosime 0.025^m.
- Epoca.** Lucrare grosolană, dar autentică, posterioară secolului al III-lea după Chr.

No. 34

- Descripțiunea.** Capul cel mic de la o statueta poartă un coif de gladiator cu corn de berbec de ambele laturi și cu o mască bărbătească în partea-i superioară.
- Provenința.** Nu se știe unde s'a aflat. A făcut parte din colecțiunea generalului Mavros (nr. 117^a din vechiul inventariu general al Muzeului).
- Natura.** Marmură. Conservare bună. Înălț. 0.07^m; lăț. 0.035^m; gros. 0.045^m.
- Epoca.** Lucrare foarte brută și greoie, dar poate autentică; cam secolul al III-lea d. Chr.

No. 35

Statueta loricată a împăratului August

Fig. 35. — Statueta loricată a împăratului August.

Descripțiunea Figura stând rezimată pe piciorul drept p^ortă peste tunică o lorică saă ză care se termină jos cu c^lucurⁱ (pteryges); peste lorică se vede cingulum (cinget^orea) și la c^opsa stângă gladiul. Mantaă (paludamentum), aruncată pe spate și fixată cu un agraf pe um^orul drept, acoperă o parte a peptului și a brațului stâng.

In pic^ore: cisme înalte cu ornamente.

In mână dr^eptă (care e ruptă) figura trebue să fi avut un obiect, probabil un glob, pe când cu stânga ține strâns pulpana mantalei.

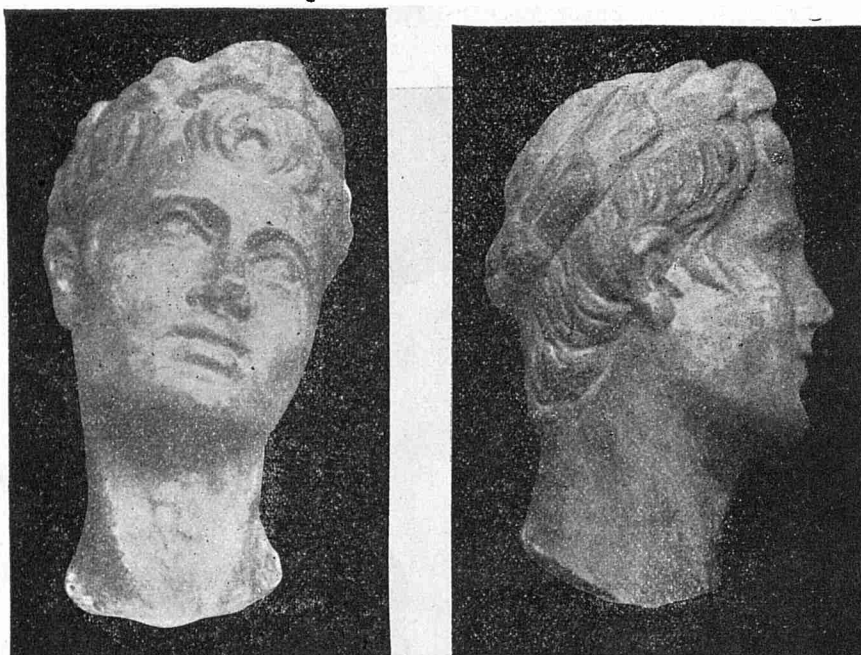

Fig. 35. — Capul de la statueta imperatului Aăgust.

Capul împreună cu g^utul este lucrat dintr'o bucată deosebită de restul corpului; de aceea în partea superioară a acestuia se observă scobitura anume făcută pentru adaptarea capului; tot așa și în partea interioară de jos a g^utului. S'ar put^e pune la înd^oială dacă o bucată aparține cu siguranță celei-l'alte; cel puțin la prima vedere capul cu g^utul său cel lung pare a fi în disproporție cu restul figurei.

O considerațiune însă mai de aproape ne duce la rezultatul contrariu: proporțiunile sunt juste (șapte capete și jumătate), mișcarea capului armonisază pe deplin cu restul corpului. Osebit de acesta, ambele bucăți se ajustază destul de bine la olaltă; iar în punctul unde începe hațna se văd resturi din continuarea g tului, ceea-ce nu lasă indoi al  că am ndou  buc  ile au fost făcute de aceia i mână  i în acelaș timp.

Fig. 85. — Capul statuetei  mp ratului August.

Capul întors mai mult spre stânga privesce înainte  i are un g t înalt cu mu chii anteriori (sternocleidomastoidieni) destul de accentuați; e în maturitatea v rstei  i puțin cam slab; fruntea lată  i întru c t-va bombată, ochii înviorați plastic prin ad ncimea unghiului interior  i prin accentuarea arcadelor spr ncenare. Nasul este drept  i puțin tras înainte, v rfu  nasului mai mult bombat de c t ascu it, buzele c rn se, bărbia ca  i pometurile obrazului e ite ceva afară; urechile de mărime potrivită; în fine, prin dispozi iunea maxilarului inferior figura devine pătrată.

Capul p rt  corónă de lauri; crescutul capului este ceva mai rotund de c t de obicei , iar părul e r nduit în vi e pe frunte.

Acest cap corăspunde portretului lui August, atât prin formațiunea craniului, cât și prin profil și rânduiala părului.

O comparațiune bunióră, cu bustul desgropat la Ostia¹), care represintă pe August în vîrstă cam de 16 ani, precum și cu capul statuii atribuită greșit lui Caligula, cu provenință din basilica de la Otricoli și păstrătoare în galleria de statui a Vaticanului²), ne asigură că mica statuă a Musăului nostru represintă una și același persónă: pe împăratul August.

Provenința. Provenința necunoscută. A făcut parte din colecțiunea generalului Mavros (No. 18 din inventariul general al Musăului).

Natura. Statueta este tótă de marmură împreună cu basa; capul, de o conservațiune aprópe perfectă, afară de o mică lovitură la vîrful nasului; trunchiul de asemenea e bine păstrat, lipsesce numai mîna brațului drept și o bucată din manta; iar în partea inferióră a corpului sunt mai multe spărturi, cari însă se ajustéază.

Epoca. Înălțimea capului cu gîtul: 0.135^m, a torsului: 0.48^m.
Lucrare bună, dar cu greú póte să fie antică. Pare mai probabil a fi o excelentă copie de prin secolul al XIV făcută după un original datând póte din secolul I d. Chr.

1) Bernoulli, *die Bildnisse der römischen Kaiser* 2, 1, tab. II

2) Op cit. 2. 1. tab. III.

No. 36

Figură femeiască drapată

Fig. 86 — Figură femeiască drapată.

Descripțiunea. Figura din drépta, — reprodusă lângă statua unui bărbat în togă găsită după 1881 la Constanța și de care ne vom ocupa la locul său în alt volum, — stă rezemată pe piciorul stâng, ținând piciorul drept puțin mai alătura. Ea poartă o haină pe dedesubt, care este trasă de la umărul stâng și de la spate peste brațul drept, apoi vine iarăși la umărul stâng, de unde atârnă în jos căpătâiul ei ținut cu mâna stângă. Mâna dréptă o are la pîept.

Provenința. S'a găsit într'o localitate necunoscută din Bulgaria și s'a dăruit în anul 1880, împreună cu capul de sub No. 32, de către răposatul P. Enciulescu, comerciant din București, (nr. 24bis din vechiul inventariu general: „Corpul unei statue de marmură reprezentând un bărbat (*sic*) în togă“).

Natura. Marmură. Este păstrată în întregime, afară de cap, care lipsește.

Inălțimea cu basa împreună: 1.52^m.

„ fără basă : 1.37^m.

Epoca. Lucrare mediocră de meserie; romană. Secolul al II-III-lea după Is. Chr.

No. 37—38

Statua unei femei drapate și a unui bărbat în togă

Fig. 37. — Figură femeiască drapată.

Fig. 38. — Statua unui bărbat în togă.

No. 37

- Descripțiunea.** Figura stă rezemată pe piciorul stâng, cel drept avându-l alătura. Ea poartă o lungă haină pe dedesubt, iar peste haină o mantie, care de la șoldul stâng merge înainte peste brațul drept până la spate înfășurând corpul, iar de la umărul stâng atârână în jos, cu un căpătâi făcut sul și ținut cu mâna dreaptă. Mâna stângă pare a fi fost goală.
- Provenința.** Nu se știe unde s'a găsit. Făcând însă parte din colecțiunea banului Mih. Ghica de la prefectura județului Ilfov, a fost probabil găsită în țară, la Recica sau Celei.
- Natura.** Marmură. Lipsesc: capul, piciorul drept și mâna stângă. Înălțimea împreună cu baza: 1.52 m.
„ fără bază . . : 1.40 m.
- Epoca.** Lucrare de meserie; romană; secolul al II—III-lea d. Chr.

No. 38

- Descripțiunea.** Figura stă rezemată pe piciorul stâng, piciorul drept este scos puțin înainte. Este îmbrăcată cu tunică și pe d'asupra cu o togă, haina oficială a cetățenului roman, așa dispusă că formează o îndoitură în formă de nod, iar unul din căpătâie e tras pe umărul stâng și se lasă apoi în jos, fiind ținut cu mâna stângă. În picioare sandale.
- A aparținut de sigur unei statue-portret, poate a unui guvernator.
- Provenința.** Nu se cunoaște locul unde s'a găsit. Nu e trecută în vechiul inventariu general. Poate să provină din colecțiunea generalului Mavros.
- Natura.** Marmură. Lipsesc: capul cu gâtul, degetele mânei stângi și mâna dreaptă, cu care ținea bucata din haină.
Înălțimea cu plință 1.65 m;
„ fără „ 1.55 m.
- Epoca.** Lucrare de meserie; romană; secolul al II—III-lea d. Chr.

No. 39
Un sgrîptor

Fig. 89 — Figura unui sgrîptor.

Sgrîptorul aripat se prezintă cu partea sa anterioară; stetea rezemat pe piciorul de din-dărăt, pe când cel dinainte pare a-l fi ținut ridicat în sus. Fața stângă a capului este lucrată numai superficial. Sub aripa stângă se vede un apendice.

Nu se cunoște provenința. Făcând parte din colecțiunea banului Mih. Ghica, e de presupus c'a fost găsit în țară (nr. 55 din invent. general).

Marmură. Urechile, ceva din aripi și partea de jos a picioarelor, sunt rupte. Înălț. 0.26^m; lăț. 0.11^m; gros. 0.11^m.

Frumoasă lucrare decorativă, romană; sec. I—II d. Chr.

Descripțiunea.

Provenința.

Natura.

Epoca.

No. 40

Figura unui leopard

Fig. 40. — Figura unui leopard

Descripțiunea.

Animalul, ședând pe piclórele de dinapoï și rezemat pe cele dinainte, ține capul ridicat în sus, gura întredeschisă cu dinții vizibili, iar cõda trasă printre piclóre și adusă pe spate. Șira spinării, cõstele, mușchii de la gură, întregul schelet sunt fõrte accentuați.

Provenința.

Nu se cunoște provenința. Colecțiunea Mavros (nr. 57 din invent. general).

Natura.

Marmură; piclórele dedinainte, ca și cele dinapoï, sunt rupte cu totul; cele dinapoï par a nu fi fost indicate.

Înălțimea 0.19^m; lungimea 0.25^m.

Epoca.

Põte secolul I d. Chr.

Nº 41—55
DIFERITE FRAGMENTE

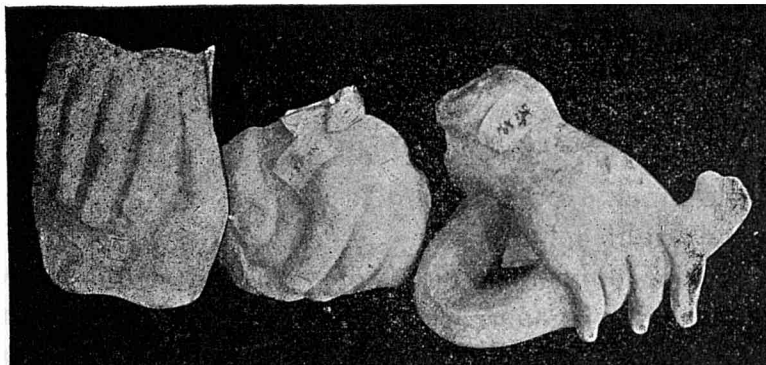

Fig. 41.

Fig. 42.

Fig. 43.

No. 41. — Fragmentul unei mâini ținând o pateră

Mâna dreaptă a unei statue în mărime naturală, ținând înaintea cu dosul palmei o mare pateră, ce are la mijloc un umbo.

Provenința necunoscută (nr. 71 invent. general).

Marmură. Degetul cel mare și aproape întreaga pateră sunt sparte.

Înălțime 0.05 m; lung. 0.21 m; gros. 0.15 m.

Lucrare bună; secolul al II-lea d. Chr.

Provenința.
Natura.

Epoca.

No. 42. — Fragmentul unei mâini de la o statuă.

Mâna stângă de la o statuă de mărime naturală, ținând mai multe obiecte de formă rotundă; poate mere.

În acest caz ar fi de presupus, că avem o mână a lui Hercule.

Provenința necunoscută (nr. 64 din invent. general).

Marmură.

Înălțimea 0.09 m; lungimea 0.09 m; lățimea 0.07 m.

Lucrare destul de grosieră. Poate secolul al III-lea d. Chr.

Provenința.
Natura.

Epoca.

**No. 43. — O mână femeiască ținând un șerpe, fragment
de la o statuă a Hygiei**

- Descripțiunea.** Mâna femeiască, care ține un șerpe, a aparținut de sigur unei statui a zeiței Hygieia. Este aproape în mărime naturală. Între degetul arătător și cel mijlociu este un suport, ca punct de rezăm; șerpele, care se încolăcește pe brațul zeiței, era în atingere cu ceva (probabil cu hațna Hygiei), din care o rămășiță este vizibilă pe șerpe. Mâna cea-laltă ținea de sigur o cupă pentru hrana șerpelui misterios încolăcit pe brațul zeiței.
- Provenința.** Provine din ruinele de la Ghertina (Barboși) lângă Galați (nr. 63 din invent. general cu indicațiunea: „mâna Cleopatriei“).
- Natură.** Marmură; mâna cu degetele în perfectă conservare.
Înălțimea: 0.15 m; lungimea 0.13 m; lungimea mânei 0.12 m; lățimea ei 0.06 m.
- Epoca.** Lucrare foarte bună și îngrijită. Secol. I – II-lea d. Chr.
- Literatură.** Despre acest fragment vorbește probabil G. Seulescu în broșura: Descrierea istorico-gheografică a cetății Caput Bovis (Capul Boului sau Gherghina), Iași 1837.

No. 44. — Brațul stâng al unei statue¹

- Descripțiunea.** Brațul este ușor încovoiat în lăuntru și bine întins, cum rezultă din pozițiunea mușchilor.
Fragmentul a aparținut unei figuri bărbătești în vârstă încă tânără.
- Provenința.** Nu se știe unde s'a aflat (nr. 76 din invent. general).
- Natură.** Marmură. Mărime naturală. S'a păstrat de la biceps până la închieturile mâinii.
Lungime: 0.40 m.
- Epoca.** Lucrare ceva mai bună; romană. Secolul al II-lea d. Chr.

No. 45. — Fragment: o mână ținând un toiag

- Descripțiunea.** Mâna dreaptă de la o statuă cam în mărime naturală, ținând între degetul cel mare și cel arătător un toiag de felul unui sceptru.

Póte fragment de la o statuă de împărat.

Provenința necunoscută; (póte nr. 68 din inv. general). Provenința.

Marmură albă; mâna este în mai multe locuri spartă. Natura.

Înălțimea 0.10^m; lungimea 0.20^m; grosimea 0.08^m.

Lucrare mediocră; romană; secolul II—III-lea d. Chr. Epoca.

No. 46. — Două mâini una într'alta

Sunt două mâini drepte puse una într'alta. De sigur frag-
mentul a făcut parte dintr'o scenă de adio, în care două Descripțiunea.
persóne își strângéu mâna dréptă; póte că provine de la un
relief funerar.

Provenința necunoscută (nr. 60 din invent. general). Provenința.

Marmură. Natura.

Înălțimea 0.12^m; lăț. 0.095^m; gros. 0.07^m.

Nu aparține aceleiași grupe ca piclórele de sub nr. 53.

Póte secolul I d. Chr. Epoca.

No. 47. — Bucata unei mâini ținând un atribut

Este fragmentul mânei stângi de la o statueta ținând Descripțiunea.
un atribut în forma unei vergele sau tolag.

Provenința necunoscută. A făcut parte din colecțiunea Provenința.
generalului Mavros (nr. 105 din inventariul general).

Marmură. Mâna cu totul stricată. Natura.

Înălțimea 0.04^m; lungimea 0.10^m; lățimea 0.07^m.

Póte secolul I d. Chr. Epoca.

No. 48. — Două fragmente. Două mâini ținând un vas

Este mâna dréptă și cea stângă de la una și aceeași statuă Descripțiunea.
care, judecând după fragmentul de vas ce ține fie-care, póte
fi a unei nimfe de fântână.

Provenința necunoscută. (No. 86 din invent. general). Provenința.

Marmură albă; mâna dréptă are degetul cel mare și Natura.
cel arătător sdrelite; stricăciuni și în alte părți.

Înălțimea 0.12^m; lung. 0.24^m; gr. 0.04^m.

Epoca.

Lucrare bunicică, decorativă; romană. Secol. II-lea d. Chr.

No. 49. — Basa unei statue. Două picioare femeiești.

Fig. 52.

Fig. 53.

Fig. 50. g

Descripțiunea. Pe o plință, având înălțime de 0.09^m, se văd două picioare, probabil femeiești, cu sandale; pôlele unei haîne lungi acoperéu picioarele pênă pe la jumătate; din haîna se mai deosibesc încă resturi foarte stricate.

Forma sandalelor este vrednică de luat în sémă, ele fiind croite înainte după conturul degetelor. Haîna pare a fi într'adins ridicată în sus, pentru ca să facă vizibilă latura interioară a piciorului stâng, pe când aceiași latură a piciorului drept este tăiată dinapoî.

Provenința. Nu se știe unde s'a găsit; a făcut parte din colecțiunea generalului Mavros (nr. 77 din inventariul general).

Natura. Marmură. Spre dreapta este spartă.

Înălțimea actuală: 0.14^m; lăț. 0.25^m; adâncimea 0.23^m.

Epoca. Lucrare delicată, probabil grecă.

No. 50. — Basa cu două picioare de la o statuță

Descripțiunea. Pe o mică basă dreptunghiulară se văd două picioare ale unei statuete bărbătești, care se rezema pe piciorul drept.

Piciorul stâng stă pe o ridicătură lângă basa spartă a unei colóne.

Provenința este din Athena, de unde a fost adusă în 1843 de către generalul Mavros (nr. 59 din invent. general) Provenința.

Marmură.

Natura.

Înălț. 0.06^m; lățime 0.15^m; gros. 0.09^m.

Lucrare bună grecéscă.

Epoca.

No. 51.—Jumătatea unui picior femeiesc

Este jumătatea piciorului drept de la o mică statuă de femeie. Descripțiunea.

Provenința necunoscută. A figurat în colecțiunea generalului Mavros (nr. 66 din inventariul general). Provenința.

Marmură.

Natura.

Înălțimea 0.06^m; lățimea 0.05^m; grosimea 0.08^m.

Nu face pereche cu piciorul de sub nr. următor, fiind mai mic de cât acesta.

Cam secolul I—II d. Chr.

Epoca.

No. 52. — Jumătatea unui picior femeiesc

Este jumătatea piciorului stâng de la o mică statueta de femeie. Descripțiunea.

Provenința este Zimnicea, unde a fost găsit la 1833 (nr. 65 din invent. general). Provenința.

Marmură.

Natura.

Înălțimea 0.06^m; lățimea 0.07^m; adâncimea 0.08^m.

Piciorul este mai mare de cât cel de sub nr. precedent, spre a putea presupune c'aŭ aparținut amândouă uneia și aceleiași statuete.

Cam secolul I—II-lea d. Chr.

Epoca.

No. 53. — Două picioare fragmentate

Sunt două picioare stângi, ținute strâns unul lângă altul. A făcut parte dintr'o grupă. Descripțiunea.

- Provenința.** Provenința este necunoscută. A figurat în colecțiunea generalului Mavros (nr. 62 din invent. general).
- Natura.** Marmură.
 Înălțimea 0.06^m; lățimea 0.11^m; grosimea 0.12^m.
 Nu aparține aceleiași grupe ca mâinile de sub nr. 46.
- Epoca.** Cam secolul I—II-lea d. Chr.

No. 54. — Fragmentul unei palmette

- Descripțiunea.** Găsit la Athena în ruinele templului Erechtheion și figurând în colecțiunea gen. Mavros (nr. 101 inv. general).
- Natura.** Marmură.
 Înălțimea 0.09^m; lățimea 0.09^m; grosimea 0.015^m.
- Epoca.** Cam secolul I a. Chr.

No. 55. — Fragment arhitectonic

- Descripțiunea.** Un șnur lesbic de astragale.
 Provenința necunoscută; a figurat în colecțiunea generalului Mavros (nr. 96 din inventariul general).
- Natura.** Marmură
 Înălțimea 0.10^m; lățimea 0.09^m; grosimea 0.016^m.
- Epoca.** Lucrare romană. Cam secolul I d. Chr.

No. 56. — O pană de struț.

- Descripțiunea.** Pana de struț poartă încă pe dânsa urme de văpsea galbenă. Un fer la marginea de jos dovedește că a fost fixată la un obiect óre-care.
- Provenința.** Provenința necunoscută; a făcut parte din colecțiunea Mavros (nr. 78 din invent. general al Mușeului).
- Natura.** Marmură.
 La spate este lucrată numai superficial
 Înălțimea 0.16^m; lăț. 0.07^m (sus); gros. 0.025^m.
- Epoca.** Lucrare bună; antică (?).

FINELE VOLUMULUI I.

INDICE GENERAL

	Pag.		Pag.
A			
Abascantus	213 n. 3	municipiū Troesmensium	56, 57, 59, 60, 62
Abreviațiuni:		canabensium Troes-	
Bdari	295	mensium,	62
vxi	295	coloniæ Ulpiae Oes-	
CR	295 n. 4	censium	166, 167, 168
MR	295 n. 4	curulis	62
MRAE	295 n. 4	municipii	58, 62, 64
LB	295 n. 4	canabensium	62, 77
VV	295 n. 4	Aegina (Aigina)	402, 444, 447, 452, 506
LIBRTVS	302	Ægium	284
ab n(epos)	19 n.	Ægypt. 46, 47, 48, 110, 160, 161	
Abrud	23	162, 168, 199, 213, 218, 232, 336	
Acatapara.	92	458 nota 5, 472, 473, 476, 483	
Achei	284	485, 487, 488	
Acharri	482	Ælia	312
Achilleus	215	Ælia Saturnina	97, 98
Acidava	211, 350	Ælianus (v. Q. Axius Q. f.	
Acilius Strabo	273	Palatina Ælianus). 113 n. 3, 122	
Acmonia	459 n.	Ælianus (v. Tuccius Æ-	
Acrae	418	lianus)	62 n. 3
Acropolis	265, 506	Æliodorus.	214. n. 2
acrotere	493	P. Ælius	293, 294
Actium	320, 322, 332, 342	P. Ælius Ammonius	45
Adamklissi (v. Tropaeum		P. Ælius Ariortus	293, 294
Traiani).	8 n., 91 n., 279 n., 526	Ælius Candidinus	256
adiabenicus,	114 n., 147	Ælius Januarius.	163 n. 1, 221
152 n., 170, 171, 172, 176 n., 178		P. Ælius Maximianus	111 n. 2
Adige	208	Ælius Nic....	312
adjutor tribuni	264	P. Ælius Peregrinus	104 n. 3
adlocutio.	148	P. Ælius Rasparaganus,	104 n. 3
Ad Mediam	106, 215	Ælius Titianus	256
Adonai - Aidoneus	472	Ælius Valens	301, 302, 303
Ad publicanos	209	P. Ælius Valens	293, 294
Adrastea	51	Ælius Valerianus	256
Ad tricesimum	207, 209	Ælius Veteranus	256 n. 2
Advocatus fisci	221 n. 2	ÆMilia	19 n.
aedicula.	150 287	Æmilia Aphrodite	265 n. 2
Aedificium (v. aedicula)	287	Æmilianus (v. Æmilius)	394
Aedilis:		Æmilius	394
Coloniæ Napocæ	25	L. Æmilius Carus	48 n., 113 n. 1
		M. Æmilius Macer	111 n. 3

	Pag.		Pag.
Q. Æmilius Rufus	265 n. 1	Albania '	215
Æmilius Tiro	272	Albert-Irsa	203
Æmona	206	Albokensi	25
Aerarium :		album decurionum	64
Saturni	100, 198, 278	Alexander	20 n.
legionis	151	Alexandru cel mare	285
Æsculap.	256 nota 2, 424	Alexandria,	459 n., 464
ἀετοί	87	469, 472, 476.	
Ætolia	183 n. 1	Alexandrianus (v. Polux	
Aezani	459 n.	Alexandrianus).	
Africa,	25, 38 n., 64, 66	Alexandrin	15 n., 48, 94
160, 161, 164, 203, 205, 213		'Αλέξανδρος Σολ	369
218, 221, 222, 264, 288		"Αλφειος Ποσειδώνιος	403 n. 6
proconsularis	205	L. Alfidius Herennianus	118 n. 4
Africanus	25, 199, 203, 471	Alkamenes	506
'Αγαθή τύχη 403 nota 6, 430, 458 n. 6		Almus,	143, 194, 212
Agathocles (v. Cn. Avius, Cn.		Alpes, 117, 206, maritimi	36
I(ibertus) Agathocles).	20 n.	alpin	64
Oi 'Αγγελοι θεού,	437, 438	Also-Ilosva	381
439, 440 442, 443, 445, 446, 456		altare (v. arae)	
460, 461, 462, 463, 464		Altenae	179
« καταχθόνιοι 463 n. 2, 463		Altinum	117, 210
'Αγγελιδῆρες (v. ἄγγελοι)	462	Alt-Ofen (v. Aquincum).	210
'Αγιοι ἄγγελοι (v. ἄγγελοι)		alutan,	103, 105, 106, 211
463 nota 2, 464, 472		216, 219, 225, 227.	
agitatores	471	Amandus	208
agitorum maleficia	471	Amandus (v. C. Nonnius A-	
agnomen	303	mandus).	
Agricola (v. Calpurnia		Ament (v. Infern),	485
Agricola)	284 n. 1	486, 487.	
Agricola	277	Amba (v. Claudia Amba). 281 282	
Agrippa	20 n.	Amiens.	505
Agrippa (v. Marius Claudius		a militiis	277
Agrippa).		L. Aemilius Paulus.	47
Agrippianus (v. Tiberius		Ammonius (v. P. Ælius Am-	
Iulius Castor Agrippi-		monius)	45
anus)	20 n.	'Αμοῦτριον (v. Amutrium)	58
Αχιλλεύς (v. Μάρκος		Ampelum.	106, 215, 351
Κλαύδιος Αχιλλεύς)		Amphiaræion	
Aias	417	din Oropos si Rhamnus.	431
Αἴγυπτος (ἡ). (v. Aegypt)	472	Amphidamos.	495
Αἴλιος Καλποῦρνιος	230 n.	Amphissa	183 n. 1
Aiud	88, 327	Amutria (v. Amutrium).	58
Akkerman (v. Tyras),	212	Amutrium.	58, 59
229, 230.		Amynos	431
ala	283, 326	ANAB	384
alae :		Anank.	466, 472
I Dardanorum	22 n.	Anapa	457
I Flavia Gallorum		Anarti	25 n. 2
Tauriana	277	"Αναρτοι	25 n. 2
I Ulpia Dacorum	25	`αναθήματα (v. ex. voto) 90, 469, 477	
II Asturum Antoni-		anaxyridi	518
niana	153 n.	Andros.	506 n. 6
Ala.....	359	Anger	206
Alamani	172	Anglia	150, n. 5, 151
ἀλάστωρ	467	Anicetus (v. C. Iulius Anicetus)	
Alba-Julia (v. Apulum)	23	ANIensis	19 n., 37 n. 2
24, 66, 102, 107, 110, 113		Anitius Lupus	16 n. 1
256, 322, 327, 328, 330, 526		Ana	450 n. 1
		Anna Liviae Maecenatiana	20 n.

	Pag.
Annius Felix	12
L. Annius Italicus Honoratus	4, 5, 6, 11, 12.
L. Annius Largus	118 n. 4
Annius Plocamus	218, n. 4, 219 n. 7
Titus Annius Superstes	212 n. 5
Annulinus	215 n. 3
Ἄνων Ζωπυρίωνος	411, 413
Ans.....	25 n. 2
ansae	324
Ἀνταϊόπολις (v. Anteopolis)	473
Anteopolis	473
Antiochia	506
Anteros	543, 544
Antipater (v. Marcus Ulpius Antipater).	
Antina (v. Recica)	242
Antistius Domitius	62
ἀντιστράτηγος	99
Antium	71 n. 1
Antius Rufinus, 127, 128, 130, 133	286
Antonia	297, 298
Antonia Calliste.	86, 96, 185, 435, 548
Antonini	153 n., 321
Antoniniana	16, 7
Antoninus (v. Marcus Aurelius Antoninus).	
L. Antonius	151 n. 4
M. Antonius	155
L. Antonius Apollinaris	102 n. 2
M. Antonius Gordianus	25, n. 2; 321, 353
Antonius Hiberus	230 n. 1
C. Antonius Julianus	205, 221
Antonius Nicanoris	285, 286
Antonius Primus	148
C. Antonius Rufus	202 n. 3, 204 n. 1, 206 n. 3, 214 n. 3, 220, 221, 251 n. 1.
Anubis	48 n. 1, 473, 487
Ἀὐθ Ἀβᾶθ (v. Sabaoth), 472	
Ἀπρία Σωκράτους	475 n. 1
Aphrodite (v. Æmilia Aphrodite)	
Apiaria (v. Appiaria).	179
Apinius Tiro	272
apoftegma	508
Apollinaris (v. L. Antonius Apollinaris).	
Apollinaris (v. Marcus Julius Apollinaris).	
Apollon	27, 374, 379
Ἀπολλόδωρος Νεικίου	409, 410
Apollonia	67
C. Aponius Lucianus	276
apotheca.	151
Appiaria	179
Appiaris (v. Appiaria)	179
Aprio	380
Apuleius	504 n. 1

	Pag.
Apulensis	23, 113, 114, 115, n. 1, 116 n. 2, 122, 123, 160, 161, 162, 216, 222 n. 4, 272, 273.
Apulia	38 n. 1
Apulum	22, 24 n. 2, 26, 48 n. 1, 66 n. 2, 102, 107, 108, 111 n. 1, 113, 114, 115, 122, 256, 322.
Aquae.	23
Aquila Fidus	107 n. 1, 226
Aquila sancta, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 147	148, 149, 150 151, 155, 156, 320
Aquileja,	117, 106, 207, 208
Aquillia	61 n. 3
aquiliferi: legionis I Italicae	148
Aquincum,	151 n. 8, 177, 210
Arae	
Æsculapii	256
Augusti	113 n.
Bono Eventui	8, 15
Caracallae	169, 170, 171
Deae Suriae	284
Dei aeterni	210 n. 2
Mithrae	195, 206 n. 2, 214 n. 1, 251 n., 256 n. 1, 258.
Fortunae Augustae	102
Genii commercii et negotiantium	209 n. 6, 194
Genii Juliorum	194
Genii populi Romani et commercii	215 n. 7
Genii publici portorii Illyrici et Ripae Thraciae, 191, 194, 195.	
Genii splendidissimi „bectigalis Illyrici“	213 n. 1
Herculi	215 n. 6, 201
Honoris	56 60, 61, 67
Hygiae.	256
Invicti dei	215
Isidis	215
augustae	214
Myrionymae	214
Jovis optimi maximi, 200, 201	203, 214, 215.
Jovis optimi maximi Dolicheni	215
legionis I. Italicae, 2, 3, 7, 12	13, 17, 19, 146.
Liberæ matris.	22
Liberi patris.	8, 22, 23, 24 114.
mithriacæ	86, 88
Naturæ Dei.	214
Numini Augusti	200
Augustorum.	191, 194, 195
Nymphis	211
Petræ genetricis,.	214
Sancti Caseboni,	215
Sarapidis	48

INDICE GENERAL

	Pag.
taurobolice, 404, 405, 406, 407	
Terrae Daciae 109, 215, 216	
Veneris augustae	213
votive, 23, 33, 40, 41, 42, 46, 53	
124, 125, 195, 201, 210, 214, 215	
251, 256.	
Arcer-Palanca, (cf. Ratiaria) 15	
36, 197, 212.	
archiepiscopul Iohann de	
Gran, 250 n.	
Archontē: Aristodamos	183 n. 1
Ardschish (riü)	180 n. 4
Ares	92
argentariae Pannoniarum et	
Dalmatiarum	160, 161, 162
Argos	506
Ἀρχάγγελοι . 461, 463, 464, 472	
Ariminum	37 n. 2
Ariortus (v. P. Aelius Ariortus)	
Ἀρίσταρχος	389
Aristodamos	183 n. 1
Ἀριστῶδαμος (v. Aristoda-	
mos), 183 n. 1.	
Aristofan	504 n. 1
Ἀριστοκράτης	385
Ἀριστόκρατος	385
Ἀριστόκριτος.	385
Aristomache	430
Ἀρίστων	389
Arius	450 n. 1
arkarii (v. servi arkarii)	
arkarius	220, 222
Arkobadara	293
armaş	497, 498, 499
armaturae	52
Armenia, 45 n. 2, 103; minor 115 n. 5	
ARNiensis	19 n.
Caius Arrius Quintianus, 63, 64 n. 5	
Arsinoites	160, 161, 162
Arrubium	68 n. 2
Ἀρτεμεισίας (φνλή) 397, 399, 403	
Artemis, 294, 295, 403, 469 n. 3, 510	
Brauronia	294
Munychia	294
ἀρτιασμός	496
arubianus	68
Arutela	211
Arvad	482
ἄρχωνος (cf. conductor) . 203	
Ἀρχωνες Λιμένων Ἀσίας 219 n. 5	
Ἀσκληπιανή (v. Ἰουλία Ἀσκληπιανή)	
Asinius Epicadus	293
Asklepion	431
Asklepios, 47, n. 3, 423, 431, 563—565	
Assurbanipal	4, 2
assyrian 474, n. 7, 482, 484, 491	
Assyria	103, 480, 482, 491
Ἀστυγοί	119, n. 4, 120 n.

	Pag.
ἀσπραγλίζοντες	497
ἀσπράγαλοι	495
ἀσπραγαλομαντεῖ	496
ἄστρις, ἄστριχος	496
Astures	153
Asur-nasir-pal, 480, 481, 482, 483, 491	
Aşurrişî	483
At	487
Atella	11
Athena (oras) 500, 504 n. 1; 583, 584	
Athribis	458 n. 5
Ἀθριβίς (v. Athribis)	458 n. 5
Atilianus	107 n. 3
Attia Q. f. Procilla	104
Atticus (v. Caius Baebius Pu-	
bli f. Claudia Atticus).	
Attis	406
L. Attius Maximus,	267, 268
Atmu (v. Chefra)	487
Atrans, 194, 195, 202, n. 6, 206, 209	
Atrantina (statio [v. Atrans])	
Audarus,	292, 293, 294
Aufanae	87
Augazus	293
Augsburg (v. Augusta Vin-	
delicum)	208
augures municipiū Troesmen-	
sium	63, 64 n. 5
Augusta	19 n.
augustae :	
Julia Domna, 88 n., 153, 210 n. 2, 6	
Julia Mamaea	12, 210 n. 2
Julia Sabina	391
Augusta Vindelicum 36 n. 3, 208	
augustales :	
coloniae Ulpiae Oesci, 34, 35	
36, 38, 187, 190, 193.	
Troesmensium	64
augustalis	38, 39, 64, 77
Ἀυρήλιος Θεοδᾶς	435
Augustopolis	321 n. 6
Augustus (v. C. Julius Cae-	
sar Octavianus).	
Augustus, 38, 55, 64, 65, 67, 88	
93, 97, 98, 99, 100, 101, 115, 133	
148, 149, 150, 151, 152, 153, 155	
171, 176, 191, 229, 277, 321, 407	
569, 570, 571, 572.	
Aulus	19 n.
Aurelia Calliroe, 20, 261, 262 265	
Aurelia Creste	23 n. 3
Aurelianus (v. L. Domitius	
Aurelianus).	
Aurelio (pro Aurelii)	167, 168
Marcus Aurelius Antoninus 7, 25	
60, 61, 77, 81, 84, 99, 110, 111	
112, 117, 118, 120, 121, 146, 147	
160, 163, 164, 190, 191, 192, 194	
195, 199, 200, 202, 203, 204, 205	
219, 220, 221, 230, 272, 332, 403.	

	Pag.
Marcus Aurelius Antoninus	
Caracalla, 9, 19, 47, 55, 88, 97	
146, 147, 152, 153, 166, 167, 168	
169, 170, 171, 172, 212 215, 221	
230, 231, 321.	
M. Aurelius Antoninus Com-	
modus, 15, 16, 23, 26, 94, 114	
123, 141, 144, 146, 147, 157, 158	
159, 160, 161, 162, 163, 164, 199	
200, 205, 219, 221, 223, 224, 228	
235, 321.	
M. Aurelius Antoninus Ela-	
gabalus, 12, 55, 88, 149, 153 .	
Aurelius Callistrus	328
Aurelius Calminus	113 n. 5
Aurelius Cerdius	92 n. 4
Aurelius Enthimus	327
Aurelius Erodes,	53, 54, 55
Aurelius Graius	52 n. 1
Aurelius Gratus, 304, 305, 306	
Aurelius Januarius	257 n. 3
Aurelius Julius	354
M. Aur. Justus	4, 5, 10
Aurelius Menander	329, 330
M. Aurelius Min-	
dus Matianus Pollio	219 n. 5
M. Aurelius Severus Alexan-	
der, 9, 11, 12, 113, 153, 165	
210, 229, 244, 321.	
M. Aurelius Statianus	367
M. Aurelius Valerius Carau-	
sus	155
C. Aurelius Valerius Diocle-	
tianus, 92, 173, 174, 175, 176	
177, 178, 273.	
M. Aurelius Valerius Maxi-	
mianus,	174, 175, 177, 178
L. Aurelius Verus, 110, 111, 116	
117, 190, 191, 192, 194, 196, 200	
219, 230, 272, 403.	
M. Aurelius Veteranus	256 n. 2
Aurelius Victor	84
Auspex(v.A. Pollenius Auspex)	
auxiliares	100
Avianius Bellicus Maceius, 200	
201, 221.	
Avidius Cassius	120
C. Avidius Nigrinus	109 n. 1
Aviola	25 n. 3
Avitus	215 n. 2
Cn. Avius, Cn. I(ibertus) Agat-	
hocles	20 n
M. Pius Avonius Victorinus 155	
321 n. 6, 332, n. 1.	
Q. Axius Q.f. Palatina Aelia-	
nus	113 n. 3, 122
αὐλή	418
M. Ἀὐρήλιος Ἀντωνεῖνος (v.	
M. Aurelius Antoninus Pius) 403 n. 6	
Λ. Ἀὐρήλιος Οὐήρος (v. L. Au-	
relius Verus)	403 n. 6

	Pag.
Αὐρήλιος Διογένης	415
B	
Babylonia	482
babylonic	155, 472, 474
bachic	389
Bacchus	21, 545
Caius Baebius Publi filius	
Claudia Atticus	36 n. 4
Baedarus, 290, 291, 292, 293, 295	
Bajeziid	250 n.
Balcani (v. Haemus), 136, 140, 141	
Balcanica (Peninsula)	458
balistarii Dafnenses	183
Banatul (Temeşanei), 102, 106	
109, 110, 364.	
Barbarus	201, 251
Barbatus	20 n.
Barboşi	548, 580
Baris	94
bassak	497
basilice : St. Clemens	85 n. 1
Bassus (v. Julius Bassus)	
Bassus (v. Julius Bassus).	
Bastarni	69
Batavi	152 n. 3
Batkum	91
Batta	223, 228
BB SEXM (v. beneficiarii	
tribuni semestris).	
bectigal	213 n. 1
Bedaius sanctus	68 n. 2
belgic	199
Belgrad (v. Singidunum), 109, 156	
Belgragic	53
Bellicus	206 n. 2, 213
Bellicus Maceius (v. Avia-	
nus Bellicus Maceius).	
Bendis	294, 295
beneficiarii:	
legati Tironis, 269 270, 271	
272, 273.	
tribuni cohortis III cam-	
pestris	264
tribuni legionis V. Ma-	
cedonicae	261, 262
tribuni semestris, 274, 275, 276	
consulares:	
Q. Aemilius Rufus, 265 n. 1	
legione XIII gemina	
Gordiana	25 n. 3
legionis V. Macedonicae, 263	
C. Paulinius Justus, 88 n. 1	
beneficiarius, 64 n. 7, 101, 264	
265, 273.	
consularis	265
tribuni semestris, 276, 277, 278	
Beneventum	26 n. 2

	Pag.
Caracalla (v. Marcus Aurelius Antoninus Caracalla).	
Caransebes	23
Caransius, (v. M. Aurelius Valerius Carausius).	
Caria	28
Carianus (v. C. Julius Carianus),	28
Carinthia	206, 207, 208
Carlsburg (v. Apulum)	113
carmina	471
Carniola	206
Carnuntum, 88, 126 n. 4, 151, 209	
Carpi	177, 229
carpic	176 n. 2, 178
Carthago, 88, 203, 467, 469, 470	
Carus (v. L. Aemilius Carus).	
Cassius (v. Avidius Cassius)	
castella (v. praesidia).	
Ca-tellum	36, 100
Castor	20
Castra :	
aestiva	81, 152
alutana (v. praesidia alutana et numerus burgiorum et veredariorum), 225, 226, 227.	
Apulum	24, 26, 114
auxiliarum, 23, 152, 153, 265	
Bonna	24
Daciae	24
danubiana. 109, 139, 225, 228	
Deva	24
Drajna de sus	109
Durostorum. 9, 24, 37, 71, 102	
hiberna	81, 152
Isca	24
Lambaesis	24, 48
legionaria, 37, 82, 149, 152, 153	
" Daciae	23
legionis V. Macedonicae . 71	
" I. adiutrix	322
" I. Italicae (v. Novae) 7, 13, 26, 71, 126, 148, 267	
legionis XIII geminae, 256, 322	
Maguntiacum	24
Novae, 9, 13, 15, 17, 20, 24, 26	
28, 37, 109, 146, 153.	
Oescus	37, 139
Potaissa	26, 112, 116
Praetoriana	92, 149 150
Praetorium (v. praesidia)	
Retiaria	36, 139
stativa,	66, 77, 80, 81, 152
Tresmis, 37, 67, 71, 72, 73, 76	
78, 79, 80, 81, 82, 109, 112	
vexillationum legionariorum 265	
Verona	6, 148
Viminacium	139
Castra Trajani	211

	Pag.
castrum, 78, 79, 88, 107, 125, 148	
151, 152, 153, 325.	
Catajo	507
Cat...rus	212 n. 2 .
Cautes, 85, 525, 527, 528, 530, 531	
Cautopates, 85, 527, 528, 530, 534	
Caypha	449 n. 1, 450 n. 1
Cainenî (v. Pons Vetus)	211
Caecilius Secundus (v. C. Plinius Caecilius Secundus)	
Caelius	126 n. 4
C. Caelius Julianus	115 n. 7
Caesellia	20 n.
Caesianus (v. Plautius Caesianus).	
Caerellius Sabinus, 23 n. 7, 114 n. 3	
115 n.	
Caesar (v. C. Julius Caesar)	
Caesarea	267, 268
Caesares :	
T. Aelius Hadrianus Antoninus Pius	226, 227
M. Aurelius Severus Alexander	153 n. 3
L. Aurelius Verus, 110, 111 n. 1	
116, 117, 190, 191, 192, 194	
196, 200, 219 n. 7, 230 n.	
272, 403.	
M. Flavius Valerius Constantius, 174	
175, 184.	
C. Galerius Valerius Maximianus, 174, 175, 176, 177, 178	
C. Julius Verus Maximus, 25 n. 2	
P. Septimius Geta 152 n. 3, 166	
167, 168.	
Centuriones, 124, 125, 126, 261	
269, 270, 271, 273.	
frumentarii :	
" legionis I. Italicae, 143	
" XIII geminae, 321	
centurio . 10, 45, 47, 52, 64, 78	
126, 153, 257, 264, 277, 279	
ex equite Romano, 10, 23	
frumentarius	143
cohortis equitatae	355
legionis I Italicae, 267, 268	
" IV Flaviae felicitis, 109	
" V Macedonicae . 48	
" II adiutricis.	52
" VII geminae felicitis, 9	
" XIII geminae 121	
centuriae :	
legionis XIII geminae, 321	
Centuria legionaria . 45, 126	
praetoriana	10
centenarius (v. procurator centenarius).	
cella	21, 151
censor	133

	Pag.		Pag.
Celeiū (v. Malva), 33, 95, 107, 113 157, 158, 160, 162, 163, 164, 165 201, 211, 212, 225, 229, 232, 233 234, 235, 236 241, 242, 243, 244 245, 331, 333, 335, 336, 345, 356 357, 358, 361, 362, 364, 373, 392 393, 394, 395, 548, 576.		M. Claudius Fronto Neo- cydes	118 n. 4
Celer (v. L. Camius Celer).		Tiberius Claudius Ger- manicus	36 n. 4, 218, 219, 322.
Celer (v. Claudius Atteius Celer)		Ap. Claudius Iulianus 4, 5, 6	
cereus	376	Claudius Montanus 281, 282, 283	
Cerdinus (v. Aurelius Cerdius)		T. Claudius Senillus	195
Cerneții,	260 n. 4, 290, 296	Robur Claudius V....,	210 n. 3
Cervidius Valens	121	Tib. Claudius Vibianus	321 n. 6
Cetatea	185, 229, 245	Claudius Xenophon	165
Cetatea Albă (v. Tyras)	229	T. Claudius T. f. Papiria	
Cethegus (v. M. Cornelius		Xenophon	113 n. 2, 157 159, 160, 161, 162, 163, 164, 165, 205, 216, 220 n. 1, 221, 222 n. 4.
Cethegus).		clavi fingendi	466 n. 2
Charon	406	Clemens (v. Sextus Cornelius,	
Chatti	172	Sexti f., Falerina tribu, Cle- mens).	
Chefra	487	Clemens (v. Aticinius Cle- mens).	
Chiemsee	214	Clemens (v. P. Pactumeius	
Chios	515	Cleopatra	580
chiton, 508, 515, 523, 558, 562, 565		Clemens).	
chlamys	493, 518	Clemens (v. Cn. Pinarius	
Chronologia milesiană	230 n. 1	Cornelius Clemens).	
Chrysanthus (v. Marius Chry- santhus).		Clemens (sf.)	85 n. 1
Chur (v. Curia)	209	Clemes (v. P. Val. Clemes).	
Ciabus	37 n. 1, 143	Clevan'ini	169, 170, 171.
Cibrița (v. Ciabus) 37 n. 1, 139, 143		CLVstamina	19 n. 1
Cilicia	86, 111 n. 1, 320, n. 2	Clus	122
Cilurnum	153 n.	Cnaeus	19 n.
Cimbri	61	Cnydos	469
cingulum	570	coactor	220
ciortiş-mek	498	cognomen, 19 n., 20 n., 31, 58, 65	
cippus	287	ex virtute	20
Cistoboci	25 n. 2	cohortes:	
Ciuprija	10	auxiliae	264, 279
civitates		equitata	355
Moesiae et Treballiae 36, 77, 139, 142.		X praetoria	336
Saevatium et Laiancorum, 36		miliaria Brittonum	211
cœna sepulchralis, (ospet funebru)		VIII praetoria	36
424, 425, 426, 427, 428, 429, 430, 431.		praetorianae,	155, 263, 264
Q. Caecilius Metellus Nepos 198		I Aelia Dacorum	25, 126
Cladova	260	I Canathenorum	277
Clarus (v. C. Erucius Clærus)		I civium Romanorum equi- tata	347, 348
CLAudia	19, n., 36 n. 4.	I classica	276
113 n. 4.		I Cretum	347, 348
Claudia	19 n.	I. Flavia Commagenorum 350	
Claudia Amba.	281, 282	I. Hamiorum	284 n. 1
Claudianus (v. Tiberius Clau- dius Claudianus).		I. Sagittariorum. 352, 353, 354	
Claudius Atteius Celer	24 n. 1	" " A	353
Tiberius Claudius Clau- dianus	114 n. 2, 152 n. 3	" " miliaria 353	
D. Claudius Drusus. 150 n. 1		" Gordiana	353
320.		IV. legionis XIII gemi- nae	257 n. 3
M. Claudius Fronto . 110, 115 117, 118, 119, 120.		IV. Thracum	303

	Pag.		Pag.
V. pedatura inferior . . .	69 n. 2	Ulpia Postovienensis (v.	
180.		Ulpia Postovio).	
V. pedatura superior . . .	180	Ulpia Ratiaria (v. Ratiaria).	
II. Augusta Dacorum equitata	25	Ulpia Trajana Augusta	
II. Commagenorum	349, 350	Dacica Sarmizegethusa	
II. Flavia Commagenorum	211, 350	(v. Sarmizegethusa).	
II. Hispanorum	347	Zarmizegethusa (v. Sarmizegethusa).	
III. Britannica. 235 n. 1,	345	Columna trajana.	44 n. 1
III. Brittonum	345, 346	Colonna (palatul) 496, n. 3,	544
" " Veteranorum	346	L. Cominius Valens	64 n. 1
III. campestris	264	Commageni. 211 n. 4, 349, 350	
III. Dacorum	25	351	
III. Itryaeorum	277 n. 2	commentariensis.	263
urbanae	278	Commodus (v. M. Aurelius	
Colonia	62, 65, 171	Commodus Antoninus).	
Coloe.	22 n. 4	concilium :	
Collina	60	provinciarum Daciarum	
COLlina.	19 n.	trium	113, 115
Collegia :		Condercum	150 n. 4
dumvirorum municipii	64	conductor :	
aedilium municipii	64	Illyrici	163
Cervae	23 n. 3	octo publicorum	205, 209
Hereliani.	23	portorii Pannoniae	204 n. 1
Tomitanorum	93	publici portorii, 201, 202, 217	
Velabrensiun	21 n. 3	218.	
Coloniae :		publici portorii Illyrici et	
Brucla.	111	Ripae Thraciae, 141, 200, 201	
Dacica Sarmizegethusa (v.		202, 203 n., 204, 205, 209.	
Sarmizegethuza).		publici portorii vertigalis	
Flavia Sirmiatium (v.		Illyrici.	203
Flavia Sirmium)		quadragesimae Galliarum, 218	
Flavia Sirmium. 187, 189, 190		" portoriorum Asiae, 219	
193, 196.		IV publicorum Africae . 218	
Malva.	158, 165	conductor-procurator, 203 n., 220 n. 6	
Malvensis	113	consul	63, 133, 134, 176
milesiace (v. Istros, Tyras)		eponymus	176
94, 141, 229, 230.		consules :	
Napoca	25	designati :	
Novae.	36	P. Furius Saturninus, 110, 111 n. 1	
Œscus (v. Ulpia Œscus).		suffecti :	
Ratiaria . 15, 36, 37, 38, 142		L. Annius Italicus Honoratus 11	
187, 190, 197.		consules :	
romane	24, 67	T. Ælius Hadrianus Anto-	
Romula	49, 52, 197	ninus Pius	105 n., 226
Sarmizegethusa . 23, 48, 88,		P. Ælius Trajanus, Hadria-	
96, 98, 103, 104, 105, 111,		nus. 105 n., 129, 130, 132	
187, 190, 191, 197, 211.		133, 226.	
Trajana Sarmizegethusen-		Æmilius Macer	111
sium (v. Sarmizegethusa).		L. Alfidius Herennianus . 118 n. 4	
Ulpia Œscensium (v. Ulpia Œscus).		L. Aemilius Paulus	47
Ulpia Œscus, 33, 34, 36, 38,		Annulinus	215 n. 3
142, 166, 167, 168, 185, 187, .		M. Antonius Gordianus . 25 n. 3	
189, 190, 191, 192, 193, 196,		M. Aurelius Antoninus . 111	
234, 241, 245.		M Aurelius Antoninus Com-	
Ulpia Postovio, 187, 190, 193,		modus	223, 224
196.		M. Aurelius Antoninus E-	
		lagabalus	153 n.
		Aviola	25
		Avitus	215 n. 3

Pag.	Pag.
Barbarus 201, 251	stationis Boiudurensis, 195, 209
C. Bruttius Crispinus, 4, 5, 6	" Laricis 207
Ap. Claudius Iulianus, 4, 5, 6	" Loncii 208
M. Cocceius Nerva 133	" Postovionensis . 214 n. 3
M. Cornelius Cethegus 118, 119	" Savarensis 214 n. 2
C. Erucius Clarus . 118, 119	conventus 65, 66, 67, 68
Φαβιανός 230 n.	Copăcenii (v. Racovița-Copă-
P. Furius Saturninus . . 111 n. 3	cenii saū Praetorium) . . 227
121 n. 1.	Copenhagen 429, 430
Gratus 153	Corabia 232, 233, 345
P. Helvius Pertinax . . 111 n. 3	Corduba 258
T. Hœnius Severus . . 118 n. 4	coi-onă murală 516
M. Macrinus M. f. Clau-	CORnelia 19 n.
dia Cotonius Vindex, 113 n. 4	M. Cornelius Cethegus, 118, n. 4
116 n. 3.	119.
C. Messius Q. Trajanus	On. Cornelius Lentulus . . 36 n.
Decius 248	Cornelius Secundus 334
Μορριανός 230 n. 1	Sextus Cornelius, Sexti f.
P. Pactumeius Clemens . 111 n. 3	Falerina tribu, Clemens, 119 .
M. Petronius Sura Mamer-	120, 121.
tinus, 14, 15, 16, n. 1. 200,, 201	Cornetu 211
Pompejanus 215 n. 2	cornicularius 263
L. Pomponius Flaccus . 71 n. 1	corniculum. 263 n. 1
C. Pomponius Graecinus, 70	Cornificia 16
« Regulus 201, 251	Cosconius Gentianus . . . 154
« Sabinus 215 n. 3	Cosmus 210 n. 2
« Seleucus 153	Costa (v. Quintus Talonius,
L. Septimius Severus pius	Quinti filius Aniensi Costa
Pertinax 114 n. 2, 152	Arimini).
T. Statilius Severus . . 118 n. 4	Costoboci 69
M. Statius Priscus . . 121 n. 1	Costolaci (v. Viminacium) . 109
Q. Tineius Rufus . 14, 118 n. 4	342.
200, 201.	Cozia 211, 225
consularis 99, 112, 265	Crassus (v. M. Licinius Cras-
Daciae 114, 273	sus).
Mœsiae inferior . . 141, 143	Crassus, (v. Macrobius Cras-
trium Daciarum, 23, 48, 66,	sus).
113, 114, 120, 121, 122, 158, 273.	crematio 547
Constanța (v. Tomis), 11, 67, 91	Crescens. 361
93, 197, 212, 378, 515, 526, 548,	Crescentianus (v. Secundus
574.	Caesaris nostri servus
Constantius (v. Flavius Va-	Crescentianus).
lerius Constantius).	Creste (v. Aurelia Creste).
Constantius, (v. Flavius Ju-	Creta 547
lius Constantius).	Crispinus (v. Caius Bruttius
Constantinus (v. C. Flavius	Crispinus).
Valerius Constantinus).	Crispinus (v. Vettius Cris-
Constantinus (v. Flavius	pinus).
Claudius Constantinus Junior).	Crispus (v. L. Valerius
Constantiniana Dafne (v. Daphnis 183	Crispus).
Constans (v. Flavius Julius Constans)	cura annonae. 62
Constans (v. T. Flavius Constans).	" viarum 161
constans (v. legio V Mace-	curator :
donica 331, 332, 333	Augustalium 39
contio 143	Augusti viarum Ostiensis et
Contra Aquincum 177	Campanae 161 n. 1
contrascriptor, 214, n. 3, 220, 222	viarum 161 n. 1
contrascriptores: 210	curatores :
stationis Aquincensis . . 210	Neapolis et Atellae. . . 11
" Atrantinae 206	operum publicorum in
	Roma 11

	Pag.
visae Lavicanae et Latinae veteris.	11
C. Cuspius Secundus	52 n. 2
Cypru	547 n. 1
Cynegis (v. Julia Cynegis). Cynton	179

D

Dacia, 22, 24, 25, 26, 28, 36, 37, 38, 58, 59, 64, 66, 77, 81, n. 4, 86, 87, 88, 95, 98, 99, 101, 102, 103, 104, 105, 106, 107, 108, 109, 110, 111, 112, 113, 114, 115, 116, 117, 118, 119, 120, 121, 122, 123, 139, 158, 162, 180, 184, 192, 205, 209, 210, 211, 216, 217, 220, 222 n. 4, 243, 258, 272, 273, 281, 282, 283, 292, 293, 310, 320, 321, 322, 332, 333, 336, 339, 340, 346, 350, 351, 735, 389.	
Dacia Apulensis, 23, 113, 114, 115, 116, 122, 123, 160, 161, 162, 215, 216, 222, 272, 273.	
felix	115 n. 1
inferior 103, 106, 107, 108, 110, 192, 197, 205, 225, 226, 227.	
Malvensis, 113, 114, 115, 116 158, 222.	
nova	142
Porolissensis, 113, 114, 115, 116, 122, 222, 273.	
ripensis	142, 336
superior	103, 106, 107, 108 110, 187, 190, 191, 192, 197, 205
trajana	184, 333
Daciae (v. tres Daciae) 66, 114 115	
Daciae (tres), 23, 48, 113 n. 2, 114 115, 116, 120, 121, 123 n. 1, 157 158, 160, 161, 162, 163, 205, 209 216, 221, 222 n. 4, 273.	
Dacica Sarmizegethusa (v. Sarmizegethusa)	111 n. 2
Daci, 22 n. 1, 24, 25, 26, 28, 36 69, 101, 116, 162, 295, 322.	
dadophorus	85
Δάφνη (v. Daphnis),	180
Δάκρυτοι	119, 120 n.
δαίμων	416
Δακία (v. Dacia). 25 n. 2, 119 n. 4 120, n., 162 n.	
Dalmatia, 45, 48 n. 1, 86, 87, 162 197, 204, 213, 215, 217, 303, 380	
Dalmatiae	160, 161, 162
damnatio memoriae	15, 16 n. 2
Ion Dan voevod	249 n. 3
Daniel	458 n. 1

	Pag.
Δανούβιος (v. Danubius)	143
243 n. 5.	
Danubius, 17, 35, 36, 56, 68, 69 71, 72, 73, 77, 79, 80, 94, 104 105, 106, 108, 110, 111, 116, 117 128, 138, 139, 140, 141, 142, 143 144, 173, 176, 177, 178, 180, 184 194, 197, 204, 209, 210, 212, 213 222, 223, 224, 225, 228, 232, 233 234, 239, 241, 242, 243, 244, 245 246, 247, 248, 249, 250, 260, 332 336, 339, 342; inferior, 36, 37, 68 139, 212, 332.	
Daphnenses	183
Daphnis	180, 181, 183, 244
Dardani	22 n. 2, 138
Dardania	138, 139
DARP	236 n., 364
Dâmbovița (plasa)	1
Decebalus, 7 n. 1., 105 n. 2., 141	
Decianus (v. M. Aurelius Decianus, fil. Deciani).	
Decimus	19 n. 5
Decius Trajanus, (v. C. Mes- sius Quintus Trajanus Decius).	
Δέκμος	19 n. 5
Δέχομος	19 n. 5
Décse	88, 526
Decumus	19 n. 5
decurio : 38, 63, 64, 66, 196, 264 n. 3	
decuriones:	
alae primae Dardanorum	
provinciae Moesiae	22 n. 2
Canabensium legionis	
XIII geminae	24
cohortis equitatae	355
coloniae Bruclae.	111 n. 2
municipii	
" Romulensium 317, 318	
" Flavii Hadriani Dro- betensium	105
" Troesmensium,	64 n. 5
scolae fabrum Drobeten- sium	54, 855
dedicatio	23
defensores: in Dacia Apulense	
113 n. 3.	
delecta manus	283
Delieni	441
Delius Abascanti	213 n. 3
Delos 41, 444, 448, 451, 454, 455 457, 469, 475, 476.	
Delphi	418 n. 1, 497.
Delta	161
Demeter	401, 403
Dimitrie (Sf.)	76
T. Desticius T. f. Claudia	
Severus	108 n. 1
Deus :	
aeternus	97, 98, 210

	Pag.		Pag.
Commagenorum	351	Artemis, 294, 295, 403, 469, 510	
invictus 91 n. 1., 215 n. 1		" Brauronia 294	
" Mithras 527		" Munychia 294	
" Sol Elagabalus. 12		Asklepios, 47 n. 8, 423, 431	
Deus paternus 92		563, 564, 565.	
Deva 24 n. 2		At 487	
devotiones 471 n. 2		Atti 534	
Dexippus 229 n. 3		Atmu 487	
Διαγγελῆρες (v. ἄγγελοι), 462		Aufanae 87	
dialoguri in epitaph. 306, 406		Bacchus 21, 545	
Diana, 48, 87, 160, 294, 295, 502		Bedaius sanctus 68	
regina 26 n. 2, 27, 28 n. 1		bellorum 6, 148	
dies natalis aquilae . 7, 9, 155		Bendis 294, 295	
Diespiter 31		Bonus eventus . 8, 13, 14, 15	
Digna (v. L. Ulpia Digna)		Cabiri. 519, 520, 521, 523	
Dike 51		campestres 109 n. 1	
dimyxi 377		Cautes, 85, 525, 527, 528, 530, 531	
Δημήτηρ (v. Demeter). . . 403		Cautopates, 85, 527, 528, 530, 534	
Dinogothia (v. Dinogeteia, 184		Charite 506, 543	
Dinogeteia, 109 n. 2, 184, 333 n. 2		Charon 406	
Dipylon 547		Chefra 487	
Diocletianus (v. C. Aurelius		Cybele (Kybele) 406, 514, 515	
Diocletianus).		Dea Suria 284 n. 1	
Diogenes Moschi 297, 298		Demeter 401, 408	
Διογέδων 389		Deus aeternus, . 97, 98, 210 n. 2	
Dionissio 366		" Commagenorum . . 351	
Dionysia (v. Valeria Dionysia)		" invictus, 91 n. 1, 215 n. 1	
Dionysopolis 67, 138		" " Mithras. 527	
Dionysos 21, 22, 26, 27		" " Sol Elagabalus 12	
Χθόνιος 401		" " paternus 92	
Liber 26		Diana, 48, 87, 160, 294, 295, 502	
Sabazios 21, 26		regina, 26, 27, 28	
Dioscuri 431		Diespiter 31	
discus 376		Dike 51	
Dis pater 31		Δημήτηρ 403 n. 1	
Marcus Disius Geminus, 33, 34, 35		Dionysos, 21, n. 1., 22, 26, 27, 544, 553	
dispensatores rationis extraor-		" χθόνιος 401	
dinariae provinciae Asiae, 160,		" Liber 26	
161, 165.		" Sabazios 21, 26	
Illyrici 163		Dioscuri 431	
Divinități și ființe mitologice,		Dis pater 31	
156, 267, 355, 400, 401, 416, 431		Dolichenus 48	
Adonai-Aidoneus. 472		Domna, 88, n. 1., 91 n. 1	
Adrastea 51		" regina. 15 n. 2	
aegyptene 47, 48 n. 1		Domnus. 15, n. 2, 91 n. 1	
Æsculap 256, 424		Elagabalus 48	
Afrodita 541, 559, 560		Eponae 109	
Ἀφροδίτη (Venus) 496		Erinnyes 401, 403, 469	
Ἀγαθὴ τύχη 403, 430, 458		Ἐρινυβες (Erinii) 403, 505	
Amoraș 561		Ἔρος (v. Eros) 543	
Amynos 431		Eros (v. Ἴρω) 543, n. 1. 2; 545	
Ἀνάγκη 466, 472		" Briganitius 91	
Anubis 48, 473, 487		" invictus 92	
Ἀῶθ' Αβαῶθ 472		Ἐκάτη 506 n. 9 și 10	
Apollon 27, 374 379		Ἐκάτη ἐπιπυργιδία . . . 506	
Aquila sancta, 4, 5, 6, 7, 8, 9		" προδυραία 504 n. 1	
147, 148, 149, 150, 151, 155		" τριπρόσωπος (v. Hecate	
Ares 92		trimorfă.	
		" χθονία 505	

	Pag.		Pag.
Eroŭ.	541, 543, 544	Heros invictus	90, 91
Ἑρμῆς χθόνιος	467	" sacer	91
Eponae	109 n. 1	" sanctus	92 n. 1
externe	87, 88	Honos	8, 56, 57, 58, 59, 60, 61, 67
Flora	502	" Aquilae legionis,	61
Fortuna	8, 183	Horus	487
" angusta	102 n. 2	χθόνιοι θεοί (v. Θεοί).	
Genius	4, 5, 8	Hygia	256, n. 2, 423, 424, 580
" bectiga is Illyrici	213	Ica	87
" canabensium	102	Ilios	47
" centuriae	125	Ἴμερος (Himeros)	543
" comercii et negotian-		Interi,	295, 464, 465, 466, 467
tium	209 n. 6	469, 470, 471 n. 2.	
" Juliae Domnae,	88, 153	Ἡρώς	92, 93, 418
Juliorum Januari		" 'αγαθός	418
Capitonis, Epaphroditi	194, 195	" καταχθόνιος	93
legionis XIII geminae	115 n. 6	" Μανιμάχος	93
populi Romani et com-		Isis,	46, 47, 48, n. 1, 215, 472,
merci	215 n. 7	487, 505.	
praetorii	115	" angusta	208 n. 2., 214 n. 3
publici portorii,	191	" Myrionima,	208, n. 2, 214 n. 3
scholae	191, 195	Iutossica	87
illyrice	27	Jenuspater	31
militare,	4, 5, 6, 8, 147, 148	Jehovah	457, 458, 459
orientale	12, 87	Juno	8
parentes	258	" caelestis Carthaginis,	88
peregrine	87, 88	" Lacinia	470
persice	86, 87, 88	" regina	107 n. 3
thrace	27, 92, 517, 518 n. 1	Jupiter,	31, 32, 40, 41, 47, 158
Γῆ	469 n. 1	287, 321.	
" χθόνια	469 n. 1	" Arubianus	68
φιλη	469 n. 1	" Capitolinus	8
gorgoneion,	504, 505, 506, 507,	" Feretrius	31, 32
508, 509, 510.		" optimus maximus:	
Hades	401, 423, 431, 469	8, 9, n. 1, 32, 33, 34, 45	
Hagna	475	46, 47, 48, 91, n. 1, 107 n. 3	
Heliopolitanus	48	126, 200, 201, 203, n., 214 n. 3	
Helios	47	215 n. 2.	
Hekate	469	" " Arubianus	68 n. 2
" Εἰνοδία	469	" " Capitolinus,	21 n. 3
Hekate trimorfa	503, 505	" " coelestis pater,	43, 44
Hera Teleia	431	" " patronus,	44
Heracles	387, 431	" " Commagenorum	351
Hercules	55, 215 n. 6, 579	" " Dolichenus	215 n. 3
" angustus	66 n. 2, 122 n. 1	" " paternus,	29, 30, 31
201, 214, 220.		" Paternus	31
" invictus	53, 54	" Stator	31, 32
Hermes	553, 554, 555, 556	Κόριος ἥρωας	90, 91
" χθόνιος,	401, 422, 469	Lares	287
" psychagogos	401	" paterni	31
" psychopompos	401	Latra	87
herme hecateice	506	Libera	19, 21, 22, 24, 26
Heroes (v. heros).		Liber Pater,	8, 17, 18, 19, n., 20
Heros Brigantius	92	21, 22, 23, 24, 26, 27, 28, 31	
" călăreț sau thrac,	90,	87, 114 n. 3.	
91, 92, 93, 94, 414, 415,		Luna	48 n. 1, 85, 195, 530, 534
420, 421, 422, 423, 424,		Manes,	210 n. 1, 212 n. 5, 256
427, 431.		258, 261, 262, 263, 264, 265	
" domnus,	91 n. 1	268, 271, 275, 276, 281, 282	

	Pag.		Pag.
286, 291, 292, 293, 294, 295		Remi	487
297, 298, 300, 302, 305, 306		Roma	65, 67, 115
308, 310, 312, 336 354, 402		Sabaoth	472 n. 2
403, 405.		Sabazios	22, 26, 27, 458
Manes inferi, 258, 291, 292, 295		Savazios (v. Sabazios)	
Mars	8, 155	Sanctus Casebonus	215 n. 4
" augustus	52 n. 2	Sarapis	46, 47, 48, 473
" gradivus	353	Saturnus pater	31
Marspiter	31	Sentona	87
Mars ultor	8	Selene	505, 510
Mater castrorum, senatus		Serapis (v. Sarapis).	
et patriae	88 n. 1	Εσράπης (v. Sarapis).	
Medaurus	87	Set	487
Minerva, 8, 107, n. 3, 155, 158		Silenus	26
Minerva angusta	52 n. 1	Silvanus	26, 27, 87
Mithras, 81, 85, 86 n. 1, 87 n. 1		Sol, 22, 48 n. 1, 85, 210 n. 2	
88, 195, 505, 525,		475, 485, 488, 530, 534, 527	
527, 528, 529, 531,		" invictus	88,
532, 533, 534.		" " Elagabalus	153
" invictus, 204 n. 1, 206		Superi	464
214 n. 1, 251 n. 1		Şamaş	481, 483
" taurocton, 83, 84, 85, 86		Şu	487
Natura Dei	214	Tefnut	487
Nemesis	25 n. 3, 51, 510	Temt	487
" augusta,	51, 214 n. 2	Terra Dacia 109 n. 1, 215, 216	
" dea sancta	51	Θεοί : οί 'ἄνω	401
" regina augusta, 51		οί δαίμονες	403
" sancta campestris, 51		οί ἥρωες	403
" victrix, 49, 50, 51 .		οί καταχθόνιοι, 397, 399	
Nephtys	487	400, 401, 403.	
Nike apteros	506	οί κάτω	401
Neptunus pater	31	οί ὕπατοι	401
Nox	51	οί οὐράνιοι	401
Numen	21 n. 3	οί χθόνιοι, 397, 400, 401	
" augusti	200, 201	402, 416, 417, 419, 420	
" augustorum	191	424, 425, 426, 431, 469	
Numina castrorum	8	θεὸς ὕψιστος, 437, 438, 439	
Nun	487	440, 445, 446, 456, 457	
Nut	487	458 n. 1, 459 461.	
Nymphae	211 n. 3	τρίμορφος θεά	506
Okeanos	51, 532	Titanes	401
Osiris	474, 488	Tun	487
Pallas	510	Tyche	183, 560
Pan	26, 87	Typhon-Seth	472 n. 2
parentes	258	Venus augusta	213 n. 3
Penates	78	" genetrix	155
Περσεφόνη	403	Victoria	8, 546
Persephone	401, 403 n. 1	Virtus	4, 5, 8, 60, 61
424, 469.		Zalmoxis	295
Petra genetrix,	214, 251 n. 1	Ζεὺς Zeus 22, 32, 459, 537,	
Pietas	8	551, 552.	
Πόθος (Pothos)	543	" Επιτέλειος, 430, 531	
Pluton (Plutos) 401, 403, 465,		" 'Ἡλῖος μέγας Σέ-	
501, 557.		ραπης	47 n. 3
Proserpina	465, 475	" Καταχθόνιος (v.	
Psyche	545	Pluton)	401
Quirinus pater	31		
Ra	485, 487, 488		
" Tum	488		
Ramman tonans	481, 483		

	Pag.
Ζεύς Εαβάξιος . . .	22 n. 4
„ Ψιστος . . .	459
„ φίλιος . . .	430, 431
„ χθόνιος . . .	401
divus . . .	65, 150, 153 nota, 353
Δ. Μ.	403
Dnister, 26, 101, 102, 110, 212, 229	
Dobrogea, . . .	56, 76, 91, 177 n. 1
Doctor cohortis . . .	264
Dolann Esbeni (filius) Bessus	303.
Dolj,	151
Dominus noster	55
Domitianus (v. T. Flavius Domitianus).	
L. Domitius Aurelianus. . .	55
Domna	88 n. 1, 91 n. 1
regina	15 n. 2
Domus	15 n. 1, 91 n. 1
Domus	19 nota
signorum	151
Dorylaion	475 n. 1
Donatus	267, 268
donom dedet mereio . . .	60 n. 3
Δωτος	389
Drajna de sus, 109 n. 2, 333 n. 2,	339, 344, 350.
Drava	196, 214
Drăgășani (v. Rusidava) . .	211
Drenkova	364
Dresda	205
Drobeta, 105, 106, n. 1, 183, 244,	262, 289, 293, 294, 339, 355.
Drobetenses	105 n. 2
Drubetis, (v. Drobeta) . .	58
Drusus (v. D. Claudius Drusus)	
Dubroviça	213
ducenarius (v. procurator du-	
cenarius.	
Duces:	
Getarum	140
Illyrici.	204 n. 1
limitis Scythiae, 81 n. 5, 228 n. 3	
trium Daciarum . . .	120, 121
Dulius Silanus	16 n. 1
Duna-Pentele (v. Intercisa), 210,	223, 224.
Dunărea (v. Danubius).	
Dunesdort	327
ΠΛ (=duodequinginta), 271, 272.	
duovir (v. duumvir).	
duplarius (v. duplicarius),	257
duplicarius	257
duplicarius (v. duplicarius)	257
Durmia	61 n. 3
Durostero (v. Durostorum) 179	
Durostolon (v. Durostorum) 179	
Durostolus (v. Durostorum), 179	
Durostoro (v. Durostorum), 179	

	Pag.
Durostorum, 9, 24, 37, 38, 71,	109, 179 212 n. 2, 222, 344.
duumvir,	58, 62, 63, 64
coloniae	62
jure dicundo	63
municipii,	62, 63, 64, 77
duumvirales:	
municipii Troesmensium, 63, 64 n. 5	
duumviralicii:	
municipii Troesmensium, 64	
duumviralicius	63
duumviralis	63, 65
II viri:	
coloniae Ulpiae Escensium	166, 167, 168.
Zarmizegethusae	48 n. 1
jure dicundo	86 n. 4
„ „ municipii Troes-	
mensium	62
municipii Troesmensium 57,	59, 60, 63.
quinquennales	63
Dux	44, 52, 121
Dymae	284

E

Echetlos	417
Egnatianus (v. C. Julius Egnat-	
tianus).	
Eirene	557
Elagabalus (v. M. Aurelius An-	
toninus Elagabalus).	
emeritus	257, 283
ensis hamatus	407 n. 2
Enthimus (v. Aurelius Enthimus)	
Epaphroditus (v. Julius Epa-	
phroditus).	
Ἐπαρχοι:	
Ἀλφειος Ποσειδωνίος . .	403 n. 6
Ephesus, 160, 161, 163, 164 n. 1,	165, 222 n. 4.
Επίκαδος Κευα	293
Epicadus,	290, 291, 292, 298
Epicadus (v. Asinius Epicadus)	
Episcopatul de Vecina . .	68
Episcopi:	
ὁ Τραμαρισκων	108 n. 1
Tomitani	68
epistyl	493
Epistrategi:	
Thebaidei	160, 161, 162
epistrategiae septem nomo-	
rum et Arsinoitum (in Aegypt),	160, 161, 162.
epistrategus	161
ἐπιστράτηγοι (v. epistrategi).	
ἐπιστρατηγός (v. epistrategus).	
Ἐπίτροποι:	

	Pag.
φυλής Ἀρτεμεισιάδος	399, 403.
Ἐπύτροπος (v. procurator),	203, n.
Eponae	109 n. 1
eques	272
equites (Mauri)	227
romani, 203, 217, 218, 219,	
220, 270, 271, 283, 300, 303,	
singulares	109
Ἐρεχθεῖον	452
Erechtheion	584
Erinnyes	401, 403, 469
Ἐριννύες (v. Erinnyes)	403 n. 1,
Ἐρμῆς χθόνιος, 467 n. 3. (v.	
Hermes χθόνιος).	
Erodes (v. Aurelius Erodes).	
Eros (v. Heros)	
Briganitius	92
invictus	91
Eroul trac, 90, 91, 92, 93, 94,	
422.	
tronand, 422, 423, 424, (v.	
Heros).	
C. Erucius Clarus, 118, n. 4.	119
Esbenus (v. Aelius Valens), 301,	
302, 303.	
ἐσχάρα	418
Eski Schehir (v. Dorylaion), 475	n. 1
ESQuilina	19 nota
Etritus	293
Eudochus	314
Eumolpus	395 n. 2
Euphrates	103, 432, 483
Europa	88
Eutyches	195, 206 n. 3
evocati:	
Aurelius Gaius	52 n. 1
Julius Caninius	50, 51
C. Cuspius Secundus	52 n. 2
evocati Augusti (v. evocatus)	52
evocatio	51
evocatus	51, 52, 257, 279
Ἐξαπολις τοῦ Πόντου (v. Hexa-	
polea ponticā).	
exercitator	264
ex jussu	55
exhortatiunī bacchice	389
ἐξορκισμός	477
ex visu	55
ex voto	90, 469
exercitator	52
exercitatores:	
" armaturae	52
" equitum singularium	
" legionis IIII flaviae	
109 n. 1.	
exercitatores legionis II adju-	
triciis	52

	Pag.
F	
F	377
FABia	19 nota, 37 n. 1
Φαβιανός	230 n. 1
Q. Fabius Maximus Verruco-	
sus	60
Fabri	355
fabri Drobetenses	354, 355
fabrica	228
Fabricius Valens	309, 310
facere creareque magistra-	
tus electos	63
Falco	118 n. 4
FALerna	19 nota, 120, 121
Fanuel	461
fascinum	21
Fasti Saliorum Palatinorum, 118	n. 4
fastigium	287, 288
Faustinianus (v. L. Julius Fau-	
stinianus).	
Faustus (v. M. Plotius Faustus).	
FE	377
FEC	377
FECIT	377
Felicianus	222 n. 1
Felicissimus	215 n. 4
Felix	201,
Felix	209 n. 5
Felix	214 n. 3
Felix	215 n. 7
Feretrius (v. Jupiter Feretrius)	
Ferox	269, 270, 271
Festinus	208 n. 2
Festus	64 n. 5
Festus	214 n. 3
Feth-islam (v. Cladova).	260
Figlina	367
Figlinae	323
Figlinae M. Aurelii Statiani	367
filiatio	19 n, 20, n. 288
φίλη Γῆ (v. Γῆ)	469 n. 1
Φίλιππος (v. Μάρκος Κλαύδιος	
Φίλιππος).	
Φίλισκος τοῦ Μάρκου	403 n. 6
f(ilius)	19 nota
Firminus	214
Firminus (v. Silius Firminus).	
fiscus	100, 217, 219, 229
Flaccus (v. Lucilius Flaccus).	
Flaccus (v. L. Pomponius Flac-	
cus).	
flamen: 58, 64, 65, 67, 67.	
provinciae	64
Romae divorum et Augu-	
storum	65
Romae et Divorum Augu-	
storum	65
municipii Troesmensium, 65	
Pertinacis	147
flamines	118

	Pag.
municipii Troesmensium, 57 59, 60, 64, 65.	
Φλαβιανός	403 n. 6
Φλάουιος Εὐδαίμων . .	403 n. 6
Flavia	19 n.
Flavia Sirmiatium (v. Flavia Sirmium).	
Flavia Sirmium, 187, 189, 190, 193 n., 196, 213, 215.	
Flavianus (v. Tampus Flavianus).	
Flavia Vivia	275, 276
flavic	37, 105 n. 3, 139
Flavii	203
Flavium Hadrianum Drobeta (v. Drobeta)	105
Flavium Hadrianum Drobetensium, (v. Drobeta)	105
Flavius Claudius Julianus, 244, 459.	
T. Flavius Constans, 107 n. 3, 226, 227.	
T. Flavius Domitianus, 37, 38, 71, 81, 105, 140, 155, 322, 332, 346, 348.	
Flavius Gratianus	244
Flavius Jovianus	244
Flavius Julius Constans, 81, 228 n. 3	
Flavius Julius Constantius, 81 n. 5, 228, 244.	
Flavius Justinianus, 82, 141, 180, 181, 236, 246, 248, 249, 260.	
Flavius Valens	177 n. 1
Flavius Valerius, 275, 276, 279	
C. Flavius Valerius Constantinus, 7, 121, 180, 181, 183, 228 n. 3, 240, 241 n. 2, 242, 243, 244, 263	
M. Flavius Valerius Constantius, 173, 174, 175, 178, 184.	
Flavius Verus, 275, 276, 279	
Flavius Vespasianus, 9, 37, 61, 135, 218, 229, 332, 340.	
Titus Flavius Vespasianus, 61	
Flavius Victor, 274, 275, 276, 279	
Flavius Vitalis	275, 276, 279
Fortis	375
Fortuna	8, 183
Augusta	102, n. 2
Fortunatianus (v. Hermes Fortunatianus).	
Fortunatus	202, 206, 220
Fortunatus	208
Fortunatus	301, 302
forum	79, 148, 217
Forum Traiani	118
Fronto (v. M. Claudius Fronto).	
Fronto Neocydes (v. M. Claudius Fronto Neocydes).	
Fronto (v. Caius Vibius Cai fi-	

	Pag.
lius, Fabia (tribu), Fronto, domo Brixia).	
fronton	493
Fructus	206 n. 3
Futia Mucia	61 n. 3
funalis cereus	376
funditor	283, 284
funiculus	376
Funisulanus Vetonianus (v. Lucius Funisulanus Vetonianus).	
Furia Sabina Tranquillina . .	20 n.
P. Furius Saturninus	110, 121 n. 1
Furius Victorinus	117
φυλαί Ἀρρεμείσιος	399, 403

G

Gabala	268
Gabali	268
Gabriel	461, 462
Gaia	20 n.
Γαῖα	401
Gaia (v. Fḡ.)	469
Gaipor	20 n.
Γάιος τοῦ Μάρκου	403
Gaius	19 n.
Gaius (v. Aurelius Gaius).	
Galați	72, 73, 109, 184, 333
Galba (v. Ser. Sulpicius Galba)	
Galgesta Primilla	294
Gallieniana	321
Galelon	449 n. 1
GALeria	19 n.
C. Galerius Valerius Maximianus, 173, 174, 175, 176 177, 178.	
Galli	277 n. 2
Gallia, 47, 203, 208, 209, 218 221, 222, 268.	
Belgica	143, 199
Cisalpina	207 n. 3, 406
Lugdunensis	199
Narbonensis, 39 n. 2, 64, 199	
Galliae	199, 203, 232
Gallienus (v. P. Licinius Valerianus Egnatius Gallienus),	
Galiția	102
Gara (Nicolaus N.).	250 note
Gargrmisch	482
Gebal	482
Gemellinus	43
Gemellinus (v. Herenius Gemellinus)	
Geminus (v. Marcus Disius Geminus).	
Geminus (v. M. Maesius Geminus).	
Genius	4, 5, 8
„bectigalis“ Illyrici	213 n. 1
Canabensium	102 n. 2

	Pag.
centuriae	125 n. 1
commerci et negotiantium	209 n. 6
Juliae Domnae	88, 153
Juliorum Ianuari, Capitonis, Epaphroditi	194, 195
legionis III geminae	115
populi Romani et com- merci	215
prætorii	115
publici portorii, 191, 194, 195 scholæ	355
gens	18
Gentianus (v. Cosconius Gen- tianus).	
gentilicium	19 n.
St. George	93
Germani	118, 177, 320, 475 n. 2.
Germania, 25, 47, 99, 162, n. 3. 184, 199, 204, 209, 220, 273, 321, 322.	
Germania inferior	143, 348
„ superior, 45, 322, 348, 355	
Germanicus (v. Nero Clau- dius Germanicus)	
Germanicus (v. Ti. Claudius Germanicus).	
Geta (v. P. Septimius Geta).	
Geții, 22, 69, 70, 71, 81, 139 140, 142, 144, 295.	
Γέται, (v. Getae)	139
getic	137, 139
Géraudan (v. Gabali)	268
Ghertina, 109 n. 2. 333 n. 2. 580	
Ghighen, (Ghighiu (v. Ulpia (Escus), 33, 37, 166, 168, 185, 212, 233, 234, 245, 526.	
Ghica Mich. (Banul) p. 576, 577	
Γῆ	469 n. 1
„ Χθονία	469 n. 1
φίλη Γῆ	469 n. 1
Gieli (v. Celeiu)	242
Gip	497
Giurgiū	247, 250
Gnaeus	19 n. 3
Gnaivos	19 n. 3
Gnostici	463, 472
Gongus Nestorianus	214 n. 3
Gordianus (v. Marcus Anto- nius Gordianus 25 n. 3, 321, 353	
Gorgippia	457
Gothi	69, 81, 177, 228, 243
Graecinus (v. C. Pomponius Graecinus).	
graffiti	326, 370
γράμματα	
ἐπιδέξια	466
ἐπαρίστερα	466
Gran (Iohann de)	250 n.
Gran (Nicolaus de)	250 n.

	Pag.
Gran (Ștefan de)	250 n.
graphium	326
Gratianus (v. Flavius Gra- tianus).	
Gratus	153 n. 5
Gratus (v. Aurelius Gratus)	
Gratus (v. Aurelius Gratus filius).	
Grădiștea (cf. Sarmizeget- huza), 23, 88, 95, 96, 97, 98 106, 197, 215, 330, 340, 526	
Grecinus	358
grópa (joc)	498
Grojibod	234
Gura Văii (v. Castra Tra- jani)	211
Guberevçi	215
Gurina (v. Loncium), 203, 209	
gubernatori provinciali (v. legati augusti propraetores)	

H

Hades	401, 423, 431, 469
Hadrianopolis	248, 250
Hadrianus (v. P. Aelius Tra- janus Hadrianus).	
Hadrian (villa lui)	512 n.
Hadrumetum	470
Haemus, 136, 140, 141, 142, 143 144, 204.	
Hagna	475
Χαίρε	403, 404, 405, 406
Halicarnassus	203
Hamii	284 n. 1
Χαρίτων	389
Χαρμίνος Θεοφανίδα Κώος, 389	
Harmosine	48 n. 1
Hassarlik	177 n. 1
Hassiduluk	91 n. 1
Hatti	483
Hadeg	197
Hebrei, 457, 458, 461, 462, 463	
hebraic 457, 460, 461, 462, 463, 472	
Χειλάρχος πλατύσημος, (v. tribunus laticlavus)	276
Hekate	469
Εἰσοδία	469
Heliodorus	214 n. 3
Helios	47
P. Helius Theimes	321 n. 6
Hellas (v. Graecia).	
Helpizon	262
Helvetia	47, 208, 209
P. Helvius Pertinax	66 n. 1
111 n. 3, 121, 122 n. 1, 123 n. 1 147.	
Heptanomis	161
Hera Teleia	431
Heraclea	183

	Pag.
Heraclea (v. Ἡράκλεια).	
Heracles	387, 431
Heraclia (v. Julia Heraclia).	
Heraclitus	230 n. 1
Heraclius	141, 249 n. 2
Herculanum	376
Herculanus (v. Julius Herculanus).	
Herculanus (v. Juhus Herculanus).	
Hercules	55, 215
augustus, 66 n. 2, 122 n. 1, 201	
214 n. 2, 220.	
invictus	53, 54
Herculianae	69 n. 2
Herennianus (v. L. Alfidius Herennianus).	
Herennius Gemellinus, 95, 96	
97, 98, 122.	
Herennius Ursus	97, 98
Hermafrodit 511, 512, 513, 573 n. 1, 2	
Hermes	191, 194, 195
Hermes :	
Χθόνιος, 401, 422, 467 n. 3 469	
" psychagogos	401
" psychopompos, 401	
Hermes (v. Titus Junius Hermes).	
Hermes Fortunatianus	204 n. 1
Hermione	47 n. 3
Hermopolitani	455
Herodes (v. Aurelius Herodes).	
heros, 92, 93, 415, 416, 417, 418	
419, 420, 424, 425, 426, 427	
428, 429, 431.	
Heros, 90, 91, 92, 93, 94, 420	
421, 422, 423, 424, 427, 431.	
Hesychios	495 n. 1, 504 n. 1
Heviz	102
Hexapolis pontica	67, 78
hiberna (v. castra hiberna).	
Hiberus (v. Antonius Hiberus)	
hiemalia (v. castra hiberna).	
Hierasus	101
himation, 511, 515, 522, 528, 562	
563, 564, 565.	
Hispania, 45, 47, 64, 218, 232 322	
Hister (v. Ister).	
Histria (v. Istros)	229
Q. Hadius Rufus Lollian	
Gentianus	118 n. 4
T. Hœnius Severus	118 n. 4
Homer	495
Honor (vezi Honos).	
Honos, 8, 56, 57, 58 59, 60 61	
Aquilae legionis	61
HORatia	19
Horatius	496 n. 2
Horrea Margi (v. Horreum Margense).	
Margense	10

	Pag.
horreum	11
Horreum Margense	4, 5, 10
Horreum Margi (v. Horreum Margense	10, 11
Horus	487
Hotârani	280, 548
Hotnița, 127, 130, 131, 132, 136	
142.	
Hrastnig	194
....hrida	357
Χρήστος	397, 399
Χρήστος Ζωΐλου 397, 399, 403	
Χρηστός	403, 404, 405, 406
Χθόνιοι θεοί, 397, 400, 401, 402	
416, 417, 419, 420, 424, 425	
426, 431, 469.	
χθών	401
Hugia (v. Hygia)	256
Hurez (mănăstirea)	260
Hygia	256, 423, 424
Hylas	211 n. 3
τὸ χιόν	495
H	418
HΓερμών	141

I

Ialomîța	283
Iantra	242
Ianuară (v. Silio Ianuară)	
Iatron	179
Iazyges	118, 177
Metanastae	101, 104, 105
Ica	87
Idimum	10
Ienușesci (v. Acidava) 211, 350	
ιέρπες	87
Iglița, 10, 36, 48, 56, 59, 68, 69	
72, 73, 76, 79, 109, 112, 116	
119, 171, 332, 526.	
inhumatio	547
Ilfov (județul)	1, 180
Iliada	495
ἡλιοδρόμος	87
ἥλιος	47
Illyricum, 39, 98, 113 n. 1, 123	
140 n. 1, 141, 142 n. 5, 144	
157, 160, 161, 162, 163, 164 n. 1	
185, 187, 188, 189, 190, 191	
194, 195, 197, 199, 200, 201	
202, 203, 204, 205, 206, 207	
209, 210, 212, 213, 214, 215 n. 10	
216, 219, 220, 221, 222 228	
229, 230 n. 12, 231, 232, 251 n.	
illyric	27, 140, 293
Ἰλλύριοι	246 n. 2
imagines Augustorum	355
Caesarum	150

	Pag.		Pag.
sacrae	152	M. Pius Avonius Victori-	
maginifer	150, 353, 355	nus	155, 321, 332
imaginiferi :		Nero Claudius Germani-	
cohortis I Sagittariorum, 353		cus, 6, 9, 156, 164, 198, 199	
354.		200, 218, 219, 322.	
scholae fabrum Drobeten-		Ti. Claudius Germanicus, 36,	
sium	354, 355	37 139, 218, 219, 322.	
imbrex	326	M. Cocceius Nerva, 105, 129,	
ἥρως (v. heros)	416 n. 2	130, 132, 133, 134, 146, 147,	
immunis	257	228.	
împăratul și armașul	498	L. Domitius Aurelianus.	55
imperator (v. Augustus și		Flavii	203
Caesar).		Flavius Claudius Constantinus	
T. Aelius Hadrianus An-		Junior	81, 228
toninus Pius, 9, 60, 61, 77		Flavius Claudius Julianus, 244	
94, 102, 105, 111, 116. 146		459.	
147, 219, 220, 226, 227, 230		T. Flavius Domitianus, 37, 38,	
256, 350.		71, 81, 105, 140, 155, 322,	
P. Aelius Trajanus Ha-		332, 346, 348.	
drianus, 9, 11, 24, 25, 37		Flavius Gratianus.	244
45, 48 n. 1, 52, 60, 77, 81, 99		Flavius Jovianus	244
102, 103, 104, 105, 106, 107		Flavius Julius Constans 81, 228	
110, 111, 127, 129. 130, 132		Flavius Julius Constantius, 81,	
133, 134, 135, 140, 146, 147		228, 244.	
153, 203, 204, 205, 211, 218		Flavius Valens	177
219, 222, 226, 227, 228, 278		C. Flavius Valerius Constan-	
283, 322, 391, 447, 528.		tinus, 7, 121, 180, 181, 183,	
Antonini,	86, 96, 185, 435	228, 240, 241, 242, 243, 244,	
M. Antonius Gordianus, 25		263.	
45, 321, 353.		Flavius Vespasianus, 9, 37, 61,	
M. Aurelius Antoninus Ca-		135, 218, 229, 332, 340.	
racalla 9, 19, 47, 55, 88, 97, 146		Titus Flavius Vespasianus, 61	
147, 152, 153, 166, 167, 168		P. Helvius Pertinax, 123, 147	
169, 170, 171, 172. 212, 215		Heraclius	141, 249
221, 230, 231, 321.		C. Julius Caesar Octavianus,	
M. (L). Aurelius Antoni-		8, 38, 47, 52, 98, 133, 150,	
nus Commodus, 15, 16, 23		155, 161, 164, 204, 258, 272,	
26, 94. 114, 123, 141, 144		273, 278, 320, 322, 332, 342,	
146, 147, 157, 158, 159, 160		454.	
161, 162, 163, 164, 199, 200		M. Julius Philippus, 115, 332	
205, 219, 221, 223, 224, 228		C. Julius Verus Maximinus,	
235, 321.		25, 229.	
M. Aurelius Antoninus		Justinianus, 82, 141, 180, 181,	
Elagabalus, 12, 55, 88, 149, 158		236, 246, 248, 249, 260.	
M. Aurelius Antoninus, 7, 25		P. Licinius Valerianus	115
60, 61, 77, 81, 84, 99, 110		P. Licinius Valerianus Eгна-	
111, 112, 117, 118, 120, 121		tius Gallienus 84, 102, 155,	
146, 147, 160, 163, 164, 190		156, 256, 321, 322, 332, 333	
191, 192, 194, 196, 199, 200		C. Messius Quintus Trajanus	
202, 203, 204, 205, 219, 220		Decius, 155, 248.	
221, 230, 272, 332, 403.		M. Salvius Otho.	149, 150
M. Aurelius Severus Ale-		P. Septimius Geta	97, 168
xander, 9, 11, 12, 113, 165		L. Septimius Severus Pertinax,	
210, 229, 244, 321.		15, 55, 66, 81, 94, 96, 97,	
M. Aurelius Valerius Ca-		108, 112, 114, 123, 136, 141,	
rausius	155	144, 146, 147, 152, 153, 154,	
M. Aurelius Valerius Dio-		156, 163, 164, 166, 167, 212,	
cletianus, 92, 173, 174, 175		215, 221. 230, 231, 244, 277,	
176, 177. 178, 273.		355.	
M. Aurelius Valerius Ma-		Severi	47
ximianus, 173, 174, 175, 177, 178.			

	Pag.
S. Sulpicius Galba, 61, 149, 150, 322.	
Tiberius Julius, 19, 20, 36 86, 133, 139, 140, 150, 156 218, 219, 279.	
M. Ulpius Nerva Trajanus, 20, 37, 38, 99, 101, 102, 103, 104, 105, 106, 110, 129, 130, 132, 133, 134, 136, 141, 146, 147, 225, 226, 241, 242, 243, 248, 249, 256, 260, 279, 319, 320, 322, 325, 332, 345, 346, 347, 348, 350.	
A. Vittellius 61, 150	
imperio 55	
imperium 99	
Imperium Romanum, 176, 199	
imprecationes, 448, 449 n. 1, 450	
impressum 394, 395	
(Dii) Inferi, 295, 464, 465, 466, 467, 469, 470, 471.	
Infernus, 401, 469, 474	
infundibulum. 376	
Ingenus 209	
Ingenuus 210 n. 1.	
Inn (v. Enus), 209	
Innstadt (v. Boiodurum), 209, 214.	
inscriptiuni funerare greceſci. 402, 403.	
inscriptum 394	
Intercisa 210	
invictus 172	
invocatiuni creſtine. 389	
Ionescii Govorii, (v. Pons Aluti) 211	
Ιουδαίος (v. Judaei), 458, n. 5, 459 n.	
Ιουλία Ἀσκληπιανή 458 n. 6	
Ιουλιανός (βασιλεύς) 459 n.	
Ιουστινιανός (v. Justinianus), 180 n. 1	
Ἡράκλεια, 437, 438, 439, 446 451, 452, 453, 454, 455, 456 460, 462, 463, 463. 475, 476	
Ἡράκλεια 456 n. 1	
Ἡράκλεια (v. Ἡράκλεια) 454	
Ἡραθ 388, 389	
Ἡρωδανός 475 n. 1	
Irene (v. Valeria Irene).	
Ἡρώων 91, 418	
Ἡρώων 418	
ἩΡΩΟΣ 418	
ἩΡΩΟΡ 418	
Ἡρώς (v. Heros) 92, 93 n. 1 418.	
ἁγαθός 418	
καταχθόνιος 93 n. 3	
Μανιμάζος 93 n. 2	

	Pag.
Ἡρώς (v. heros), 92, 415, 416 n. 5 418 420.	
Isca 24 n. 2, 152	
Ischl (v. Eacus) 214	
Iscru 234	
IC XC NHKA 270	
Isinda 94	
Ision 215 n. 1	
Isis . 46, 47, 48, 215, 472, 487	
Augusta 208 u. 2, 214 n. 3	
Myrionyma 208 n. 2, 214 n. 3	
Isker 33, 234, 243 245	
Islaz 233, 299	
Ismarus (v. M. Livius, Augustae libertus, Ismarus).	
Israel 459	
Ister (v. Danubius), 70, 71, 127	
inferior 137, 140, 141, 142, 249	
Istropolis (v. Istrus), 141, 231	
Ἰστρος (v. Ister). 246, 249	
Istrus 67, 94, 137	
Italia, 11, 15, 21, 31, 37, 38, 86 106, 117, 140, 151, 198, 199 204 206, 207, 208, 209. 406, 468, 469 470, 471, 472, 476.	
Italici, 15, 153, 156.	
Italicus Honoratus (v. L. An. Italicus Honoratus).	
Ityraei 277 n. 2	
HXANA 270	
Iuppiter (v. Jupiter) 31	
Iuskiub 215	
Iutossica 87	

J

Januarius 214 n. 3	
Januarius (v. Aelius Januarius).	
Januarius (v. Aurelius Januarius).	
Januarius (v. Julius Januarius).	
Janus 70	
Janus pater 31	
Jason 20 n.	
Jākmont (v. Sigismund).	
Jehovah 457, 458, 459	
Jidovii 235	
Jidovin 340	
Jienii 301 n.	
Jiu 58, 108	
Jobi 40	
Jovianus (v. Flavius Jovianus).	
Jucundius Marcus 213 n.	
Judaea 99	
Judaei 458, 461	
Judaism 459, 470	

	Pag.		Pag.
Judas	449, 450	T. Julius Persaeus	218
Julia Cynegis	212 n. 5	M. Julius Philippus,	115, 332
Julia Domna, 88 n. 1, 153, 215 n. 2		Julius Proclus, 205, 209 n. 6, 220	
Julia Emona	19 n.	C. Julius Saturninus, 62, 63	
Julia Heraclia	354	Ti. Julius Saturninus, 163, 208	
Julia Longina	275, 276, 279	215, 217, 220, 221, 251.	
Julia Mammaea	12, 210 n. 2	C. Julius Tiro Gaetulicus, 272	
Julia Marcellina	354	Julius Verecundus	267, 268
Julia Marcia	354	C. Julius Verus Maximi-	
Julia Sabina	391	nus	25 n. 2, 229 n. 3
Julia Vivenia	354	C. Julius Verus Maximus	25 n. 2
Julianus (v. C. Antonius Ju-		Titus Junius Hermes, 40, 41	
lian).		Junius Victor	9
Julianus (v. Appius Clau-		Juno	8
dus Julian).		caelestis Carthagini	88 n. 1
Julianus (v. C. Caelius Ju-		Lacinia	470
lian).		regina	107 n. 3
Julianus (v. Calpurnius Ju-		Jupiter, 31, 32, 40, 41, 47, 158	
lian).		287, 321.	
Julianus (v. Flavius Clau-		" Arubianus	68 n. 2
dus Julian).		" Capitolinus	8
Julianus (v. Percius Julianus)		" Feretrius	31, 32
Julium Carnicum	139	" optimus maximus, 8, 9	
Julius (v. Aurelius Julius).		32, 33, 34, 45, 46, 47	
C. Julius Anicetus	326 n. 2	48, 91, 107, 126, 200	
Marcus Julius Apollinaris, 215 n. 10		201, 203, 214, 215.	
Julius Basus	107 n. 3	" optimus maximus A-	
Julius Basus	262	rubianus, 68 n. 2	
C. Julius Caesar, 47, 155, 198		" " id. Capitolinus 21 n. 3.	
218, 287.		" " " caelestis pa-	
C. Julius Caesar Octa-		ter 43, 44	
vianus, 8, 38, 47, 52, 98, 133		" " " caelestis pa-	
150 n. 2, 155, 161, 164, 204		tronus, 44	
253, 272, 273, 278, 320, 322		" " " Commage-	
332, 342, 454.		norum 351	
Julius Candidus	51	Jupit. opt. max. Dolichenus 215 n. 3	
Julius Caninus	49, 50, 51	" " " paternus, 29	
Julius Capito, 39, 185, 186, 187		" " " 30, 31.	
188, 189, 190, 191, 192, 193, 194		" paternus	31
195, 196, 197, 206, 219, 220, 221		" stator	31, 32
231, 245, 246, 248, 251.		Juridici :	
C. Julius Carianus, 17, 18		per Flaminiam et Umbriam, 11	
C. Julius Egnatianus	273	jus gladii	108
Julius Epaphroditus, 191, 194		" sententiae dicundae	196 n. 2
195, 196, 206, 219, 220, 221, 251		Justinianus (v. Flavius Jus-	
L. Julius Faustinianus	154	tinianus).	
Julius Germanicus, 150 n. 1, 471 n. 2		Justus	107 n. 3
Julius Helpizon	262	Justus (v. M. Aurelius Justus)	
Julius Heroulanus, 56, 57, 59, 60		Justus (v. C. Paulinus Justus)	
Julius Herculanus	354, 355	jussu	55
Julius Januarius, 191, 194, 195		Juthungi	177
196, 206, 219, 220, 221, 251.			
Julianus (Titus) Kapito	212		
G. Julius Longus	203 n.		
L. Julius, L. filius Iulia			
Optatus Emona	19 n.		
Julius Marcellinus	354		
Julius Marcianus	354		
C. Julius Melchidianus	263		
Julius Menopilus,	29, 30, 31		
Julius Paternus, 215 n. 6, 221			

K

Kaceanik	215
Kadikiöi	344
Kaesio	19 n.
Kaiz	482
Kalah (v. Nimrud)	484
Kalaidjidere	136
kalathos	505, 506, 507, 510

	Pag.
Kaleh	94
Kaleh (v. Cetatea)	245
Καλλίστη	298
Καλλίστα	298
Kallistratus	202
Καλλιρρόη (v. Aurelia Cal- liroë)	265
Καλπούρνιος (v. Αἴλιος Καλπούρνιος).	
Kamniniék	242
kantharos	422, 538
Kaonicza	364
Kapito (v. Titus Julius Ka- pito).	
Καππάδοξ	45 n. 2
Karanasuf	141
Karia	506
Karthago (v. Carthago).	
Karus (v. L. Salvius Karus)	
Kassapkioi	94, 141
ὁ κατα γῆν	401
κατάδεσμοι	466 n. 2
καταθρόνιος	401
Kaukoensi	25 n. 2
Keiageisi	25
Kerberos	501
Kertsch	457
Khrysapha	422, 423
Κιάβρος (v. Ciabrus)	143
Kircherian (museul)	471
Kirhi	481, 483
Kiskalan	23
Κλαυδία Πιστή	458 n. 6
Μάρκος Κλαύδιος Φίλιπ- πος	432, 433
Kleinschenk	346
Κλεοπάτρα	458
κλίνη	409, 418, 419, 431
Κοινωνοί :	
τεσσαρακοστῆς λιμένων	
Ἀσίας (v. soccii qua- dragesimae portorio- rum Asiae)	219
Κοστούδωκοι	119, 120
Κωνσταντῖνος (v. C. Flavius Valerius Constantinus),	180 n. 1
κόρακες	87
κώμη	161
Kotensii	25 n. 2
τὸ Κῶρον	495
κρύφιοι	87
Kumanovo	215
Kyme	493
Κυνοκέφαλος	506

	Pag.
Κύων (canis, volturius)	495
Kutlovița	48 n. 1
Kychreus	417
Kypros	459, 469
Κύριος ἱερός	90, 91
L	
Lacedemoneni	284
Laconia	422, 423
Lagizii	203 n.
Laianci	36 n. 4
Laibach (cf. Emona),	206
Lajine	200 n. 1
Laki	481, 483
Lambæsis, 24 n. 2, 48 n. 1, 125	
laminae litteratae	471 n. 2
Laodicea	459, 463
lapis	135
Largus (v. L. Annius Largus)	
Lares	287
paterni	31
lateres (cărămizi).	207, 209
privati	322, 323, 324, 326
laterna	378
latine	135, 406
Latini	156, 326
lati, 21, 35, 41, 47, 51, 60, 68, 91	
158 n. 1, 161, 270, 323, 469	
470, 471.	
Latra	87
Lazen	61
λέειναι	87
Leber	21
lectisternium	419, 431
Legati	
Augusti propraetore :	
Baeticae	272
Britanniae	165
Ciliciae	111 n. 3
Daciae, 104, 107, 108, 110	
111 n. 2, 114, 117, 119, 120	
121, 152 n. 3, II, III, 153 n.	
Daciae Apulensis, 23, 114	
115, 116.	
„ Porolisensis, 114, 116	
„ superioris, 108, 110	
trium Daciarum, 113, 114, 116	
Dalmatiae	48
Moesiae, 37, 71, 148, 272, 273	
„ inferioris, 4, 5, 6, 7	
11, 12, 26, 67, 108	
110, 154, 230.	
„ superioris, 37, 108	
109, 110, 116, 117	
Numidia	111
Pannoniae	37, 104
„ inferioris	104

	Pag.		Pag.
legionis in Moesia . . .	71, 81	261, 262, 263, 310, 331.	332
in „ superiore, 108		333, 334, 335, 339, 344, 350	
XIII geminae, 11, 23, 107		XIV Gemina 155, 320, 321	
„ „ Severianae, 115		XIV Gemina Constans, 331	
legatus		332, 333.	
Augusti in provincia . . .	229	XIV Gemina Moesiaca, 335, 366	
„ propaetore, 10, 99, 100		II Adjutrix	52, 155
101, 107, 120, 153, 199		II Augusta	152, 155
203, 229, 263, 264.		II Herculiana	69
„ propaetore Africae 264		VII Claudia, 143, 155, 340, 341	
„ „ Daciae. 107, 113		„ „ Felix.	341
116, 272, 273		„ „ Pia Felix	342
„ „ Dac. Apu-		„ „ Severiana A-	
lensis, 114, 272		lexandriana	15
273.		VII Gemina Felix	9
„ „ Dac. Poroli-		VI Victrix	155
sensis, 114, 273		XVI Gemina	155, 320
„ prop. Dac. (trium), 114		Syriacae	149
115, 273.		III Augusta	25
„ „ Moesia 136, 272, 273		III Cyrenaica	276
„ „ „ inferioris, 108		III Italica	208
229, 231 272		XIII gemina, 11, 23, 24, 25, 48	
„ „ „ super. 216, 272		102, 107, 111, 114, 115, 120	
„ „ Numidia	278	121, 155, 256, 257, 310, 319	
„ „ Syriarum	114	320, 321, 322, 327, 328, 329	
„ „ Thraciae	141	332.	
143, 144.		XIII gemina Gallieniana, 256	
legionis, 10, 44, 78, 99, 100		„ „ Gordiana	25
263, 264, 272, 273, 283		„ „ Severiana	115
„ Moesia secundae, 180		XX Valeria Victrix, 155, 156	
„ V. Macedonicae 114		XI Claudia, 9, 33, 107, 109, 110	
„ XIII geminae, 107, 114		222, 321, 329, 343, 344, 350	
legio, 24, 99, 100, 112, 126, 153		XI Claudia Pia Fidelis	344
154, 155, 222, 263, 264, 272, 278		Leiber	21
279, 288, 324, 355.		Leiden	472, 507
gemina	320	Lemnos	94
primigenia	320	LEMonia	19 n.
legiones :		Lentulus (v. Cn. Cornelius	
comitatenses	183	Lentulus).	
X Gemina	107, 155, 321	Leo Augustus	180 n. 2
XXII Primigenia	155, 276	leones	87
IX Fretensis	155	leopard	578
VIII Augusta	120, 155	Lepidus	320, 321 .
I Adjutrix 102, 107, 155, 319		lenchiu	497
320, 322.		Lesbos	94 458
I Italica, 2, 3, 7, 9, 13, 14, 17		Λεύκιος	19 n. 6
18, 19, 26, 37, 38, 71, 81, 109		Libanon	481, 482, 483
126, 143, 146, 147, 148, 154		Liber (v. Liber Pater).	
155, 156, 267, 268, 338, 339		Libera, (9 n.; 21, n.; 1, 22, 24,	
344, 350.		n. 1, 26	
I Italica Severiana	4, 5, 9	mater	22, 23, 24 n. 1
legiones :		Liberalis (v. L. Pompeius Libe-	
I Jovia	69	ralis)	
I Minervia	155	Liber Pater 8, 17, 18, 19, 20, 21,	
IV Flavia	155	22, 23, 24, 26, 27, 28, 31, 87, 114	
IV Flavia Felix	109, 340	Liberius	295 n. 4
IV Macedonica	155	liberti, libertae :	
IV Scythica	35, 37, 203	Attia, Q. f. Procilla	104
V Macedonica, 25, 36, 37, 38		Aurelius Erodes	55
48, 64, 71, 77, 81, 109, 112		Fortunatus	301, 302
111, 116, 119, 152, 155, 260		T. Junius Hermes	41

	Pag.
Julius Helpizon	262
libert 20, 31, 38, 88, 196, 203, 220, 221, 286, 298, 471	
impārātesc	164, 202, 205
Liccaius Vinentis (filius)	264 n.
A. Licinius Clemens	284
M. Licinius Crassus	139, 140
P. Licinius Valerianus	115
P. Licinius Valerianus Egnatius Gallienus, 84, 102, 155, 156, 256 321, 322, 332, 333	
Ligures	60
λιμένες (v. publica):	
'Ασιάς	219
Αιγύπτου	218, 232 n. 2
λιμενικόν (cf. portorium). 198 n. 2	
limes:	
alutannus 103, 105, 106, 211, 219 225	
danubianus	139, 227, 228
imperii	199, 222
Scythiae.	81, 228
Linda Severus	264
litteratus	395
λίθος	135
M. Livius Augustae liber-	
tus Ismarus	20 n.
locus deum Maanum	258
publicus.	23
religiosus	258
sacer	23
Loebasius	21
Loebesius	20
Loibesos	20
Lollia	61 n. 3
Lom-palanca (v. Almus), 82, 143 194, 212, 526.	
Loncium	208, 209
London	463 n. 2
Longinianus (v. Caius Vale-	
rius Longinianus).	
Longicius	92
Longina (v. Julia Longina).	
Longinus (v. M. Valerius	
Longinus).	
Longus (v. G. Julius Longus)	
lotos	505
Loucios	19 n.
Lucania	88
lucerna	376, 377, 378
Lucia	20 n.
Lucian	496 n. 1
Lucianus (v. C. Aponius Lu-	
cianus).	
Lucillus Flaccus	62
Lucipor	20 n.
Lucius	19 n.
Lucius Funisulanus Veto-	
nianus	37 n. 3

	Pag.
ludere par impar (vezi	
αριθμός).	
ludi	38
lugdunensis	199
Lugdunum	64, 203
Lullume	481, 482, 483
Lullum:	482, 483
Luna	48, 85, 195
Lupus (v. Anitius Lupus).	
Lusitania	38 n. 1
lustratio	9
Lycaonia	115 n. 5
Lychnidos	293
lychnuchus ligneolus	375
Lycinus (v. P. Sempronius	
Aelius Lycinus).	
Lydia	459
Lykia	541 n.

M

M	368
M	377
Q. M... Perennis	223
MA	377
Macedoneni	286
Macedonia. 86, 94, 98, 140, 203 204, 429	
Macedonicus	20 n.
Macer (v. M. Aemilius Macer)	
Mācin	68
Machalat	482
M. Macrinus M. f. Claudia	
Catenius Vindex	113, 116
Macrobius Crassus	113 n. 3
Maecenatiana (v. Anna Li-	
viae Maecenatiana).	
Māecia	19 n.
M. Maesius Geminus, 13, 14, 15	
Magia	209
magister:	
canabensis	64, 77
militum Thraciae	183
magistratus	63
magistri:	
L. Cominius Valens	64 n. 1
P. Val. Clemes	64 n. 1
Μαχάρας Γενθίου	293
Mainz	278
Maiz	482
Major	20 n.
Maktar.	203 n.
Malcio Nicones	468
Malinofski (general)	250
Malva 107, 113, 156, 165, 211, 212 225, 244.	
malvensis 113 n. 5, 114, 116, 158 222.	
Mammaea (v. Julia Mammaea)	

Pag.	Pag.
Mamertinus (v. M. Petronius Sura Mamertinus)	Gradivus 353
MAN 377	Ultor 8
Manceps 203	Marspiter 31
Manes (dii) 210, 212, 256, 257, 258	Μάρθα 453, 455
261, 262, 263, 264, 265, 268,	Marthine (v. Μαρθίνη).
271, 275, 276, 281, 282, 286, 291,	Μαρθείνη Εὐτάκτου, 453, 455
292, 293, 294, 295, 297, 298, 300,	Μαρθείνη Κορνηλιανοῦ ἐξ
302, 305, 306, 308, 310, 312, 336,	Οἴου 455
354, 402, 403, 405.	Μαρθίνη, 445, 446, 452, 453, 455
Manes inferi 258, 291, 292, 295.	456, 457, 460, 462, 463, 476.
Μάνες (Δί) (v. Manes) . . 403	Martial 496 n. 4
Mangalia (v. Callatis) 135, 136	Martialis (v. C. Septimius
Mania 258	Martialis).
maniplares 154	Martialis 206, 214
Manius 19 n.	Mastaura 506
Maniones:	Mateiŭ-Basarab 450 n. 2
Idimum 10	Mater Augusti . . 88 n. 1, 153
MANV 377	Mater castrorum senatus et pa-
Marathon 417	triae 88, 153
Marcellina (v. Julia Marcellina)	matrimi, 119
Marcellina (v. Ulpia Marcellina)	Maturus 208
Marcellinus (v. Julius Marcellinus)	Mavretania 110
Marcia (v. Julia Marcia)	Mauri 162, 227, 284
Marciana (v. Ulpia Marciana)	Mausoleul lui Traian . . . 279
Marcianopolis 67	Mauthen (v. Loncium) 208, 209
Marcianus 116	Mavros (general) 451, 500, 502
Marcianus (v. Julius Marcianus)	576, 578, 581, 582, 583, 584
Marcianus (v. Marcus Ulpus Marcianus)	Maximianus (v. P. Aelius Maximianus)
Marcianus (v. T. Valerius Marcianus).	Maximianus (v. M. Aurelius Valerius Maximianus)
Marcipor 20 n.	Maximianus (v. Galerius Valerius Maximianus)
Marci puer (v. Marcipor)	Μάξιμος 458
Marcus (Claudius) Agrippa 110	Maximus Verrucosus (v. Q. Fabius Maximus)
Marcus Turbo 104 110	Maximinus (v. C. Julius Verus Maximinus)
Marco S. (Venetia) 506 n. 6	Maximus (v. C. Julius Verus Maximus)
Marcomani 117, 118, 177	Maximus (v. L. Silius Maximus)
marcomanic 77, 81, 110, 111, 112	Maxsimus (v. L. Attius Maxsimus)
116, 117, 119, 121, 123, 332	Mayenfeld (v. Magia) . . . 209
Marcus 19 n.	Μάγυρα lui Ion Ciobanul. 301 n. 1
Marcus (v. Jucundius Marcus)	Medaurus 87
Marea Adriatică 140, 204 n. 1	Mediterană (mare) . . 481, 482
Marea Nêgră (v. Pontus Euxinus)	483
Marea Roșie 219 n. 4	μέγαρα 400
Margum 213	Megara 183, 469
Margus 37, 138, 139	Mehadia (v. Ad Mediam) 106
Maria (Sf.) 450, 462	109 n. 1, 204 n. 1, 215, 216
Mariasaal (v. Virunum) . . 207	251 n. 1, 256, 340, 342
Marisca (v. Mariscus) . . . 179	Mehedinți (jud.) 290
Mariscus 179 n. 1	Melcidianus (v. C. Julius Melcidianus)
C. Marius 32, 61, 156	Melos 469
Marius Chrysanthus 307, 308	Memor (v. M. Tarquinius Memor)
Marius Valerianus 153	
Markiana 452	
Maros-Porto 327, 328, 330	
Maróth (Iohann de) 250 n.	
Marpur (v. Marcipor)	
Mars 3, 52, 155	
Augustus 52	

	Pag.		Pag.
Menander (v. Aurelius Menander)		Moesia inferior, 1, 4, 7, n. 3; 9	
Menelau	554	10, 11, 12, 24, 26, 37, 45, 63, 67	
MENenia	19 n.	71, 95, 102, 107 n. 1, 108, 109	
Μενόφιλος	31	110, 113 n. 1, 123 n., 135, 136	
Menophilus	31	137, 139, 140, 141, 142, 143, 144	
Menophilus	31	157, 160, 161, 162, 463, 171	
Menopilus (v. Julius Menopilus)	31	197, 204, 205, 216, 221, 222 n. 4	
mensa tripes	409	229, 230 n. 1, 332, 333, 335	
Mentana	468	339, 350.	
Meran	208	Moesia secunda	180
Mercator	208 n. 1	Moesia, 22, 28, 36, 37, 38, 45, 64	
Mercenarii	284	68, 70, 71, 77, 86, 87, 95, 102	
Merche (v. Mircea)	250	104, 105, 112, 117, 121, 137, 138	
Mercurialis (v. C. Valerius Mercurialis).		139, 140, 142, 144, 177, 229, 230	
Mesembria	67, 138	272, 332, 336, 339.	
Mesopotamia	103, 482	Moesia superior, 4, 5, 6, 10, 15	
C. Messius Quintus Trajanus Decius	115, 248	35, 37, 108, 109, 110, 116, 118	
Metellus Nepos (v. Q. Caecilius Metellus Nepos).		139, 143, 187, 190, 197, 204	
Metternich (colecția)	506	214, 215, 216, 217, 332, 340	
metropoles:		346, 348.	
Sarmizegethusa	115	moesiac, 105, 112, 137, 139, 204	
Michael	130, 461, 462	332, 335, 336, 350.	
Micia	106, 215, 351	Moesic	204
Micus	293	Moguntiacum	24
miles	87, 229, 279	Mohaci (v. Altinum)	210 n. 3
immunis	283	Mojgrad (v. Porolissum).	113
munifex	283	342	
militiae equestris	277	Moldova	102, 119
militēs:		monitu dei	55
cohortis X praetoriae	336 n. 1	monolychnis	377
„ I Sagittariorum,	354	monomyxos.	377
„ I I I campestris,	264 n. 7	Monte Croce	207, 209
Dacisci	256 n. 2	Morava	11, 37, 138, 213
immunes	281, 282, 283	Moschus	297, 298
legionis I Italicae,	267, 268	Motru	58
„ XIII geminae Gordianae	25 n. 3	Μουκτανός	230 n.
Novenses	180	Munatius Plancus	148, 149
Minerva	8, 107, 155, 158	municipium 38, 62, 63, 64, 65	
„ Augusta	52 n. 1	71, 171	
minium	281, 284	municipia	25, 58, 59, 62, 64
Minor	20 n.	Daciae	24
Mircea-Vodă Bătrânul,	249, 250	Drobeta	105, 106, 293, 294
missicius	279	Flavium Hadrianum Drobeta	
Mithras, 84, 85, 86, 87, 88, 195		(v. Drobeta)	
invictus, 204 n. 1, 206 n. 2,		Flavium Hadrianum Drobetensium (v. Drobeta)	
214, 251 n.		Horreum Margense 4, 5, 6, 10	
taurocton	83, 84, 85, 86	Porolissum	122
Mithraeum	214, 251, 526	romana	24, 67
mithriac, 83, 85, 86, 87, 88, 525		Romula 49, 52, 187, 190, 197	
Mitrovița (cf. Sirmium) 196, 213		211, 318	
modius	516	Romulensium (v. Romula)	
ML	382	Troesmis 36, 56, 57, 59, 60, 62	
Moara-Domnească	1, 169	63, 64, 65, 66, 67, 68, 69, 70	
Moesi, 28, 37, 127, 129, 130, 132		72, 76, 77, 78, 79, 80, 112, 171	
136, 138, 139, 140, 142, 144, 229		munimenta:	
		Transmarisca	178
		Munteni	242
		Munychia	294
		Mureș	210, 351
		Murrula	20 n.

	Pag.
Mutrium (v. Amutrium)	
Mycenae	258
mycenian	547
Mykonas . . . 441, 444, 448,	452
Myrina	544 n. 4
Mysia (v. Moesia)	70
Mysia	458
Μυσία (v. Moesia)	143
Μυσοί (v. Moesi) . . . 37 n. 1,	142
Mysic	70 n. 3

N

Nabupal-iddin	482
Naepor	20 n.
Naevus.	19 n.
Naeus	19 n.
Nagy-Almás	25 n. 2
ναϊδία	400
Ναϊός	19 n.
Naïri	481, 483
Naissus	36, 139
Napoca	25 n. 3, 122
Napoceni	25 n. 1
Narbona	65
Narbonensis	199
Naso	20 n.
Naso (v. P. Ovidius Naso).	
nasus	376
Natura Dei	214 n. 4
Neapolis	11, 544
Nedan	130
negotiatores	24
Νεκάνδρος	397, 399
Nemesis	25, 51
Augusta	51, 214
dea sancta	51
regina	51
Sancta Campestris . . .	51
Victrix	51
Nephtys	487
n(epos)	19 n.
nepota	82 n. 2
nepotia	82 n. 2
Neptunus pater	31
Nero (v. Nero Claudius Germanicus).	
Nerva. 105 n. 2, 130, 192 n. 1	
146, 147, 226.	
Nerva (v. M. Cocceius Nerva)	
Nicaea	450
Nicanor	285, 286
Νικάνωρ	286
Nicolae Pătrașcu Vodă . . .	450 n. 1
Nicolaus filius palatinului	
Nicolae Gara	250 n.
Nicolae (Sf.)	450

	Pag.
Nicopoli-cel-mare (v. Νικο- πολις παρά τὸν ποταμὸν "Ιστρον).	250 n.
Nicopoiul-cel-mic (v. Nico- poli-mic)	249 n. 2, 250 n.
Nicopoli-mic	249 n. 2, 250 n.
Nicopolis (veđi Νικόπολις παρά τὸν ποταμὸν "Ιστρον)	
Nicopolis ad Istrum, 127, 131 136, 137, 141, 142, 143, 144 191, 200.	
Νικόπολις ἢ περὶ Αἶμον (v. Nicopolis ad Istrum), 141	
Nicopolis παρά τὸν ποταμὸν "Ιστρον 33, 141, 212, 247, 249 250.	
Νικόπολις πρὸς "Ιστρον (v. Nicopolis ad Istrum 141, 142	
Nicopolistro (v. Nicopolis ad Istrum)	141
Niculae (cu litere cirilice) 270	
Niger	20 n.
Nigrinianis	179
Nigrinus (v. C. Avidius Ni- grinus).	
Nίξα	388, 389
Nilus (v. Septimius Nilus).	
Nimrud	484
Ninive (Niniveh), 482, 483, 491	
Nirbi	481, 483
Nis (v. Naisus)	36, 139
nomen, 18, 19, 20, 58, 220, 286 gentile (v. nomen).	
patroni	194
nomos	161
C. Nonnius Amandus, 124, 125 126.	
C. Norbanus	46
Noreja	206 n. 2
Noricum, 36, 99, 107, 111, 139 140, 195, 197, 204, 205, 206, 208 209, 213, 214 217, 220, 292	
Normandia	76
notum epigramma	395 n. 2
Νουμηνίος Ἀρτεμιδῶρον 411, 413	
Novae, 1, 7, 8, 9, 12, 13, 15, 17 19, 20, 24, 26, 28, 36, 37, 38 109, 142, 145, 146, 153.	
Novenses milites	180
Novigrad (v. Cladova) . . .	260
Numen	21
augusti	200, 201
augustorum	191
numeri:	
Burgariorum Daciae infe- rioris	103, 226, 227
Syrorum (sagittariorum), 283 356.	

	Pag.
Veredariorum Daciae inferioris	103, 226, 227
Numeria	20 n.
numerus (v. vexillatio), 227, 283 284.	
Numidae	284
Numidia, 45, 63, 64, 99, 107, 111 205, 278, 288.	
Numidicus	20 n.
Numina castrorum	8
Nun	487
Nut	487
Nymphae	211 n. 3
O	
Ober-Haidin	214 n. 3
Ober-Rann	214
Occident, 48, 67, 86, 87, 176, 227 288, 449, 482.	
Ocra	206
Octavianus (vedi C. Julius Caesar Octavianus).	
Octavius	381
Odessitani	136
Odessus	67, 93, 138
Odrysae	81, 140
Odrysian	140
Onus	209
Escenses, 167, 168, 187, 189	
Escus (v. Ulpia Escus).	
Escus (Ischl)	214 n. 3
OF (vedi officina).	377
OFF (vedi officina)	377
officina	367, 377
officinae :	
M. Aurelii Statiani	367
OFI (v. officina)	377
Oici	34, 35
οἰκιστής (v. Hero-)	418
οἰκονόμοι :	
publici portorii Illyrici, 214	
οἰκονόμος (v. servus vilicus) 214 219.	
oinochoos	430
Οἰσκος (v. Ulpia Escus)	37
Okeanos	51
Olbia	41, 231
Olipor	20 n.
Ὠλος	19 n.
Oltenia (v. Dacia interior) 95 98, 106, 108, 109, 225.	
Oltenița	180, 244
Olus	19 n.
Olympia	418
Olympiodoros	430
ὠμῖλλα	495
Ompolița	328
Onesimus	209 n. 2

	Pag.
Ὀσόνιος Τέρτυλλος (v. C. Ovinus Tertullus)	230 n.
O Palanka	342
Optimus	2'4 n. 3, 251 n. 1
optio	257
optiones :	
C. Servilius Rogatus	125
Orasje	213
Orchomenus	47
Ordines :	
coloniae Flaviae Sirmiatium 187 189, 190.	
" Ulpiae Escensium 185 187, 189, 190, 196.	
" Ulpiae Poetovionensis, 187, 190	
" Ulpiae Ratiariae, 187 190.	
" Trajanae Sarmizegethusensium, 187 190.	
municipii Romulensium, 187, 190	
" Træsmensium, 64, 72 77, 112.	
Ordo :	
Augustalium	39
decurionum, 38, 63, 64, 65, 196	
equester, 39, 45, 84, 101, 161	
senatorius	84, 101, 264
Orient, 25, 48, 87, 104, 117, 176 227, 284, 288, 449, 458, 482	
ornamenta :	
aedilicia	196
consularia	196
decurionalia	196
duoviralia	196
praetoria	196
quaestoria	196
quinquenalitatis	196
sacerdotalia	196
Oropos	431
Ὀρρεα	10
Orșova veche (v. Tsierna) 106, 201, 210, 212, 215, 216	
Osci	472
Osc	469, 470
Osiris	474, 488
Osma (v. Asamus), 127, 141, 142 249.	
Ospăț funebra	538, 539
Osterburken	151 n. 4
Ostia	86, 151, 572
Ostrovo	212
ostotheke	547
O Szoni (vedi Bregetio)	209
Otho (v. M. Salvius Otho).	
Otricoli	572
OVFentina	19 n.
P. Ovidius Naso, 70, 71, 77, 81	

	Pag.		Pag.
C. Ovinus Tertullus, 154, 230 n.		Augustalium	39
umbo	522	patronus	20
Οἰωνοί	246 n. 2	municipii	64
Οὐρανός	401	Augustalium	39
Οὐδοκρησικός	92	Titus Patulcius Severus	300
.... ius Oxemus	167, 168	Patuleius	300
P		C. Paulinius Justus.	
P. Pactumeius Clemens	111 n. 3	Paulus (v. L. Aemilius Paulus)	
Paetus	149 n. 1	Pausanias 497, 497 n. 4, 506 n. 11	
Pagani	463	Pelendava	58
Paganism	158, 460	penates	78
Paganus (v. Publius Valerius Paganus).		Peninsula balcanică	458
pāgān	456, 460	πενταλίξειν (v. πενθελίξειν).	
Παγκοῖροςνος	22	Pentapolis pontica	67
PALatina, 19 n., 113 n. 3, 122		πενθελίξειν	496
Palatiolum (v. Palatiolum) 246 n. 2		peregrinus	88
Palatiolum	246	Peregrinus (v. P. Aelius Peregrinus).	
Palazolo (v. Acrae)	418	Pergamon, 47 n. 3, 458 n. 6, 505 n. 3	
Palaestina	482	510.	
paludamentum	570	Pergamus	395 n. 4
Pan	26, 87, 507	Persi	219, 418, 419
Panamos	183	Persaens (v. T. Julius Persaens).	
Πάναμος (v. Panamos	183 n. 1	Περσεφόνη (v. Persephone), 403	
Pannonia, 36, 37, 86, 87, 99, 110		Persephone, 401, 403, 424, 469	
148, 162, 177, 213, 214, 217, 322		Pertinax (v. Helvius Pertinax).	
380 inferior, 15, 64, 104, 112		Pesta	177, 203 n.
196, 197, 204, 214, 222, 225, 228		Petiatum	485
322, superior, 45, 64, 66, 102		Petra genetrix, 214 n. 3, 251 n. 1	
107, 112, 187, 190, 196, 197, 204		Petronell (v. Carnuntum), 209	
205, 214, 292, 322.		M. Petronius Sura Mamer-	
Pannoniae, 115, 139, 160, 161		tinus	14, 15, 16, 200, 201
162, 217.		Petroșani	109
Pannonii	227	Pettau (cf. Ulpia Petovio), 196	
Pantikapaenum	457	206, 214, 251, 322.	
παντοκράτωρ	472 n. 2	Peuce	71
Pantuleius	300	phalus	554
PAPiria,	19 n., 113, 160, 161	Philippi	294
papyri magici	471, 472	Philippopolis	403
Paris, 72, 76, 460, 463, 467, 472		Philippus (v. M. Julius Philippus).	
486.		Phokis	497 n. 4
Paros	500	Phygieni	22
Parthenianus	163	Phrygia,	22, 321, 459, 463
partes	214	Phryx	20 n.
Parthi	117, 184	Pia fidelis	321
Parthina (gens)	293	Piatra-Olt	211, 350
particulae	217	Piephigi	25 n. 2
Partschins	208	Pietas	8
Pascalevți	127	Cn. Pinarius Cornelius Cle-	
Passau	209	mens	135
pater patriae	133	Piraeus, 425, 426, 427, 428, 455	
Paternus (v. Julius Paternus).		Pirot	458
Patin	482	Pisidia	463
Patrae	284	Piso (v. Cn. Calpurnius Piso)	
patriae indicatio	19 n., 20 n.	Πιστή (v. Κλαυδία Πιστή).	
Patroclos	495	Placia	458 n. 6
patroni :		Plancus (v. Munatius Plancus)	

	Pag.		Pag.
planus	495	pontifex	68, 77
Plarens	293	maximus	133
Plaut	496 n. 2	pontifices : M. Falco Ulpius	
Plantius Caesianus, 103 n. 1, 107 n. 1		Marcianus	63
108 n. 2.		maximi :	
Ti. Plautius Silvanus	229	T. Aelius Hadrianus Anto-	
plebs urbana	38	ninus Pius	105
Pliniū cel Bătrân,	497, 497 n. 1	P. Aelius Trajanus Ha-	
C. Plinius Caecilius Secun-		drianus, 105, 129, 130, 131	
dus	272	133, 226.	
Plocamus (v. Annius Plo-		M. Aurelius Antoninus	
camus).		Commodus	223, 224
M. Plotius Faustus	277	M. Aurelius Antoninus E-	
Πλοῦτων v. Pluton)	403 n. 1	lagabalus	153
Pluton	401, 403, 465	C. Aurelius Valerius Dio-	
pnyx	560	cletianus	176
POBlilia	19 n.	M. Cocceius Nerva	133
Poblio	19 n.	C. Messius Q. Trajanus	
Podul de aramă	240	Decius	248
lui Traian, 241, 242, 243		L. Septimius Severus Per-	
260, 319, 325, 345, 346, 347, 348		tinax	114, 152
Podul lui Constantin cel Mare 240		Πόντος (v. Pontus Euxinus)	
241, 243, 244.		Pontus Cappadocius	115 n. 5
Pœtovio (v. Ulpia Pœtovio).		Pontus Euxinus, 67, 70, 71, 137	
pœtovionensis	187, 190	140, 142, 197, 212, 458.	
Pola	20 n.	Pontus Polemoniacus	115 n. 5
Pola	104	POPlilia	19 n.
A. Pollenius Auspex	154	Πόπλιος	19 n.
POLlia	19 n.	populus	100
Pollio (v. M. Aurelius Min-		Porcius Julianus	257 n. 3
dius Matidianus Pollio).		porolissensis, 113, 114, 115, 116	
Polux,	20 n., 495 n. 1, 497 n. 4	222, 273.	
Polux Alexandrianus	20 n.	Porolissum	113, 122
Polygnot	497	Porsenna	198
Alexander Polyhistor	22 n. 5	portoria :	
Polyklet	497	Africae	205
polymixi	377	Capuae	198
Pompejanus	215 n. 2	Dalmatiae	197
Pompejanus (v. Salvius Pom-		duarum Daciarum	197
pejanus).		" Mœsiarum	197
Pompeius	86	Panonniarum	197
L. Pompeius Liberalis	113 n. 1	Illyrici	202, 214, 251
Quintus Pompeius	20 n.	Illyrici et Ripae Thraciae	39
Marcus Pompeius Proculus, 269		140, 142, 163, 164, 185, 186	
270, 271, 272, 273.		187, 189, 190, 191, 194, 195	
Pompeji	375, 377	197, 199, 200, 202, 204, 205	
L. Pomponius Flaccus, 70, 71, 81		206, 208, 209, 210, 211, 212	
C. Pomponius Graecinus,	70	213, 219, 220, 227, 228, 229	
POMptina	19 n.	230, 231, 232.	
Pons Aluti	211	Norici	197, 205
Pons Angusti	106, 210, 215	Puteolorum	198
Pons Drussi	208	Rhetiae	197, 205
Pons-Vetus	211	vectigalis Illyrici, 163, 202, 203	
Ποντάρχης (v. Sacerdos pro-		204, 205, 206, 209, 210, 211	
vinciae	68	212, 213, 221.	
Pontebba (v. Ad.Tricesimum) 207		portorium,	198, 199, 200, 201
209.		202, 203, 211, 217, 218.	
Pontianus	107 n. 3	maritimum	198, 199
Pontici	284	terrestre	198, 199
Ponticus (v. M. Ulpus Pon-		Potaissa, 23, 26, 48, 77, 81, 112	
ticus).		114, 116, 152, 333, 355.	

	Pag.
Potelul	234
Potulatus	25
τὸ πρᾶνές (v. planus) . .	495
Praefecti :	
Aegyptii	110
aerarii militaris in Roma, 11	
alae I Flaviae Gallorum	
Taurianae	277
alae II Asturum Antoni-	
niana	153
civitatum in Alpibus	
maritimis	36
" Moesia et Tre-	
balliae	36, 139
cohortis I Cretum	348
" I Hamiorum	284
" III Ityraeorum, . . .	277
legionis V Macedonicae	
Constantis	333
" XIII Geminae	
Gallienianae,	256
praetorio	117
semenstris cohortis I	
Classicae	276
vehiculorum	204, 220, 251
praefectura : alae	277
cohortis	277
praefectus :	
Aegypti	162
annonae	164, 263
castrorum	263
fabrum	355
legionis,	52, 99, 263, 264
municipii	63
praetorio	52, 263, 264
ripae legionis XI Claudiae	
cohortis V pedaturae	
inferioris	180
ripae legionis XI Claudiae	
cohortis V pedaturae	
superioris	180
urbi	263, 264
vehiculorum	220
vigilum	263, 265
praenomen, 18, 19, 20, 31, 58	
patroni	194
praepositi :	
stationis Intercisae . . .	210
vexillationum	42, 43, 45
" Daciscarum, 45	
vexillationibus in Armenia	
Ponticis apud	
Scythiam et Tauricam, 45	
praepositus	203, 222
stationum	203
vexillationum	44, 45
πρεσβευτής	99
praescripto	55
praesidia :	
Altenae	179
Appiaria	179

	Pag.
Bononia	177
Bremenium	151
Candidiana	179
Carnuntum	151
Celeiu, 232, 233, 234, 235, 236	
237, 238, 239, 240, 245.	
Cetate	185
Contra Aquincum	177
Cozia	225
Cynton	179
Daciae	24, 103, 105, 108
danubiana, 36, 177, 179, 223	
224, 225, 228, 243, 244, 246	
Daphnis	180, 181, 183
Durostorum	179
Iatron	179
Kleinschenk	346
Malva	225
Nicopoiul-mic	249, 250
Nicopolis	141
" παρὰ τὸν ποτα-	
μὸν Ἰστρον, 141, 249, 250	
Nigrinianis	179
Oescus	36, 246
Osterburken	151
Ostia	151
Palatiolum	246
Praetorium	225, 227
Racovița-Copăcen: (veqî	
Praetorium).	
Răcari	151
Rădăcinești	103, 227
rhenana	151
Romula	225
Saltopyrgus	179
Severin	245, 347, 348, 352
Sicibida	236, 246
Slăveni	151
Teglicio	179
Tigas	179
Transmarisca, 173, 174, 175	
176, 177, 178, 179, 180, 183	
Troian	225
Turnu-Măgurele, 225, 246, 247	
Turtucaia (v. Transmarisca)	
praesidium :	
romanum	325
praetexta	66
praetor	99, 199
praetores :	
L. Annius Italicus Hono-	
ratus	11
Apinius Tiro	272
Q. Caecilius Metell. Nepos, 198	
Caestrius Tiro	272
C. Julius Tiro Gaetulicus, 272	
urbani :	
P. Pactumeius Clemens, 111	
praetoriani :	
Aurelius Calminus domo	
Malvense	113 n. 5

	Pag.
praetoria.	84, 149, 150, 278
praetorium, 52, 70, 115, 148, 149	151, 152.
Praetorium	211, 225
Prahova	109, 333, 339, 344
Prendavensii	25
Prima	20 n.
primi pililegionis I Italicae, 45	13, 14, 17, 18, 19.
legionis XIII geminae	23, 114
legionis V. Macedonicae,	36
primi pili ex. trecenario:	
legionis I Italicae,	4, 5, 6
Primigenius	206
primipilus (v. primus pilus),	4
Primitivus	209
primopilaris (v. primus pilus)	4
primopilus centurionis (v.	
primus pilus)	4
Primus	203, 214
Primus (v. Antonius Primus)	
primuspilus, 4, 10, 28, 52, 277,	
bis	4
ex equite romano,	18, 28
ex trecenario	10
princeps	150
principalis, 52, 257, 263, 264, 288	
cohortis equitatae	355
principia	149
Priscus (v. Statius Priscus)	
Procilla (v. Attia Q. f. Procilla).	
proconsul	133, 199, 203
proconsules:	
L. Septimius Severus Per-	
tinax	114, 152
C. Messius Quintus Tra-	
janus Decius	248
Proclus (v. Julius Proclus).	
Proculus (v. M. Pompejus	
Proculus).	
Proculus (v. L. Valerius	
Proculus).	
procuratores:	
argentariarum Pannonia-	
rum et Dalmatarum,	160
161, 162.	
Augusti ad bona cogenda	
in Africa, 160, 161, 164	
" ab actis urbis	203
" inter mancipēs et	
negotiantes,	221
" inter mancipēs XL	
Galliarum et negotiant.	203
procurator	84, 263, 265
argentariarum Pannoniarum	
et Dalmatarum	162
Augusti, 96, 100, 101, 113, 121	
162, 203, 220.	
" ad bona cogenda	
in Africa	164
" cum jure gladii, 107	

	Pag.
" Daciae Apulensis, 114	121, 122.
" " Malvensis, 113	158.
" " Porolissensis 113	114, 122.
" epistrategiae sep-	
tem nomorum et	
Arsinoitae	162
" viae Ostiensis et	
Campanae	161
centenarius	10, 123, 221
ducenarius	10, 123, 221
Illyrici per Mœsiam infe-	
riorem et Dacias tres, 162	
163, 203, 216.	
in Ægypto ad epistrate-	
giam septem nomorum	
et Arsinoitum,	161, 162
inter mancipēs et negot.	203
publici portorii vectigalis	
Illyrici, 163, 201, 202, 203	
publicorum portorii decem,	205
rei privatae	164
trecenarius	10
viarum urbis	161
vectigalis	202, 203, 221
Illyrici, 163, 201, 202	
203, 216.	
procuratores:	
Augusti provinciae Daciae, 95	
96, 97, 98, 103	
" Daciae Apu-	
lensis, 113, 122, 160, 161, 162	
Aug. prov. Dac. infer.	108
" " cum jure	
gladii,	107
" " Malvensis, 113	
" " Porolissensis 113	
122.	
" " Mœsiae infe-	
rioris cum	
jure gladii, 107	
" " Syriae Pa-	
lestinae,	113
" " Syriae (v. l. 163	
221.	
" provinciarum trium	
Daciarum,	113, 123
Augusti:	
" M. Aurelii Antonini	
Commodi,	159
" Ti. Claudii Ger-	
manici	36
Augustorum:	
Septimi Severi et Cara-	
callae	96, 97
Septimi id. et Getae 97, 98	
centenarii	221
ducenarii	221
hereditatium	163, 221

Pag.

Pag.

Illyrici per Mœsiam infe-
riorem et Dacias tres, 113, 159,
160, 161, 162, 163, 205 216, 221, 222.
in Ægypto ad epistrate-

Puplius. 19
Puteoli 198
putres fungi 377
Pylatus 449 n. 1

Q

giam septem nomorum
et Arsinoitum, 160, 161
Macedoniae 203
publici portorii vectiga-
lis Illyrici, 200, 201, 202, 203
220, 251.

Q L P 360
Quadi 117, 177
IVL (=XLVI) 271
VIIL (=XLIII) 270, 271
quaestor : 78
Augustalium 64
municipii 61, 77
pro 229
Quaestores : 272
in Achaia 11
municipii Troesmensium, 57,
59 60, 61

publicorum id. decem 205, 221
provinciae Asiae, 160, 161, 164
IV publicorum Africae, 213
vectigalis Illyrici, 163, 201
203, 206, 213, 214, 215, 221, 230
viarum urbis 160, 161
promotus 283
pron(e)pos 19
Propertius 496 n. 4
propraetore (v. legatus Au-
gusti propraetore).

urbani 272
Quarta 20 n.
quatuorvir : 62, 63
jure dicundo 63
quatuorviri :

Proserpina 465, 475
provincia, 63, 64, 65, 66, 77, 98
99, 100, 101, 102, 109, 111
162, 163.
imperială 164
senatorială 164

annuales municipii Dro-
betae 293, 294
viarum curandarum, 11

provincii:
africane 199
asiaticae 199
hispanice 199

quinquennalis :
Augustalium 39
municipii 64
Quint.... 310

Prudens 214, 251
Prusia 73
Prut 110
Prytaneum 417
pteryges 570

Quinta 20 n.
Quintianus (v. Caius Arrius
Quintianus).

Πτολεμαῖος (βασιλεύς). . . 458
Πτολεμαῖος Ἐπικύδου . . . 458
Ptolemais 161, 473
Publia 20 n.

Quintipor. 20 n.
Quinti puer (v. Quintipor).
Quintus 19 n.
QVIRina 19 n.
Quirinus pater 31
quod bene eveniat 15

publica (v. portoria) :
decem publica (portorii) 205
206.

R

octo publica (portorii), 205
206, 209.

Ra, 485, 487, 488
Tum. 488

publicum quadragesimae
in Asia 218
IV publica Africae, 205, 213
218, 221.

Racovița-Copăceni (v. Prae-
torium), 103, 107, 211, 225, 227
radere 323
Raetia, 184, 205, 208, 209, 213
214, 217, 220.

publicanus 199, 203, 218
Publicius 20

Raguel 461
raiaña :

L. Publicius Viator 64
publicum 205

Brăilei 250
Giurgiuului 250
Turnului 250

publicum portorii (v. porto-
rium).

Ῥατιάρια, (v. Ratiaria), 37

Publicus 20
Publipor 20
Publius 19

Rammân :
tonans 481, 483
Ramnănnirar I 483

Pulcheria (augusta) 288 n. 2
PVPinia 19

Ῥάος 119 n. 4
Raphael 461

	Pag.		Pag.
Ῥάπτος	119 n. 4	Rodacilla	20 n.
Rasparaganus (v. P. Ælius Rasparaganus).		Rogatus (v. C. Servilius Ro- gatus).	
Ratakensii	25 n. 2	Roles	139 140
Ratiaria, 15, 36, 37, 38, 139, 142 187, 190, 197, 212.		Ῥώλος (vedī Roles) . . .	139
Ravanița	11	Roma, 11, 21, 38, 47, 62, 63, 64 65, 68, 76, 84, 85, 86, 92, 117 161, 164, 177 196, 198, 199, 231 248, 264, 278, 283, 324, 336 378, 458, 460, 467, 469, 471, 505 544, 548.	
raya	250	Roma (dea), 65, 67, 115, 171	
Răcari	151	Ῥωμαῖοι,	120 n., 180 n. 1
Rădăcinești	103, 227, 283	Romanati, 33, 49, 88, 107, 113 151, 157, 197, 232, 283, 285, 299 301, 350, 356, 357, 358, 361, 362 364, 373, 393.	
Răioasa	80	ROMilia	19 n.
Râmnicul-Vâlci	225	Romula (v. Recica), 49, 52, 190 197, 211, 225, 232, 256, 283, 285 318, 539.	
Răul Vadului	225	Romulus	18, 32, 154
Reca	109	Romulenses	187, 190, 197
Recica cf. Reșca (v. Romula)		Roomburg	152 n.3, IV
Regensburg (v. Regina) . . .	209	rorarius	283
Regii :		Rostzig	242
Egyptenilor	485	Roxolani	104 n. 2
Armenilor	6	Sarmaticii	104 n. 2
Assyrienilor, 479, 480, 481, 482 483, 484.		Rufa Publica	468
Babiloniei	482	Rufael	461
Dacilor	141	Rufinus (v. Antius Rufinus)	
Geților	139	Rufus (v. Q. Æmilius Rufus)	
Ungariei	249, 250	Rufus Saturninus (v. C. An- tonius Rufus și T. Julius Saturninus)	201, 220
Odryșilor	140	Rufus (v. C. Antonius Rufus)	
Roxolanilor	104	Rufus (v. Q. Tineius Rufus)	
Sarmaților	105	Rufus (v. Q. Venidius Rufus)	
Thracilor	71	Rufus Lollianus Gentianus (v. Q. Hædus Rufus Lol- lianus Gentianus).	
Regina	209	R...ul	25
Reginus	66, 122	Rumâni (v. Români) . . .	249
Regulus	201, 251 n. 1	Rusănești	299, 301 n. 1
Remi	487	Ruși	185
Remus	18	Rusidava	211
renuntiare	63	Russia	457
Resava	10	Rutila	20 n.
res profana	23		
sacra	23		
Respectus	202 n. 2		
Reșca (cf. Romula), 49, 95, 113 197, 211, 225, 242, 244, 253, 254 256, 269, 280, 281, 283, 285, 299 318, 349, 356, 357, 358, 360, 361 362, 520, 526, 539, 548, 576			
Rhamnus	431		
Rheneia, 436, 441, 443, 444, 448 451, 452, 453, 454, 455, 476			
Reliefuri	491—549		
Rhescuporis	71		
Rhetia, 45, 99, 107, 111, 184 197, 199.			
Rhodos	183		
Rhœmetalces	140		
rhyton	419, 427		
Rin	151, 209		
Ripa Thraciae, 39, 139, 140, 141 142, 143, 144, 163, 185, 187 189, 190, 191, 194, 195, 197 199, 202, 204, 206, 209, 217 219, 220, 228, 229			

S

Sabadus	22 n. 2
Sabaoth	472
Sabasius	22 n. 2
Sabazios,	22, 26, 27, 458 n. 6
Sabazius (v. Sabazios) . . .	27
SABbatina	19 n.
Sabbatum	460
Sabina (v. Julia Sabina).	
Sabinus	215 n. 3

	Pag.		Pag.
Sabinus	218 n. 4	Sarmizegethusenses, .	103, 187
Sabinus (v. Caerellius Sabinus)			190, 191
Q. Sabinus Veranus, 206 n. 3.	214 n. 3.	Saturnina (v. Ælia Saturnina)	
	251 n. 1	Saturninus (P. Furius Satur-	
sacellum	151, 152	ninus)	
sacerdos	196	Saturninus (v. C. Julius Sa-	
aræ Augusti.	113, 115	turninus).	
provinciae 64, 65, 66, 67, 68		Saturninus (T. Julius Satur-	
provinciae Mœsiae inferioris, 10		ninus).	
65, 66, 67, 68, 171		Saturninus (v. Rufius Satur-	
provinciarum Daciæ		ninus).	
(trium).	66, 113, 115	Saturninus (v. Suprus Satur-	
provinciarum occidenta-		ninus).	
lium	65, 67	Saturnus pater.	31
sacerdotalis	66	Sava	194, 196, 212, 213
sacerdotes	118	Savarensis [statio] (v. Sava-	
invicti Solis Elagabali .	153	ria).	214
provinciae Mœsiae inferio-		Savaria	206, 214
ris	63, 64, 65, 78	Savazios (v. Sabazios)	
provinciarum Daciæ		scalprum	326
(trium).	66, 122	Scandinavi.	400
urbis Romæ	69	SCAptia	19 n.
Sagittarii	284	scaphatae	326
Ilamii	284	Scaurianus (v. D. Terentius	
Surii	281, 282, 283, 284	Scaurianus).	
sagittarius	283, 284	schola	355
pedes	284	schola fabrum Drobetensium	354
Saenius Pompejanus.	218		355
Saevates	36 n. 4	Scipio Barbatus.	19 n.
Saifnitz (v. Larix).	207, 209	Scipioni	548
S. Oswald (v. Atrius) 194, 206, 209		scirpus	376
Salamine	417	Scolothi.	400, 419
Saldensi	25 n. 2	Scordisci	138
Salii Palatini.	118 n. 4, 119	scriptum	394
Saltopyrgus	179	Scupi (v. Iuskiub),	215
Salve.	405	Scythii	69, 229, 474
Salvianus, 158, 159, 160, 161, 165		Scythia	45, 70, 81, 228
L. Salvius Karus	118 n. 4	Σ Ε	379
M. Salvius Otho, 142 n. 4, 150 n. 6		σεβαστός (v. Augustus).	203 n.
Salzburg	206	Seben (v. Sublavio)	208, 209
Samum	25 n. 2	Serunda	20 n.
Sanctus Caschonus	215 n. 4	Secundianus	206
Santorin (v. Thera)	402	Secundinus	22
Sapaja	312	Secundinus	214
Sappo.	82 n. 5, 228 n. 3	Secundus (v. L. Calvisius L.	
Sarapis	46, 47, 48, 94, 473	f. Velina Secundus Fale-	
Alexandrinus	94	rione).	
Σάρραπες (v. Sarapis) 47 n. 2, 48 n. 1		Secundus (v. Cornelius Se-	
	473	cundus).	
Saraquel	461	Secundus (v. C. Cuspius Se-	
sarcophag	287, 540, 541, 541 n.	cundus).	
542, 544, 545, 546, 547		Secundus Constantinus	69 n. 2
Sardinia.	66, 86	Secundus Caesaris nostri ser-	
Sargon	482	vus Crescentianus	20 n.
Sarmati	104 n. 3, 141	secutor tribuni	264
Sarmatia	204	Sejanus	149 n. 4, 150 n. 6
Sarmizegethusa (v. Zarmize-		Seleucus	153 n. V.
gethusa 23, 58, 96, 98, 103, 104,		semenstris (v. tribunus se-	
106, 109, 115, 117, 122, 187, 190		mestris)	276
191, 197, 210, 211, 215, 216.		Semiti	483
		P. Sempronius Ælius Lycinus 113 n. 2	

	Pag.		Pag.
Senacherib.	482	conductoris publici portorii Illyrici et Ripae Thraciae	201, 202
senator (cf. decurio).	196	procuratoris vectigalis Illyrici	201, 202
senatus (v. ordo).		Set	487
Senia	204, 220 n. 6	Severin (Turnu-),	526, 548
Senillus (v. T. Claudius Senillus).		Severus	51
Sensii.	25 n. 2	Severus (v. T. Hoenius Severus).	
Sentona.	87	Severus (v. M. Aurelius Severus Alexander).	
Septimia	19 n.	Severus (v. T. Desticius T. f. Claudia Severus).	
P. Septimius Geta	97, 114 n. 2	Severus (v. T. Patulcius Severus).	
152 n. 3. II. 166, 167, 168		Severus (v. L. Septimius Severus Pertinax).	
Septimius N...us	153 n. V.	Severus (v. T. Statilius Severus).	
Septimius Nilus.	165 n. 1	severi turmarum equitum : L. An. Italicus Honoratus. 11	
L. Septimius Severus Pertinax, 15, 55, 66, 81, 94, 96, 97, 108, 112, 114, 123, 136, 141, 144, 146, 147, 152, 153, 154, 156, 163, 164, 166, 167, 212, 215, 221, 230, 231, 244, 277, 355.		sexmestris (v. tribunus sexmestris)	276
C. Septius Martialis	203 n.	sex viri Augustales	38, 39
sepulchra peregrinorum.	288 n. 2	Sextus	19 n.
Serapis (v. Sarapis).		Sextus	363
Σέρapis	10, 31, 214, 458	Lucius Sextus Vi...	314
Serbia.	10, 31, 214, 458	Sfântaa Troiță	450 n. 1
SERGIA	19, 105	sgriptor.	577
Sergius	19 n.	Shalman-asharid.	182
Sertorius	126 n. 4.	Sibiu.	505
Servi		sibyllin	462
arkarii.	208, 214	Sicibida	246
contra scriptores (v. contra-scriptores).		Sicilia.	86, 199, 232, 418
vilici : conductorum publici portorii Illyrici et Ripae Thraciae	194, 195	Sidi Soltan	213
imperiales	206, 214, 215	Sidon.	482, 548
in Africa	213	Sigibida (v. Sicibida).	236 n.
in colonia Malva. 158, 159, 165		Sigismund	249 n. 3, 250 n.
procuratoris publici portorii vectigalis Illyrici. 200, 201, 202, 203, 206, 213, 215, 220		signa	154
publici portorii vectigalis Illyrici.	214, 215, 251	legionis . 9, 44, 148, 149, 150, 151, 152, 154, 155, 156	
stations Altini	210	manipularia.	150
" Durostori	212	principis.	150
" Miciae	215	legionis : X Geminae	155
" Cesci	214	XXII Primigeniae	155
" Pontis Augusti	215, 216	IX Fretensis	155
" Savarensis	214	VIII Augustae.	155
Servilius	16	I Adjutricis.	155
C. Servilius Rogatus	125 n. 1	I Italicae. 4, 5, 6, 9, 147, 148, 154, 155, 156	
Servius	19	I Minerviae	155
servus. 201, 203, 222, 286, 298, 433		IV Plaviae	155
imperialis	202, 205	IV Macedonicae	155
vilicus.	158, 201, 219.	XIV Geminae	155
Caesaris	221	V Macedonicae	155
		II Adjutricis	155
		II Augustae	155
		VII Claudiae	155

	Pag.		Pag.
VI Victricis.	155	sodales Hadrianales	11
XVI Geminae	23	Sofia	91 n. 2.
XX Valeriae Victricis	155, 156	Sol . 22, 48, 210, 475, 485, 488	
signifer	150, 257	invictus	88
signiferi		" Elagabalus	153
numeri Surorum sagitta-		solbit	40, 41
riorum.	283	Somes	25 n. 2
signum	19, 20, 303	somno (somnia) monitus.	55
Σελβδα.	246 n. 2	σωτήρ	417
σηκός	418	Spanfov	180, 181, 183, 244
Silandus.	458 n. 6 459 n.	Sparta	422
Silanus (v. Dulus Silanus)		speculator	264
Silauna	242	spolia opima	32
Silenus	26	Spondilla Synag....	210 n. 2
Silia Ianuaria	102 n. 2	Σπόριος	19 n. (13)
Silistria (v. Durostorum) 9,		Spurius	19 n.
109, 179, 212, 344, 526		Stamarisca (v. Transma-	
Silius Firminus	102 n. 2	risca)	178, 179
L. Silius Maximus	102 n. 2	CTANA.	270
Silvanus.	26, 87, 321 n. 6	Stari Nikup (v. Nicopolis ad	
Silvanus.	390	Istrum)	127, 131, 136, 141
Silvanus (v. Ti. Plautius Silva-		Statianus (v. M. Aurelius Sta-	
nus).		tianus).	
simulacra		T. Statilius Severus	118
deum	6, 147, 148, 149, 150	stationarius	222
Singidunum	109	stationes	203, 219
singulares consulares:		Stationes:	
legionis VII Claudiae Severianae.		Acidava	211, 350
Alexandrianae	15 n. 2	Ad Mediam.	215
singularis	264	Ad Publicanos	209
Sipylos	515	Ad Tricesimum	207, 209
Sirach	458 n. 2	Almus.	212
Siret	101, 102, 181, 229	Altinum	210
Sirmiates	187, 189, 196	Ampelum	215
Sirmium (v. Flavia Sirmium)		Aquileja	207
Skyros	417	Aquincum (Aquincensis).	210
Slatina (Temișoara)	293	Arutela	211
Slavi.	248	Atrans 194, 195, 202, 206, 209	
Slăveni 88, 95, 151, 211, 283, 350,		Boiudurensis	195, 209, 214
356, 526. 548		Bregetio.	209
Smyrna	47, 403, 505	Buridava.	211
societates		Caput Stenarum	211
publicanorum	219, 251 n. 1	Carnuntum	209
publicanorum sive vecti-		Castrum Trajani	211
galium	217	Durostorum	212, 222
socii.	218	Guberevci	215
κοινωνοί (τεσσαρακοστῆς) λιμέ-		Intercisa.	210
νων Ἀσίας.	219	Kaceanik	215
publici portoriorum 217, 219		Kumanovo	215
quadragesimae Galliarum		Larix	207, 209
216		Loncium	208, 209
quadragesimae portorio-		Magia	209
rum Asiae	219	Malva	211, 212, 225
quingagesimae	218, 232	Margum	213
III publicorum	218	Micia	215
τελῶνα πενήτηκοστῆς λιμένος	218	Monte Croce	209
socra	82	Nicopolis	212
Socrates.	426	Escus.	212
socro.	57, 59, 82	Escus (Ischl)	214
		Ostrovo	212
		Pœtovio	206, 216

Pag.	Pag.
πεντηκοστής λιμένος 218, 232 (v. socii)	οἱ σόρῳνοι 401
teloneum (cf. portorium) . 198	οἱ ὕπατοι 401
τελώνιον (cf. portorium) 198, 213 n. 3	οἱ χθόνιοι (v. χθόνιοι θεοί)
teloneum (cf. telonium) . . 213	Theoris 430
telonium (cf. portorium). . 198	θεός 416
τέλος (cf. portorium). . . 198 n. 2	θεός ἑφίστοζ . . 437, 438, 439,
τέμενος 418	440, 445, 446, 456, 457, 458,
Temes (v. Tibiscus) 101, 102, 108,	459, 460, 461, 475, 476
Temisoara 216, 293	Thera 402, 451, 456, 463
temple	Theseion 417
al lui Caracalla 169, 170 171	Theseus 417
lagărului legiunei I Italice	Thessalia 94, 183
7, 145, 115, 116, 147, 148, 149	Thiasos 183
deilor egypteni 47	Θίασος (v. Thiasos) . . . 183
Diane 160	thiasot bachic 510
al lui Pertinax 147	Θηβαίς (v. Thebais) . . . 161
Romae et Augusti 171	Θ. K. 403
templul stégurilor lagărului	Thraci . . 28, 71, 92, 116, 127,
6, 88, 149, 150 151, 152, 153	129, 130, 132, 135, 140, 141,
grec și roman. 287	142, 144, 295, 303, 400.
Temt. 485	Θράξες (v. Thraci). . . . 295
Tenos 451, 513	ή Θράκη 141
D. Terentius Scaurianus. . 103	Thracia 22, 45, 86, 91, 92, 94,
TERetina 19 n.	135, 136, 137, 140, 141, 142,
Tergeste 207 n. 3	143, 144, 183, 204, 215, 403,
Terioli 208	424, 458
Terra Dacia 109, 215	Thraciacius 92
terra sigillata 376	Thrax. 20 n.
Tertia 20 n.	Thyatra 458
Tertianus (v. C. Calcinus	Τιβέριος 19 n.
Tertianus)	Tiberius 19, 496 n. 5
Tertius (v. Valerius Tertius)	Tiberius Iulius Castor Ag-
Tertullus (v. C. Ovinus Ter-	rippianus. 20
tullus)	Tiberius Vitales. 64
Teslui 49	Tibiscum 23
tessera 257, 510	Tibiscus. 101
tesserarii	Tigas. 179
legionis XIII geminae 256, 257	Tiglat-pilesar I. . . . 482, 483
tesserarius 257 n. 3	Tigris 184, 482 483
Teuriscii 25 n. 2	Q. Tineius 118
Tentones 61	Q. Tineius Rufus 14, 118, 200,
Θάλασσα 401	201
Thallion 215 n. 2	Tiridates 6, 7
Thasos 94	Tiro. . . 269, 270, 271, 272, 273
Thebae 416, 469	Tiro (v. Æmilius Tiro).
Thebae 485	Tiro (v. Apinius Tiro).
Thebais 161, 162	Tiro (v. Calestrianus Tiro).
Theimes (v. P. Helius Thei-	Tiro Gaetulicus (v. C. Julius
mes)	Tiro Gaetulicus).
Θεοδᾶς 435	Tirol (v. Terioli) 208
Theogenes. 475	Titanes 401
Θεοί	Titianus (v. Ælius Titianus).
οἱ''ἄνω 401	Tisa (v. Tisia).
οἱ δαίμονες 403	Tisia 105, 106, 108, 210
οἱ ἥρωες 403	tituli sacri 1
οἱ καταχθόνιοι (v. χθόνιοι	Titus. 19
θεοί) . . 397, 399, 400, 401	Titus 90
οἱ κάτω 401	Titus Julius Kapito . . . 212
	Tivoli. 512

	Pag.
Τoca saŭ urs.	497 n. 5
τὸ κοινὸν τῆς Ἑξαπόλεως	
τὸ εὐωνόμου Ἰόντου	67, 68
Tomi	48, 67, 68, 70, 93, 134, 137, 187, 190, 197, 211, 212, 231
Tomitani.	187, 190, 197
toparchia	161
Topolnița (mănăstire).	353
Topusko.	45
Totrokan (v. Turtucaia).	178
TP	305
Trajana Sarmizegethusensium (v. Sarmizegethusa.)	103, 187, 190
Trajanus (v. M. Ulpus Nerva Trajanus).	
Τραμακαρίσκα (v. Transmarisca)	178, 180
Tramacarisca (v. Τραμακαρίσκα)	179
ὁ Τραμαρίσκων (v. Transmarisca)	180
trans mare (v. Transmarisca)	178
clandestinos latrunculorum transitus	223, 224
Transmarisca 173, 174, 175, 178, 179, 180, 183	
Transmariscae (v. Transmarisca)	178, 179
Transmariscam (v. Transmarisca)	178, 179
Transylvania 25, 31, 88, 95, 102, 103, 105, 106, 108, 109, 110, 197, 211, 242, 243, 292, 293, 327, 328, 329, 342, 346, 350, 381	
τράπεζα.	409, 418, 419, 431
δευτέρα.	430
Τρασμαρικά (v. Transmarisca)	178
Transmarisca (v. Transmarisca)	178
Trăian	225
Treballia	36, 37, 139, 142
trecenarius (v. primus pilus ex trecenario, procurator trecenarius).	
τρεις λυγεις.	401
tria nomina.	18, 19, 31
triada capitulină (v. Peii militari).	8
Triballi	37, 138, 139, 144
Τριβαλλοί (v. Triballi)	37 n. 1
Tribunal	6, 148
tribunatus legionis	277
semestris.	277, 278
tribunicia potestas	133, 134

	Pag.
tribuni:	
plebis:	
L. Annius Italicus Honoratus	11
C. Julius Tiro Gaetulicus	272
semestris.	276, 277, 278
legionis XXII Primigeniae	276
tribuni:	
laticlavii:	
legione XIII gemina	48, 115
legionis:	
Vettius Crispinus	71
militum:	
C. Baebius P. f. Claudia Atticus (cohortis VIII praetoriae)	36
Calestrius Tiro	272
M. Plotius Faustus (cohortis I Flaviae Canathenorum)	277
C. Septius Martialis (legionis IV Scythicae)	203
tribunus:	
ab equestribus militibus	277
a militibus	277
angusticlavus.	276, 277
cohortium auxiliarum	264
" praetoriarum	263
" urbanarum	264
laticlavus.	10, 264, 276, 277, 278
legionis	41, 71, 78, 99, 100, 264, 276, 277, 278
militum	10, 263, 283
semestris	264, 276, 277, 278
vigilum	263, 265
tribus.	19, 20
triburi:	
dacice.	25
sarmatice.	177
tributum	198
trimyxi	377
Tripolitana.	205
τρίπους	409
Τρισμής (v. Trœsmis)	69 n. 3
Trn	245
Trœsmenses (v. Trœsmis)	57, 59, 63, 64, 72, 112
Trœsmis 10, 36, 37, 38, 56, 59, 60, 62, 63, 64, 65, 66, 67, 68, 69, 70, 71, 72, 73, 74, 75, 76, 77, 78, 79, 81, 109, 112, 171, 228, 332	
Trojan (v. M. Ulpus Nerva Trajanus).	225
Trojan	225
Τροισμής (v. Trœsmis).	69 n. 3
Troja.	416

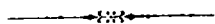
	Pag.		Pag.
trojan	400	U	
Trojana	194	Uj-Palanka	342
Τροχρίσσα (v. Transma- risca	178	Ulcudius	290, 291, 292
TROmentina	19	Ulpia	19
τρόπα	493, 495	L. Ulpia Digna	299, 294
Tropaeum Trajani	142	Ulpia Marcellina	263
Trosmis (v. Troesmis)	69, 70	Ulpia Marciana	309, 310
Τροσμής (v. Troesmis)	69 n. 3	Ulpia Escensium (v. Ulpia (Escus)	
Tschinili Kiosk	475	Ulpia (Escus 33, 34, 36, 37, 38, 139, 142, 166, 167, 168, 185, 187, 189, 190, 191, 192, 193, 196, 212, 234, 241, 244, 245, 246, 249, 332, 336	
Tsierna	106, 201, 212, 215	Ulpia Poetovio 187, 190, 193, 196, 206, 214, 222	
Tsiernensis (statio), (v. Tsi- erna)	201	Ulpia Poetovionensis (v. Ul- pia Poetovium).	
tubulus (bur'an).	326	Ulpia Ratiaria (v. Ratiaria).	
Tuccius Aelianus.	62 n. 3	Ulpia Trajana Augusta Da- cica Sarmizegethusa (v. Sarmizegethuza	105
Tuklati-Nindar al II	492	Ulpian	113, 122
Tulcea	73	Ulpian	310
tumulus	400, 547	M. Ulpian Antipater	63, 65
Tun	487	M. Ulpian Marcianus	63
Turbo (v. Marcius Turbo).		M. Ulpian Nerva Trajanus 26, 37, 38, 99, 101, 102, 103, 104, 105, 106, 110, 129, 130, 132, 133, 134, 136, 141, 146, 147, 225, 226, 241, 242, 243, 248, 249, 256, 260, 279, 319, 320, 322, 325, 345, 346, 347, 348, 350	
Turbo (v. Q. Marcius Turbo)	201	M. Ulpian Ponticus,	167, 168
Turcoaia	68	Ungaria	102, 209, 214, 249
Turda. 23, 26, 48, 77, 110, 112, 114, 292, 330, 333, 526		Unter-Haidin	214 n. 3
Turicum.	209	Uriel	461
turma.	272, 283	Urmia	482
Turnu (v. Cetatea) 245, 247, 250		Ursus (v. Herennius Ursus).	
Turnul (mănăstirea)	225	ursul	
Turnul lui Dăncă (v. Raco- vița-Copăcenii).	225	in mythologia grăcă și da- cică.	294, 295
Turnu Măgurele 141, 185, 225, 229, 245, 246, 248		Urdicenses.	92
Turnul-Roșu	225	Utta	292
Turnu-Severin (v. Drobeta)		Uttu Elvissonis	292
și Severin . 58, 95, 102, 104, 105, 106, 183, 241, 243, 244, 245, 259, 260, 262, 264, 269, 289, 294, 295, 296, 319, 322, 325, 331, 332, 338, 339, 340, 345, 346, 347, 348, 352, 353, 375		Utus	37, 139
Turris (v. Turnu)	248	uxsor.	268
Turtucaia 173, 176, 177, 178, 179, 180, 181, 344			
Tushan	483	V	
Tyche	183	V.... (v. Robur Claudius V....)	
Τύφων Σήθ (v. Typhon-Seth) 472		vacatio muneris.	283
Typhon-Seth	472	Vadul Tigrului	481, 483
Tyrani	230 n. 1, 231	Valachia.	180
Τυρανὶ (v. Tyrani)	230 n. 1	vale	405
Tyras.	212, 229, 230, 231	valluri :	
Tyrol.	208	Træsmis.	79, 80, 82
Tyros	482	Daciei.	105
Țara Românească . 26, 37, 102, 105, 108, 109, 110, 119, 173, 183, 242, 249, 250, 339		romane	210
Țara Ungurească	249 n. 3		

INDICE GENERAL

Pag.		Pag.	
Valea Isvórelor	80	Velox	20
Valens	317, 318	Venetia (cf. Aquileja)	117, 206
Valens (v. Aelius Valens).		Q Venidius Rufus.	153
Valens (v. P. Aelius Valens)		Venus	
Valens (v. Cervidius Valens)		augusta	213
Valens (v. L. Cominius Valens)		genetrix	155
Valens (v. Fabricius Valens).		Veranus (v. Q. Sabinus Ve-	
Valens (v. Flavius Valens)		ranus).	
Valeria Dionysia.	103 n. 1	Verecundus (v. Julius Vere-	
Valeria Irene.	212 n. 2	cundus).	
Valerianus (v. Aelius Valerianus).		veredarii	103, 226, 227
Valerianus (v. P. Licianus Va-		Verona	6, 126, 148, 208
lerianus).		Verus.	215 n. 10
Valerianus (v. Marius Vale-		Verus (v. L. Aurelius Verus).	
rianus).		Verus (v. Flavius Verus).	
Valerius.	372	Vespasianus (v. Flavius Ves-	
Valerius (v. Flavius Vale-		pasianus).	
rius).		Vespasianus (v. Titus Fla-	
P. Val. Clemes	64	vius Vespasianus).	
L. Valerius Crispus.	62	Vespronius Candidus	23 n. 7
Caius Valerius Longinianus		114 n. 3, 115 n.	
56, 57, 58, 59, 60, 61, 62, 64,		veterani	
65, 67, 82		legionis V. Macedonicae 260,	
M. Valerius Longinus.	115 n. 6	261, 262, 263, 309, 310	
T. Valerius Marcianus	119	legionis XIII geminae . 256,	
C. Valerius Mercurialis 260, 261,		309, 310, 321	
262		Veteranus (v. Aelius Veteranus).	
Publius Valerius Paganus . 318		Veteranus (v. M. Aurelius Ve-	
L. Valerius Proculus . 113, 123	n. 1	teranus).	
Valerius Tertius.	336	Vettius Crispinus	71
M. Valerius Vallentinus.	25	VETuria.	19
C. Valerius Victorinus	260,	vexillarii	
261, 262		scholae fabrum Drobeten-	
Vallentinus (v. M. Valerius		sium	354, 355
Vallentinus).	25	vexillarius	257, 355
Van	482	vexillatio	44, 45
Vardar	215	legionaria	265
Vărhely (cf. Grădiștea și Sar-		vexillationes :	
mizegethusa)	197	in Armenia.	47
Varinia	362	legionis VII geminae felicitis 9..	
Varna	428	ponticae apud Scythiam et	
Varus	322	Taurican	45
Vatican	572	vexillum	44, 52
Vălenii-de-munte	109	via militaris	265
Vâlcea (județul).	260	principalis	148
Vecina	68	Via	
vectigal 198, 218 (v. porto-		Campana	161
rium).		Claudia	208
Vectigalia :		Latina vetus	11
publicorum.	205	Lavicana	11
Illyrici. 123, 144, 157, 162, 163,		Ostiensis.	161
164, 200, 201, 202, 206, 209,		Sacra.	32
210, 212, 213, 214, 215, 216,		Viator (v. M. Calventius Viator).	
221, 222, 235, 230		Viator (v. L. Publius Viator)	
mării Roșii	219	Vibianus (v. Tib. Claudius Vi-	
Veczel (v. Micia) 106, 109, 210, 215,		bianus).	
(v. Pons Augusti)	216,	Caius Vibius Cai filius Fa-	
328, 350, 351		bia. Fronto domo Brixia 37 n. 2. 3)	
Veldidena	206, 208	vicarii :	
Veletri	512 n.	villici stationis Atrantinae 195	
VELina	19, 23, 114		

Pag.	Pag.
contrascriptoris stationis	Jucundius Marcus . . . 213
Boiodurensis 209	perfectissimi :
stationis Viruni 207	Sappo 81, 228
villici publici portorii Il-	quinquennales :
lyrici 214, 251	M. Ulpius Marcianus . . . 62
vicarius 220, 222	Virtus 4, 5, 8, 60, 61
vices praesidis 101	Virunum 206, 207
vices praesidis :	visu monitus 55
Daciae . . . 96, 97, 113, 122	Vitales (v. Tiberius Vitales).
vicesima	Vitalis 214, 251
hereditatium 211	Vitalis (v. Flavius Vitalis).
manumissionum 211	A. Vitellius 61, 150
vicesimarii 211	vitis 126
vicesimarius 211	Vittelius (v. A. Vitelinus)
vici :	Vivenia (v. Julia Vivenia).
Acatapara 92	Vivia (v. Flavia Vivia).
Clevant...., . . . 169, 170, 171	Viviscus 295
R...ul 25	Vivius (v. Flavius Verus).
Samum 77	vixsit 268
Troesmis 77	Vlașca 109
Victofali 117	vocabulum 303
Victor (v. Aurelius Victor).	voevodi
Victor (v. Flavius Victor).	Dan 249
Victor (v. Junius Victor) . . 9	Mircea cel bătrân . . 249, 250
Victoria 8	VOLtinia 19
Victorinus (v. M. Pius Avo-	votum solvit libens merito. 126
nus Victorinus).	VOTuria, (v. VETuria).
Victorinus (v. Furius Victo-	Vratnic 204
rinus).	
Victorinus (v. C. Valerius	W
Victorinus).	
vicus 25 62, 77	Wiesbaden 303
intramuranus 171	Wolfgangsee 214
Vid (v. Utus). 37, 139	
Vidia 15, 35, 177, 197	X
Viena (v. Vindobona). . . 209,	
321, 381, 473, 481 485	ξένια 419
Viemenses. 135	Xenophon (v. Claudius Xe-
vigesima hereditatium . . 163	nophon).
vigintiviri 11	Xenophon, (v. T. Cl. T. f.
villici (v. servi villici).	Papiria Xenophon).
villicus. 153, 101, 219, 220, 222	
conductoris publici portorii	Y
Illyrici et Ripae Thra-	
ciae. 201, 202	York 150
procuratoris vectigalis Il-	ὀπατεύων 144
lyrici 201, 202	ὀπατικός 141
Viminacium 107, 109, 139, 150,	ὀπατοι (v. consuli) . . . 230
156, 342	Ὑψιστάριοι 459
Vindex (v. M. Macrinus M.	Ὑψιστες 459
f. Claudia Catonius Vindex).	
Vindobona 48, 206, 209, 321, 322,	Z
Vipitenum 208	
vir } clarissimus 84	Zalatna, (v. Ampelum) 106, 163,
egregius 84, 202	210, 215, 216
viri	Zαλμοφολῆς 295
clarissimi :	
M. Valerius Longinus . . 115	
egregii :	
Herennius Gemellinus, 96, 97, 98	

Pag.	Pag.
Zalmolxis 295	Καταχθόνιος 401 (. Pluton).
Zάλμολξις (v. Zalmolxis) . 295	Σαβάσιος 22
Zάμολξις (v. Zalmolxis). . 295	Ύψιστος 459
Zamua 482	Φίλιος 430, 431
Zarmisegethusa, (v. Sarmize-	χθόνιος 401
gethusa 48, 88	Zimnicea 180, 451, 583
Zāgaia 290	Zirl 208
Zengg 204	Zωίλος 397, 399
Zeno 314	Zoticus 158, 159, 165
Zεός 22, 32 459	Zürick (v. Turicum) . . . 209
Επιτέλειος 430, 431	Zütel. 461
Ίλιος μέγας Σέρραπας . 47	Zyraxes. 140

ADDENDA ET CORRIGENDA

Erorile tipografice de litere, de accente în citațiunile grecesci, la punctuațiune etc., strecurate în acest volum, nu le mai însemnăm, mărginindu-ne la îndreptările numai de ore-care însemnătate: ...

P. 5 r. 8 de j. în s.: m(*unicipio* ?) său m(*unicipii* ?).

P. 6 r. 3: 20 Septembre (în loc de 10 Septembre).

P. 6 r. 8 în loc de Caius Bruttius Crispinus trebuie *Lucius Bruttius Crispinus*. Cf. *Prosopographia* I nr. 133 pag. 241.

P. 9 r. 13—16 de inlocuit prin: (Legiunea I Italică...) a avut încă de la început lagărul său la Novae“ etc.

P. 9₂ de adaos: și Beuchel *De legione Romanorum I. Italicae*. Diss. Lipsiae 1903.

P. 9₃ de adaos: Acastă notiță greșită la Ptolemeu, după care legiunea ar fi stat mai înteu la Durostorum, se datoresce de sigur unei confusiuni a copiștilor de mai târziu. Cf. Bogdan Filow *Die Legionen der Provinz Moesia*, Diss. Leipzig 1906 p. 63 n. 10.

P. 10₃. Despre *trecenarius* mai veđi von Domaszewski *Die Religion des römischen Heeres*, p. 93; Vaglieri *Bullett. comunale di Roma* 1899, p. 46 seq.

P. 11₁ de adaos: CIL III S. 2117; Domaszewski, *Neue Heidelberger Jahrb.* III 193 seq. A. v. Premerstein und N. Vulici *Antike Denkmäler in Serbien* (Jahreshefte des österr. archäol. Institutes III (1900) Beiblatt, col. 127).

P. 11₂. Asupra carierii guvernatorului cf. *Prosopographia* I 67 nr. 499.

P. 15 r. 3 de ad. ca notă: Despre ambiū consulī a se vedea *Prosopographia* III nr. 229 și 169.

P. 15₁ de ad.: A. von Domaszewski, *Westdeutsche Zeitschrift für Geschichte und Kunst*, 1905, vorbește de Bonus Eventus ou prilejul inscripțiunei din CIL VII, 97.

P. 22 r. 18: 21 altare.

P. 22₇: și 12.566.

P. 24₂: Cf. mai la vale p. 77 seq.

P. 25₃ r. 2 de j. în s.: în loc de *Annale* XII, 29 (greșală de tipar), trebuie XII, 49: *Tot aci de adaos: Burgarii și veredarii* din

inscripțiunea de la Racovița-Copăcenă (*numerus burgariorum et veredariorum Daciae inferioris* CIL III S. 13.795 și 13796) alcătuia de sigur o miliție locală. În a. 69 d. Chr. în Mauretania se află pe lângă 19 cohorte și 5 escadrone de cavalerie încă și miliția indigenă: *ingens Maurorum numerus per latrocinia et raptus apta bello manus* (Tacitus *hist.* II, 58); în Retia: *alae cohortesque et ipsorum Raetorum iuventus, sueta armis et more militiae exercita* (Tacitus *hist.* I 68), iar în Noricum o ala, 8 cohorte și miliția indigenă Tacitus, *hist.* III, 5: „Igitur Sextilius Felix, cum ala Auriaria et octo cohortibus ac *Noricorum iuventute* ad occupandam ripam Aeni fluminis, quod Raetos Noricosque interfluit, missus“. În a. 51, Rhadamist ucisese pe Mithridate, regele Armeniei, și apucase regatul său. „Cappadocia, dice Tacit, avé de procurator pe Iulius Paelignus... Acesta, strângând auxiliile provinciale, ca cum ar avé să recucerescă Armenia“ (Ann. XII, 49: *Erat Cappadociae procurator Iulius Paelignus... Is, auxiliis provincialium contractis, tanquam recuperaturus Armeniam...*). Miliție indigenă ne întâmpină și în Alpii maritimi (Tacitus *hist.* 2,12: *concita gente — nec deest iuventus — arcere provinciae finibus Othonianos intendit*), unde există și o *cohors nautarum* (Mommsen în CIL V. p. 903) compusă tot din indigeni. În Corsica nu se află trupe regulate, alae și *cohortes*, ci numai miliții provinciale (Tacitus *hist.* II, 16). — Despre milițiile locale cf. Otto Hirschfeld, *Die kaiserlichen Verwaltungsbeamten*, ed. II, Berlin 1905, pag. 393 seq, precum și A. Stappers, *Les milices locales de l'empire romain*, în *Musée Belge*, Revue de philologie classique, 1903—1905.

P. 35 r. 17 de adaos ca notă la cuvântul *Bodunum*: Bononia (Vindinul) a fost din nou întărit de împăratul Justinian și a jucat un rol în războaiele cu Avarii (Procop. de aedif. IV 6 p. 290; Theophylact, VI, 4; la Hierocles 655 Βονονία; în bulg. vechiă *Bodun*, *Bdin*, rom. Diu; se ține de Ratiaria. După Not. Dign. Or. XLII 4, 13 aci se află: *cuneus equitum Dalmatarum Fortensium*.

P. 36, de adaos: Despre marea însemnătate militară a Ratiariei înainte de Traian vezi v. Domaschewski *Neue Heidelb. Jahrb.* I (1891) p. 198, *West. Zeitschr.* XXI (1902) p. 175. — Nu se poate cunoaște exact legiunea — poate chiar cele două legiuni — care staționaseră aci înainte de venirea legiunei IV Flavia în anul când Moesia a fost împărțită în două provincii consulare. Traian a mutat legiunea IV Flavia la Singidunum și a înălțat Ratiaria la treapta de colonie: Colonia Ulpia Ratiaria (C I L III 7492, 6294, 8088, 6295, 1641 p. 1020; cf. Kornemann în Pauly-Wissowa IV 547 n. 229); tot așa a făcut și cu Oescus, îndată ce acesta a încetat de a mai fi lagăr legionar (Colonia Ulpia Oescus CIL III 753, 7426, 7429, 7430, 7431, 14416; VI 31146; cf. Kornemann în Pauly-Wissowa IV nr. 232). Mommsen a stabilit în chip precis (*Hermes* VII), că pentru secolul I al epocii imperiale era o incompatibilitate între lagăr și oraș, între regimul militar și cel municipal; în sec. II însă satele lagărelor (*canabae*) dunărene devin orașe (Aquincum, Carnuntum, Viminacium, Troesmis). Cf. Schulten în Pauly-Wissowa III col. 1455; Nissen *Novaesium* (Bonn. Jahrb. 1904 p. 8 sq).

P. 37 r. 3—4. In loc de : „nu înainte de Traian“ trebuie „nu după Traian“.

P. 37₃. Contra acestei păreri sprijinită de E. Bormann *Oesterr. Jahresh.* I 174, 6, veđi Gsell *Essai sur le règne de l'empereur Domitien* p. 136, 6, care admite a. 86, cași Marquardt, *Römische Staatsverwaltung* I² 303, Schiller *Geschichte der römischen Kaiserzeit*, I 532, Felow op. cit. 3. Comp. și Ritterling. *Oesterr. Jahresh.* VII (1904) *Beiblatt* 32 sq.

P. 38 r. 2—5. Șterge și inlocuesce cu : „leg. I. Italica la Novae, leg. V. Macedonica, deși sub Domițian, la Troesmis ; leg. XI Claudia, deși sub Trajan, la Durostorum“ Cf. Felow, op. cit. p. 66—67 și n. 8.

P. 38₁ r. 2 de adaos : și Panonia Superiōră. Causa vine de acolo că augustalitatea este aci de origină târzie și datēză dintr'un timp când *Seviri* și *Augustales* se apropiaseră deși unii de alții. In sec. 2-lea *Seviri Augustales* devin colegii și se contopesc mai mult sau mai puțin cu *Augustales*. Cf. adaosul la p. 39₁.

P. 39₁ de adaos : Neumann in Pauly-Wissowa II, 2349—2369, după care trebuie modificată părerea că : *Augustalis* ar fi o expresiune mai scurtă pentru *Sevir Augustalis*. Rămâne cestiunea de a se ști, dacă *Seviri Augustales* erau o delegațiune din simplii *Augustales*, sau dacă *Augustales* și *Seviri Augustales* existau separați și fără legătură organică unii lângă alții (cf. ib. 2350 sq.). Pe *Seviri* deși Morcelli și Marquardt i-au despărțit de *Augustales*, vedēnd în ei nisce funcționari urbani (*seviri plebejēni*) Despro *Seviri Augustales* cf. ibid. 3251 ; iar literatura cestiunei 2358 sq.

P. 44 r. 7. Pe lângă C I L. III 1498 veđi C I L III 8668 : Jupiter Coelestis ; 894, 6225, 6303, 8148, 10199 : Jupiter Opt. max. *paternus*.

P. 48₁ de adaos la literatura despre cultul lui Serapis în țările dunărene : Drexler, *Der Kultus der ägypt. Gottheiten in den Donauländern*, Leipz. 1890 ; in genere Dr. O. Gruppe, *Griechische Mythologie und Religionsgeschichte*, München 1906, II 1576—1580.

P. 53 r. 6 de ad. ca notă. La Bjela se află ruinele unui lagăr roman, unde s'a găsit și inscripțiunea din C I L III 14502¹.

P. 68 r. 15 la cuvēntul Vecina a se adăogi ca notă : Identitatea Vecinei cu Măcinul am susținut-o încă din a. 1899 (*Analele Acad. Române*, seria II, 1898—99, pag. 469). Totuși într'o scriere apărută în 1906 (*Intemeierea mitropoliilor etc.*) citesc (pag. 45) ; „După părerea mea(!) această localitate Vitzina este orașul Măcin din Dobrogea.“ Despre strămutarea mitropolitului Vecinei ca mitropolit al Țării-Românesce (Ungro-Vlahiei) veđi *Acta Patriarchatus Constantinopolitani* I p. 383—388.

P. 71 r. 11 : *Novae* (in loc de *Durostorum*).

P. 77₃. Mai adaogă la literatură : Morel, in *Mémoires de la Société d'histoire de la Suisse Romande* XXXIV (1879), care ține *Canabele* drept o categorie de comunități neurbane (*conventus civium Romanorum*), despre care vorbesc Cicero și Caesar (veđi E. Kornemann *De civibus Romanis in provinciis imperii consistentibus*, Diss. Berol. 1892, A. Schulten *De conventibus civium Romanorum*, Berlin 1892 ; idem „Das territorium legionis“ in *Hermes*

XXIX 1894, idem art. Canabae in Pauly-Wissowa III 1451 seq), pe când Mommsen, din contra, vede în ele nu o instituțiune civilă, ci cel puțin o instituțiune a priori militară, pentru că densusul consideră drept mied al comunității canabense pe *veterani*, ce ne 'ntâmpină în inscripțiunii alături de *cives Romani*, neguțători, așa precum vedem pe veterani ca element constitutiv al conventului canabensla Troesmis, Aquincum și Isca. Acastă thesă a lui Mommsen a fost respinsă de Kornemann și de Schulten, de ôre-co veterani nu se deosebesc întru nimic de ceilalți *cives Romani*,—de co deci ei s'ar fi constituit într'o Societate deosebită?—,ci intrau în Conventul canabens existent la fie-co lagăr. Dacă acești *canabenses* ar fi atârnat de legiune, n'ar fi putut avô magistrați curat civili, ci ar fi fost supuși unui *praefectus legati legionis*, și când legiunea și-ar fi schimbat lagărul, Conventul n'ar fi ramas locului, ci, ca dependență civilă a legiunei, ar fi trebuit s'o urmezo. In scurt, sînța Canabelor contradice în tôte concepțiunea lui Mommsen. Cu acêsta amintiții scriitori nu tãgãduesc cã *canabae* aparțin până la un punct legiunei; la fie-caro din lagãrilo celo mari de graniã, aparțineã, ca la fie-care oraș, un domeniũ maiestatic, un fel de rayon al fortãreței. Canabele se gãseũ, prin apropierea lor de fondul și pãmẽntul militãresc, ca nisco sate pe domeniul imperial; de aceca *canabenses* erau designați ca *cives Romani legionis illius*. Așa *canabae* de la Durostorum se numesc *canabae Aeliae*, pörtã deci nũmele împãrãtesc, ca și coloniile. Motivul juridic al acestei denumiri trebuie explicat prin faptul cã teritoriul (*territorium legionis*) al provinciilor dunãrene aparțineã fiscului imperial. Veđi Schulten *Die rom. Grundherrschaften*. — Rãmãno cert însă, cã în secolul al II-lea d. Chr., satele de lagăr de pe lângã castrele legionaro de la Dunãre devenirã orașo, „orașe de lagăr“, cãci până aci fusoserã „sate de lagăr“. In capul satului de lagăr se aflau sau *magistri* ca in Troesmis, Apulum, Aquincum, sau *curatores* ca in Mainz. *Decuriones* au canabenses din Mainz, Troesmis (C I L III 6182, 6183, 6195), Apulum.—Marcu Aureliũ a dat satului de lagăr Troesmis dreptul de cetate, precum densusul său fiul său Commodus a făcut acelaș lucru cu Lambaesis, situat la un kilom. de lagărul legiunei III Augusta.

P. 81, de adaos: Pãrãsind Dacia, dupã terminarea rãsbõielor lui Traian cu Daciĩ, legiunea se 'ntõrse la Troesmis, unde stete până in primii ani ai domniei lui Marcu Aureliũ (C I L III 6166, 6168, 6169). Când a pornit la rãsboiul parthic in Orient ea se ține deci încă de armata mœsiacã, iar nu de cea dacicã. Intre a. 167/168 a fost dusã in Dacia, și terminãndu-se rãsboiul marcomanic s'a aședat la Potaissa (Turda); dovadã este inscripțiunea C I L III 7505 a lui T. Valerius Marcianus; acesta intrãnd in serviciũ la a. 145, obține *honesta missio* in 170 in Dacia, de unde apoi se 'ntõrce *at lares suos* la Iglița, de sigur el singur, iar nu și legiunea.

P. 91, de ad.: și in *Antike Denkmãler in Bulgarien*, von Ernst Kalinka, Wien 1905.

Pag. 97 r. 9 de adaos ca notã: Titlul onorar de *vir egregius*, întrebuintat ca titlu oficial și abreviat: V. E. sau E. V., pare cã so datoresco lui Marcus Aurelius: Cod. Iust. IX, 41, 11: *divo*

Marco placuit eminentissimorum quidem nec non etiam perfectissimorum virorum usque ad pronepotes liberos plebeiorum poenis vel quaestionibus non subici. — Comp. Mommsen *Staatsrecht*, 3 p. 565 n. 4. În inscripțiunea C I L VIII 10570 (din a. 180/9) col. IV, 10: *exemplum epistulae proc(uratoris) e(gregii) v(iri)*. Tot așa prescortat găsim titlu de *v(iri) e(gregii)* sau *e(gregii) v(iri)* în C I L VI 2010, iarăși din timpul lui Commodus. Cf. Otto Hirschfeld op. cit. ed. 2 p. 451 seq., unde se dă exemple de procuratori cu titlu de *v(ir) e(gregius)*. În inscripțiunile grecești acest titlu corespunde aceluia de: *ὁ κρείττονος*. — *E(gregiae) m(emoriae) v(ir)* se găsește în inscripțiunile procuratorilor răposați, cum se vede în C I L VI 1636; VIII, 9760; IX 5439.

P. 102₁ de adaos: Inscripțiunea nefiind completă în partea stângă, Filow, (op. cit. 62), propune lectura: [*vexillatio leg.*] XII Ig. sub Tib. Cl. [*Valeriano (centurio) leg. eiusdem*], admitând că la Heviz a fost numai o vexillațiune, iar nu legiunea întreagă.

P. 102₂ de adaos: Este mai probabil că leg. I Adiutrix a fost în Dacia numai în timpul războielor dacice ale lui Traian, de ore-ce cele două inscripțiuni din Apulum sunt dedicațiuni de veterani ai acelei legiuni și nu pot prin urmare dovedi petrecerea legiunei în Dacia, întru cât veteranii puteau rămâne în această provincie după sfârșitul războiului. Din cărămizile aflate la Turnu-Severin cu stam-pila leg. XIII G(emina) e(t) I Adi(utrix), (cf. mai departe nr. 49), rezultă numai că amândouă legiunile au participat la războiele lui Traian. Prin urmare lipsesce orî-ce argument pentru părerea, că leg. I Ad. a aparținut garnizonei Daciei. După finele războiului, legiunea, decă nu s'a întors în Germania, era deja atunci staționată în Pannonia. Cf. B. Filow op. cit. 58 sq.

P. 105₂ de adaos: Unii au contestat — fără să fi văzut însă pétra, — lectura *mun. Fl. Hadriani*. În 1877, când am copiat această inscripțiune (vezi *Raport asupra unei misiuni epigrafice în Bulgaria*, Buc. 1877), lectura nu prezintă nici-o greutate; ea a fost apoi confirmată de d. v. Domaschewski. Faptul că nu poate fi vorba la Drobeta de o ocupațiune trecătoare, și că orașul, înainte de a fi căpătat dreptul de municipiū de la un împărat din dinastia Flavia, trebuie să fi avut deja un trecut roman se înțelege de la sine și rezultă și din baso-reliefurile Columnei Traiane, unde figurează ca oraș roman în ființă și cu frumoase edificii, deja la începutul primului război al lui Traian cu Dacia. Cf. Cichorius, *Die Reliefs der Trajanssäule* III, 142 seq. O. Benndorf, *Arch. epigr. Mitt.* XIX 201. Comp. Petersen, *Traians dakische Kriege* I. II. (Leipzig 1899—1903). Reconstituit tot ca municipiū în epoca lui Hadrian (de aci gentiliciul *Aelium*: C I L III 8129 și *Ephem. epigr.* IV 893, 32, ca și cognumele *Hadrianum*: C I L III 8017; 14216³), devine colonie numai în secol. al III-lea (C I L III 1209, 2679, 8019, 1570, 14468.) și posedă o garnisonă care apăra castelul de la capul podului de pétră; după *Not. dignit. or.* XLII 6, 16, 24 acest castel era ocupat de *cuneus equitum Dalmatarum Divitensium* și de *auxilium primorum Daciscorum*.

P. 106 r. 22 de adaos ca notă: Contra acestei păreri sprijii-

nită pentru prima dată de d. von Domaschewski (*Arch. epigr. Mitteil.* XIII p. 129 seq.) și adoptată între alții de dd. Otto Hirschfeld (C I L III p. 1474), A. von Premerstein (*Oesterr. Jahreshefte* 1900 *Beiblatt* colónele 110, 153), și M. Rostowzew, (*Geschichte der Staatspacht in der römischen Kaiserzeit bis Diokletian* p. 394), a fost în timpul din urmă pusă la 'ndoială de d. C. Patsch (*Mitteil. des Kais. deutsch. Archäol. Instituts*, Roem. Abteil. Band XX (Rom. 1906), p. 223—229. Argumentele principale sunt: a) că stațiunile lui *vectigal Illyrici* n'ar fi fost numai la granițele provinciilor, cum presupune von Domaschewski, ci existau și stațiuni în interior; b) că linia Tsierna, ad Mediam, Pons Augusti—Sarmizegetusa, ar putea fi mai sigur stațiune, unde fiscul percepea taxe pentru folosința drumului, de cât stațiuni vamale de graniță, întru cât, dacă am avea până aci o linie de fruntarie, precum și mai departe la Veczel, Zalatna și Verespatak, atunci Sarmizegetusa, capitala Daciei, s'ar găsi nemijlocit la graniță, iar districtul aurifer s'ar vedea tăiat în două; de aceea deja Brandis (în Pauly-Wissowa s. v. Dacia col. 1970), nu admite că Grădiștea și Zalatna ar fi fost stațiuni vamale; c) unirea Banatului Temișorei cu Moesia Superior ar trebui pusă la 'ndoială, ba chiar, strict vorbind, ar trebui să fie deja cu totul înlăturată, de ore-ce și al doilea argument al lui von Domaschewski, că în Banat nu aveau lagătul lor permanent corpuri de trupe din Dacia, ci din armata Moesiei Superioare, cade de la sine pentru motivul simplu: că în acest cas Sarmizegetusa, Maros-Németi și Sirmium ar trebui să aparțină aceleiași provincii, căci în câte-și trele localitățile amintite s'a dat peste cărămizi cu stampila legiunilor moesiace: leg. IV Fl. Felix și VII Claudia; „pe când, dice d. Patsch, conexiunile dintre orașe ne fac din potrivă lămurit să recunoștem o câmpie de la Temiș aparținând Daciei“. Pentru această citază inscripțiunea votivă găsită la Apulum (*Oester. Jahresheft*. 1900, *Beiblatt* c. 183: [Aes]culapio et H[yg]iae L(ucius) Iu[l(ius) [B]assinus, dec(urio) col(oniae) Apul(ensis), II vir col(oniae) Nap(ocensis), flam(en) col(oniae) Drob(etensis), flam(en) munic(ipi) Dier(nensis), dec(urio) munic(ipi) Apul(ensis), e[t] Por(olissensis), trib(unus) leg(ionis) IV Fl(aviae), pro salute Iuli[ae] Beronices con[i]ugis v(otum) l(ibens) s(olvit). Din această inscripțiune rezultă că Tsierna (Orșova-Vechie), care după von Domaschewski ar aparține Moesiei superioare, se prezintă reunită cu orașe absolut dace: Apulum, Drobeta, Napoca și Porolissum. De asemenea o altă inscripțiune funerară aflată la Fény, pe malul drept al Temișului (C. I. L. III 12595: Aurel(ius) Faustu[s] d(ecurio)? mu[n]icipii Tib(isci)... vet(eranus) vix(it) an(nis) XLVI. Septimia Marcia coniux feci[t]. D(is) M(anibus) Iul(ius) Martialis v(et(eranus), v[ix(it) an(nis)...], menționează un decurio al municipiului Tibiscum. Nu mai puțin în contradicere cu reunirea României la răsărit de Olt împreună cu Moesia inferior, ar fi după d. Patsch stațiunea din Durostorum, și granița vamală între două părți ale unei singure provincii. Asupra părerii d-lui von Domaschewski cf. încă mai departe p. 109 nota 1 și adăosul la aceeași notă. Cât despre studiul

d-lui Patsch vom avé ocașiune să revenim în notele adaose ceva mai departe, la pag. 642.

P. 107₁ de adaos: E de admis că guvernarea Daciei inferioare de către un procurator a fost de caracter provizoriu, în chip trecător, sub domnia lui Hadrian și începutul domniei lui Pius; procuratorul comandă trupele de pe lângă limes alutanus sub ordinele superioare ale guvernatorului de rang pretorian al ambelor Dacii.

P. 109₁ de adaos: Asupra părerii lui Domaschewski cf. Brandis în Pauly-Wissowa IV, 1970, și Felow op. cit. 5, 58. Despre Dacia în genere cf. Brandis, l. c. 1948—1975, și Nicola Feliciani, s. v. Dacia în de Ruggiero, *Dizionario epigrafico di Antichità Romane*, vol. II.

P. 113₆ de adaos: Următorea inscripțiune descoperită la Celei în toamna a. 1906 și comunicată de noi în ședința publică de la 19 ian. 1907 a Academiei Române: „*Deae Nemesi, pro salute aug(gustorum), curial(es) territ(orii) Suc(idavensis), templum a solo restituerunt*“ dovedesce că Celeiul s'a numit *Sucidava*, și că nu se bucură de dreptul de cetate, de oro-ce era numai un *territorium*. Ea figurază la Ptolemeu (*Geogr.* 3, 8, 4: Σουσιδαβα), în *Notitia Dignitatum* (*Or.* XLII, Dacia ripensis r. 39: *praefectus legionis quintae Macedonicae, Sucidava*); (această *Sucidava* diferă de *Sucidava* din Dobrogea, amintită în *Notitia Dignitatum Oriens* XLI ca făcând parte din Moesia Secunda: odată sub insignia *Sucidava*, și apoi l. 17: *Cuneus equitum Stablesianorum Sucidava*), precum și în Prokopios (de aedif. IV, 6 p. 291 ed. Dindorf) unde lectura Σικίβιδα este de sigur o greșală de copist în loc de Σικίδαβα=Σουσιδαβα. Termenul *curiales* în loc de *decuriones* ne duce la o epocă târzie. După arătarea lui Prokopios, împăratul Justinian a construit pe malul drept al Dunării castelul *Palatiolum* (Παλατιολον), iar pe malul opus a rezidit Sikivida (Σικίβιδα)=*Sucidava*). Urmază deci că colonia *Malvensis* trebuie căutată aiurea, tot în Oltenia, dacă nu cum-va ea nu este de cât numirea indigenă, dacică, a coloniei *Romula*, singura colonie (afară de *Drubetta*), ce cunoștem în Dacia sudică.

P. 119₁ de adaos: Asupra lui M. Claudius Fronto cf. *Prosopographia* I nr. 699, iar despre presumatul său fiu M. Claudius Fronto Neocydes, tot acolo I nr. 700, unde se presupune a fi fost fiul lui Claudius Neocydes (la nr. 751).

P. 121 r. 20 de adaos ca notă: Despre Sex. Cornelius Clemens cf. *Prosopographia* I nr. 1085.

P. 121₁ de adaos: Despre M. Statius Priscus Licinius Italicus cf. *Prosopogr.* III nr. 637, iar despre P. Furius Saturninus II nr. 407.

P. 122₁ de ad.: Inscripțiunea C I L III 1464 este posterioară a. 205. Alte exemple cunoscute de *procuratores vice praesidis* sau *agentes vices praesidis*, mai sunt, pe lângă cele adunate la Marquardt, op. cit. I p. 556 n. 8, încă și următoarele: C I L XIII, 1807; C I L VIII, 8328 add. și C I L VI, 1638.

P. 123₁ de ad.: Din inscripț. C I L III 6757=6055 se vede că procuratorul Daciei Porolisensis este înaintat la *ducenarius*. Atare indicațiune a salariului se face în adins în aceste cazuri.

P. 128: Paginația de la 128—145 urmăzează a se îndreptă ast-fel:

127 devine 129; 128=130; 129=131 etc. până la 142=144. A se îndreptă de asemenea colon-titlu (p. 129—143): în loc de *Monumente religioase* trebuie a se citi: *monumente imperiale*.

P. 130₁ de adaos: La Jajdji (spre sud de Șistov) s'a găsit un al patrulea exemplar (C. I. L. III 14422¹): „*Ex auctoritate imp(eratoris) Caesaris, divi Traiani parthici filii, divi Nervae nepotis, Traiani Hadriani aug(usti), p(atri) p(atriae), pontifici maximo, tr[i]buniciae potes[tatis] XX, co(n)s(ulis) III, An[tius] Rufinus inte[r] Moe[sos] et Thraces [f]ines posuit.*” Locul aflării acestei petre de hotar dovedește că linia de graniță apusană a provinciei Thraciei, și prin urmare a teritoriului cetății Nicopolis ad Istrum, nu merge până la Asamus (Nicopolis din fața Turnului-Măgurele), precum admite Premierstein op. cit., ci lua direcțiunea spre Novae, atingând malul Dunării spre răsărit de Dimum în regiunea Șistovului. Dimum (aici Bjeleni) situat la răsărit de actualul Nicopoli era capitala unei regiuni proprii, precum dovedește inscripțiunea din Roma C I L VI 32549. Prin urmare regiunea orașului Nicopoli de aici nu aparține teritoriului cetății Nicopolis ad Istrum, fiind dincolo de granița acestui teritoriu, căci Nicopolis menționat de Prokopios nu poate fi de cât *Nicopolis ad Istrum*, pe când castelul Nicopolis de la Dunăre este o fundațiune cu mult mai târzie. De îndreptat în acest sens cele date la pag. 142 r. 12: „și apoi ține malul râului Osma până la vărsarea lui în Dunăre”. De pe la finele secolului al II-lea Haemus formează limita dintre Moesia inferior și Thracia.

P. 136₁ de adaos: inscripțiunea poate fi citită și: *f(ines) t(erritorii) Call(atidis)*.

P. 136₃ de adaos: inscripțiunea(=C. I. L. III 12507) se poate citi și: *[f(ines) t]e[r]r(itorii) Odess(i)*.

P. 141 r. 4—5 de j. în sus: se șterg cuvintele: „zidit de împăratul Justinian”, cași cuvintele „se înșală dar... când” de la nota 6 din josul paginii, la care notă se adaugă următoarele: Prima aparițiune a castelului Nicopolis de la Dunăre o găsim într-o viziune a profetului Isaia (un amestec apocaliptic de oracule și istorie), care pune întemeierea orașului în a doua jumătate a secolului al X; el nu figurează la Theofilact nici la Arabul Idrisi din sec. XII, nici în poema lui Manuel Philes către generalul Glavas (pe la a. 1305). Numai când Turcii începură să treacă Balcanii, fortăreța joacă un rol însemnat și se arată în isvóre. Aci dete țarul bulgăresc Joan Alexandru un privilegiu Venețienilor în a. 1352 „în Nicopoli”. Tot aci țarul Joan Șisman a fost învins și robit, iar cetatea a rămas capitala turcăscă a Bulgariei centrale, capitala unuia din cele trei sandgiacuri ale Dunării de jos. — Textul din Prokopios (*de aedit.* p. 307 B.) se raportează deci la *Nicopolis ad Istrum*, întemeiat de Traian, 3 ore departe de Trnovo, (satul de azi Nikjup), reconstruit de Justinian, și menționat în cele din urmă sub împăratul Maurikios. Cf. Dr. C. Jirecek, *Das christliche Element in der topographischen Nomenclatur der Balkanländer* (Sitzungsber. Wien. Akad. vol. 136 Wien 1897).

P. 142₅. De adaos: După altă părere, care ni se pare mai pro-

babilă, *ripa Thraciae* este numai partea malului dunăren ce aparținea regiunii cetății Nicopolis ad Istrum (regiunea între Trimammium și Novae); acesta anume în timpul când Nicopolis se ținea de provincia Thracia și încă nu se alipise la Moesia inferioară (înainte deci de ultimii ani ai lui Commodus sau începutul domniei lui Septimiu Sever).

P. 143, de adaos: Totuși, din cauză că e vorba de un veteran, această inscripțiune nu poate fi adusă ca dovadă. Mai departe: împrejurarea că altarul cu inscripțiunea 7420 este ridicat pentru sănătatea lui T. Vitrasius Pollio, guvernatorul Moesiei inferioare, vorbește în favoarea părerii lui Mommsen, cași faptul aflării tot în Almus (Lompalanca) a unei liste de 16 principales din legiunea I Italică (C I L III 14409^a), o legiune adică a Moesiei inferioare.

P. 158, r. 4 de adaos ca notă: Probabil că pétra provine din Oescus, și că a fost întrebuințată mai târziu în Celeiū ca material de construcțiune. În acest cas Zoticus și Salvianus, servi vilici, sunt agenții vamali ai stațiunii Oescus, întru cât Malva nu mai poate fi aședată la Celeiū.

P. 159 r. 8 de j. în sus: *Aurelio* în loc de *Aleurio*.

P. 161 r. 2 de j. în s.: *ἐπιστράτης* iar nu *ἐπιστρατιγὸς*.

P. 163 r. 2 de j. în s. de adaos ca notă: Din împrejurarea că în inscripțiunea de la Ephes Cl. Xenophonte se numește: *proc. Illyrici per Moesiam inf(eriorem) et Dacias tres*, pe când aceeași persoană în inscripțiunea de la Celeiū se numește scurt numai: *proc(urator) Aug(usti)*, — d. Otto Hirschfeld (*Untersuchungen über römische Staatsverwaltung*, ed. II (1905, p. 89) trage concluziunea, că nu e nevoie ca titlu de *procurator vectigalis Illyrici* să însemneze administrațiunea întregului domeniu vamal, și deci procuratorii vamali, cași arendașii, în de regulă n'au avut să administreze vama illyrică în totă a sa întindere colosală.

P. 165, r. 6: veđi nota precedentă.

P. 175, de adaos: Dessau (*Inscriptiones latinae selectae* I, nr. 641) pune inscripțiunea noastră între 293—300. Mai precis am pute dice că ea datéză din a. 294, când Dioclețian se găsea la Transmarisca dând decretul din Cod. Just. VI, 42, 28 cu data: D. XV K. Nov. *transmare* cc cons.=a. 294. După cum observă Mommsen (nota 13) *trans mare*= *Transmarisca*. Putem cu ajutorul datelor din decrete urmări întregul itinerar din acel an al împăratului. Până în Martie el se află în Sirmium; merge apoi la Viminacium, Ratiaria, Cibru și Variana, se opresce la Transmarisca, și de acolo în josul Dunării la Durostorum; în urmă la Anchialos, și așa mai departe până la Constantinopole. — Panegyricul pentru Constantius, ținut de Eumenius în a. 297 d. Ch., amintesc între altele și supunerea Goților de către Romani (cap. 10); titlul însă de *Goticus* dat lui Dioclețian într'o inscripțiune din acest an este pus la îndoială (Comp. Rappaport, *Die Einfülle der Goten* etc. Leipzig, 1889 p. 107). În orî-ce cas este sigur că Dioclețian a raportat mai multe victorii asupra Goților și Sarmaților, chiar și în a. 302, și că a apărut vitejește granița dunărenă, Cf. Seeck, *Rhein. Mus.* 48 (1893), p. 201; Mommsen în *Hermes* XXIV (1889) p. 210,

P. 178 r. final de adaos ca notă: O cărămidă găsită la Kadiköi (vechia Candidiana, Bulgaria) poartă stampila „*leg. XI Cl(audia) F(elix) Tram(ariscae)*“.

P. 183, de adaos: de sigur că fundațiunea castelului Constantiniana Daphnes se datoresce lui Constantin cel Mare, care, cu prilejul uneia din expedițiunile sale contra Goților în Țara Românească, anume cea din a. 323, trecând Dunărea pe la Turtucaia, a găsit necesară stabilirea unui cap de pod (punct de trecere) pe malul stâng, la Daphnis. Comp. Procopios *de aedif.* IV, 7. (Cu ajutorul indicațiunei locurilor de unde Constantin a dat constituțiunile și legile sale, așa cum acestea sunt rinduite în noua edițiune a codicelui Theodosian, publicată de Th. Mommsen și P. Meyer, Berlin 1905, — se poate urmări cu amănuntul itinerariile împăratului în expedițiunile sale de la Dunăre). O dată cu întărirea ambelor maluri dunărene prin castele, el a construit (dacă nu reconstruit, veđi pag. 244) podul de piatră peste Dunăre între Ghighen (Oescus) și Celei, putând să se laude (ap. Julian, *Caesares* p. 423) de a fi recucerit Dacia Traiană. La Daphnis Constantin cel Mare a bătut monede de aur, de argint și de bronz, cari amintesc victoriile lui asupra Goților. Iată aceste monede după descrierea lui Cohen, VII, 237,89 seq.: „Nr. 89: Avers: *Constantinus max. aug.* Bustul său diademat și drapat spre dreapta. Rev.: *Constantiniana Dafne*. Victoria stând la stânga pe un cippus și privind spre dreapta; ea ține câte un palm în fiecare mână; înaintea ei, un trofeu; la picioarele sale un captiv în genuche, cu mânele rezemate pe pământ; sub picioarele sale, un scut: în câmp, B și un coif; la exergă, CONS* (de aur). — No. 90: Acelaș bust și aceiași legendă; Rev.: Acelaș revers, dar în câmp, A (sau II?). — 91. Acelaș bust și aceiași legendă (argint). Rev.: Acelaș revers, dar Victoria pune piciorul pe un captiv în genuchiat care 'și întorce capul. (Victoria pare a 'și da capul la o parte ca să eviteze de a privi pe captiv); înaintea ei, un trofeu, și un scut alături de captiv. (bronz mic). — No. 92: Varietate. Aceiași legendă. Capul său diademat la dreapta (bronz mic). — Este meritul lui Gretzer de a fi recunoscut cel dintâiu din vechii numismați că Constantiniana Dafne nu poate fi Daphne, un suburbiu al Antiochiei, ci Daphnis din Țara-Românească, de care vorbește Procopios. Părerea lui Gretzer a fost adoptată de Spanheim, de Eckel și de Cohen, și astăzi nimeni nu se mai îndoesce de temeinicia ei.

Pe la Transmarisca-Daphne a trecut Dunărea și împăratul Valens pe un pod de vase (în primăvara a. 367) în potruva lui Athanaric, principele Visigoților. (Ammian. Marcellinus XXVII, 5, 2 sq.).

Pag. 184 r. 1, șterge: „Dinigothia (= Dinogetia, la gura Siretului lângă Galați)“ și înlocuiește cu: „Sucidava (Or. XLII; cf. adaosul la pag. 113, propus mai sus (p. 636).) Cât privesce pe Dinogetia, socotim că ea trebuie pusă pe malul drept al Dunării, identificând-o cu ruinele castelului Bisericuța, în fața Galaților. Argumentele principale sunt: 1° Dinogetia la Ptolemeu are o lungime de 53°, 10', pe când întorsătura, ce face acolo Dunărea, măsoară numai 53°. Ar urmă deci, în cazul când Dinogetia ar fi fost pe malul stâng, ca unghiul Dunării să fie spre apus de Dinogetia, ceea-ce nu corespunde

realităţii. Apoi 2º, în Itinerariul Antonin, Tabla Peutingeriană şi în cele-alte izvoare unde Dinogetia ne întâmpină, ea figurează în Moesia Inferiōră (în NotiŃia Dignitatum: Dinigothia Or. XXXIX, 24 în Scythia). În chărŃile IV şi V din suplimentul volumului III din Corpus Inscript. Lat., Dinogetia este aşezată pe malul drept, pe când în charta cea vechiă era pusă greşit pe malul stâng. Rămâne deci de găsit numele antic al ruinelor de la Gherghina. Cât despre Cetatea BisericuŃa, ea este situată la 4½ km. spre Nordvest de satul Garvan, pe o insulă stâncosă la răsărit de delul Bugacu, pe unde Ruşii trecură în Sudul Dunării în a. 1877. Spre vest cetatea este despărŃită de cel-alt teren prin o gâră a Dunărei, care în chartă se numeşte *Gâră Lăimeii*, dar lăcuiŃorii îi zic *Gâră BisericuŃei*. Ea are forma dreptunghiulară lungăreŃă; laturile de Nord şi de Sud măsoră 45 m., pe când celelalte laturi au lungimea de 145 m.; ea este întărită cu ziduri puternice, ce se prelungesc până la 20 m. în jos până la pōlele stâncei; are rezemăŃori de zid şi turnuri mari exteriore, cari sēmănă a fi rotunde. La laturele cele înguste se cunosc urmele porŃilor; în iăuntrul cetăŃii de asemenea se vĕd urme de clădiri. Deşi acēstă cetate este natural fortificată prin poziŃiunea ei înaltă de 30 m. d'asupra nivelului BălŃii, totuşi se cunosc în jurul ei pe la pōlele stâncilor urmele unui şanŃ înconjurător lat de 20 m. În prejma cetăŃii sunt vile lăcuiŃorilor din Azăclău, unde se găsesc cōburi, monede romane şi bizantine, cărămidă lată şi ziduri vechi, ce dovedesc că în jurul cetăŃii militare erau şi aşezăminte civile. Acest castru roman este unul din cele mai frumoase şi mai bine păstrate din Dobrogea. Zidurile lui înconjurătoare se vĕd din depărtare. După poziŃiunea lui dominantă în teren, la cotul Dunării, şi tăria construcŃiunii lui, castrul are un rol însemnat pentru paza fruntariei romane. Drept cap de pod îi servĕ castrul roman de la gura Siretului (Gherghina sau Barboşi). După cum spun lăcuiŃorii, chiar se află peste baltă spre vest urmele unui dig zidit numit „podul de pĕtră“, care duce spre Gura Siretului; aceste urme însă nu le-am putut vizita, căci în timpul escursiunii noastre din 1898 apele erau mari. De sigur că aceste două castre: Dinogetia şi cel de la Gherghina, legate împreună, alcătuiau cheia Dunării de jos; aci era cea mai îngustă trecătoare a fluviului pentru un duşman care vine dinspre Nord sau Vest. Atunci când înghiaŃă Dunărea, cineva pōte veni pe jos de la GalaŃi până la BisericuŃa într'o oră şi jumătate, iar de la gura Siretului în două ore. Prin *Virtop*, — aşa se numeşte locul de la pōlele delului Bugacu, vis-à-vis de cetate, — se cunosc şi urmele unui drum vechi tăiat în teren, care se dice că ducea de la BisericuŃa la podul de pĕtră; tot acolo se vĕd şi urme de vechi vărării, cari pot să fi servit pe vremuri lăcuiŃorilor Dinogetiei.

P. 191 r. 3 de jos în sus, de adaos ca notă: Une-orî în loc de *genius publici portorii* găsim *genius splendidissimi bectigalis Illyrici* (C I L III 8140) sau numai *genius Illyrici* (Jahresh. 1903 Beibl. col. 29 nr. 36), adică deul protector, care îngrijesce de portorium publicum Illyrici, de aşa numitul *fructus Illyrici*.

P. 198 r. 3 de adaos ca notă: Înainte deci de sus citatul

studiu al d-lui Patsch, noi admisesem pe lângă taxele de vamă la fruntarie, încă și accisele și taxele impuse călătorului pentru drumuri și la trecerea podurilor peste riuri. Astfel, stațiunea Pons Augusti (la Mureș) nu 'și are alt rost, cași Tsierna și Celeiu, Confluentes (C. I. L. III 1518¹⁸) la reunirea Savei cu Dunărea, Boiodurum la gura Innului, Pons Aeni (=Statio Enensis,) Kulici la vărsarea Moravei în Dunăre, etc., fie că este vorba de poduri, sau simplu numai de trecerea riurilor; căci de sigur se percepău taxe pe Dunăre, Drava, Sava, Mureș, etc. — Contra unei asemenea păreri nicăiri d. von Domaschewski nu s'a pronunțat, vorbind numai despre stațiunile de la granițele imperiului și cele dintre provincii, și este mai mult de cât sigur, că numai în ziua când vom posedă o cunoștință mai adâncită a însemnătății căilor comerciale, a situațiunei stațiunilor și a distanței dintre ele, cum și un material epigrafic mai bogat, nimeni nu se va mai pute îndoi de existența vămilor din interiorul provinciilor.

P. 202₁ de adaos: Pentru *vectigal Illyrici* C I L III 4063, 5691, 7435, 7479, 8140, 8163, 13396.

P. 203₁ de ad.: Inscripțiunea este de pe la finele secol. al II, căci Mactaris se numește în ea colonia. Numele de *Aelia Aurelia* dovedesce că a devenit colonie sub Commodus (C I L VIII p. 1219), de unde rezultă că în acel timp exista încă societăți de arendare cu *mancipes* în cap. (Cf. Hirschfeld op. cit.² 85).

P. 204₁ r. 10 de sub notă de ad.: Stațiunea Vratnic (C. I. L III 13283; cf. ib. p. 2328¹⁷⁵) este depărtată cu 11 kil. de fruntaria maritimă din Zengg, deci după d. Patsch (l. c.) nu a fost o stațiune de graniță, ci de vamă interioară.

P. 205₃ de ad.: și Rostowzew, *Geschichte der Staatspacht in der römischen Kaiserzeit bis Diokletian* în *Philologus* 9. Suppl. Band p. 329—512, în special p. 394. Inscripțiunea de pe pecetie (Benndorf=C I L XV 7975) dovedesce că arendarea acestor vămi se făcea de fiscus, în care se vărsa venitul lor, chiar și din provinciile Senatului. Juriștii vorbesc deasemenea despre *conductores vectigalium fisci* (Papinian *Digg.* 50, 5, 8, § 1. Callistratus *Digg.* 50, 6, 6. § 10; comp. Ulpian *Digg.* 39, 4, 1 § 1).

P. 205₅ de adaos: se poate citi și: *proc. p(ublici) p(ortorii) X* (=decimae). D. Hirschfeld (op. cit.² 79 nota 2) se 'ndoesce de această lectură: *decimae*, de ore-ce inscripțiunea CIL III S. p. 2198 a fost numai o singură dată copiată, și că probabil acolo textul este stricat, ceea-ce rezultă și din explicațiunea lui Mommsen, care citește: *proc. p(rovinciae) P(annoniae) [s(uperioris)]*. D. Hirschfeld (ib.) mai observă că titlu de *procurator Illyrici per Moesiam inferiorem et Dacias tres* nu este o dovadă suficientă despre faptul că Dacia de la Marcus încôce era numărată ca trei provincii vamale separate, cum nu fusese nici înainte de Marcus, fiind socotită ca o singură provincie.

P. 206₂ de adaos: Inscripțiunea III S. 11674 s'a corectat la No. 13522 din acelaș Corpus; începutul ei trebuie citit astfel: *Marti aug(usto) pro salute* etc.

P. 209₂ de adaos: Pontebba, ca și Plechenalp (la răsărit de

Mauthen) aparțin nu Italiei, ci Illyricului, de ore-ce în ambele stațiuni vedem că se percepea vama Illyricului, iar nu cea italică: deci Pontebba-Saifnitz, cași Pleckanalp-Reisach (C I L V 1864; C I L III 4720) erau stațiuni nu de graniță, ci pentru drumuri. Tot astfel *statio Turicensis* din domeniul vamal al Galliei, de ore-ce ea se găsește cu mult mai departe de fruntaria răsăritenă a Galliei; idem Savaria și Sirmium, precum și stațiunile cele noui constatate în Moesia superior (despre care vezi mai departe). — De asemenea Seben (Sublavio), de unde provin inscripțiunile C I L V 5079, 5080 privitoare la T. Iulius Saturninus (vezi mai departe p. 208), de ore-ce acesta fusese arendaș al vămii Illyricului, iar nu al Italiei.

P. 210, de adaos: Inscripțiunea citată = C I L III 13396.

P. 211, r. 4, șterge *Malva* și înlocuiește-o cu *Sucidava*.

P. 212, r. 15 idem idem.

P. 212 între rîndul 13 și 14 adaogă: 3 bis: *Dimum-Giridava*, aprîpe de Novae, la malul Dunării lângă granița dintre Moesia și Thracia; iar ca notă: La satul Pelîsat (Bulgaria) s'a găsit inscripțiunea C I L III 12399: *I(ovi) o(ptimo) m(aximo) ceteris[q]ue diis deabusq(ue) Giridavens(ibus) Memor Aug(ustorum trium) n(ostorum) ser(vus contra)sc(riptor) stat(ionis) Dim(ensis) gravi va[l]etudin[e] liberatus*. E vorba deci de un *vilicus stationis Dimensis Giridavae*, care a îndeplinit votum după ce a scăpat dintr'o grea boală. O altă inscripțiune s'a găsit la Beleni (Bulgaria), care corespunde lui Dimum (Itin. Antonin 221 și Tab. Peutling: *Dimo*; Procop. de aedif. IV 11; Αἰμω; Not. Dign. Or. 40, 12: *cuneus equitum Solensium, Dimo*). Inscripțiunea figurează în C I L III 12363 și sună: *Quintil[us] T. Iul(ii) Sat[ur]nini c(onductoris) serv[us] et eiusd(em) lib(ertus)*. Acelaș T. Iul(ius) Saturninus c(onductor), adică publici portorii Illyrici, ne 'ntîmpină în stațiunea Lonicum în Noricum (C I L III 4720); apoi la Alburnum în Dacia (C I L III p. 958); și în valea riului Eisack (C I L V 5079): deci o nouă dovadă că portorii Illyricului în provinciile dunărene fuseseră arendate unei singure societăți.

P. 212, de ad.: In loc de 5168, trebue 1568.

P. 213, de adaos: Iată completată, grație călătoriilor d-lor von Premierstein și Vulici, lista stațiunilor vamale cunoscute până astăzi în Moesia Superior, (ap. Patsch l. c.):

1. Kulici, la gura Moravei în Dunăre (C I L 1647=8140).

2. Viminacium (*Oesterr. Jahreshefte* 1905 *Beiblatt* col. 3 nr. 8: *M. Antoni(o) M. f. Fabia Fabiano, proc(uratori) XL Galliarum et portus item, argentariar(um) Pannonicar(um), (conductor) portori Illyrici, patrono bono Mercator lib(ertus)*). De sigur că dedicațiunea în Viminacium s'a făcut lui Fabianus numai în calitate de conductor. El aparținea familiei Antoniiilor, care în cursul secolului al 2-lea formă o societate ținînd în chip ereditar în arendă vămile Illyricului, ca și familia Iuliilor. Cf. mai departe, pag. 220 și C. Patsch, *Rom. Mitt.* VIII 197 seq. M. Rostowzew, *Arch. epigr. Mitt.* XIX 137.16.

3. Ratiaria.

4. Ravna (*Oesterr. Jahreshefte* 1903 *Beiblatt* col. 50 nr. 59 (*Dis*

man(ibus). *Iulia Antonia*, *v(ixit) a(nnis) XXLY*, *et Calbo (=Calvo)* *alumn(o)*, *v(ixit) a(nnis) V*. *Achilleus vil(icus) coniugi et alumno b(ene) m(erentibus) et Antoni Invictianus, Achillius, Achillia m(atri) dulc(issimae b(ene) m(erenti) p(osuerunt)*. Cu drept dl. Prömerstein a identificat pe Achilleus cu *Achilleus eorundem* (adică al împăratului) *ser(vus) vi[l(icus)]* care a servit mai înainte său mai în urmă la Kumanovo (C I L III S 8243 din a. 216).

5. Lomnița lângă Trn, situată pe însemnata cale comercială ce trece prin acea vale.

6. Kumanovo (C I L III 1697=8243) cf. p. 215 n. 3.

7. Kleceovaț (Oester. Jahreshefte 1903 Beiblatt col. 39 nr. 45. (In față: [? *Genio stat(ionis)*] *Fanomag(nensis) pro (salute) Aug[g.] n [n.] Apollonides eorund(em) vect(igalis) I[l]lyrici ser(vus) (contra)sc(riptom) st(at)ionis F[a(ni) ?] M(agni ?) lud. (?)*, *quam voverat (contra)sc(riptom) stat(ionis) Vizi(ani). V(otum) s(olvit) l(i)bens m(erito)*. Latura din stânga: [G]en[t]iano et Ba[ss]o co(n)s(ulibus)]. Latura din dreapta: (Monokondylion) *Vizianus*. (A. 211). Idem Oesterr. Jahreshefte 1904. Beiblatt col. 3 nr. 3: In față: *Fanomag(no pro salute) Aug[g(ustorum)] n[n] (=nostrorum duorum) Apollonides eorund(em) vect(igalis) Illyr(ici) ser(vus) (contra)sc(riptom) stat(ionis) Lamud, quam voverat (contra)sc(riptom) stat(ionis) Vizi(ani), v(otum) s(olvit) l(i)bens m(erito)*. — Pe latura stânga: — *anus Vizi* — (=Vizianus). — Pe latura dreapta: *Gentiano et Ba[ss]o [co(n)s(ulibus)*. (A. 211).

8. Runjevo lângă Kaceanik (C I L III 8155).

9. Gornja Gușterița (C I L III 8170=12664 și Oester. Jahresh. 1903 Beiblatt col. 25).

10. Lapje selo=Ulpianens(is) (Jahresh. 1903 Beiblatt col. 29 nr. 36: *Genio Illyrici pro salute imp(eratoris) Caes(aris) M. Aur(eli) Severi Alexandri Aug(usti) et Mameae Aug(ustae) sub cura Ant(oni) S[il]lvani v(iri) e(gregi) proc(uratoris) Iulianus vilic(i) stat(ionis) Ulp(ianensis) tabul(arius) sumpt(u) suo [fe]c(it) Albino et Maximo consul(ibus)*. (A. 227). Cf. O Hirschfeld, *Die Kaiserl. Verwaltung*². p. 88 nota 4.

11. Statio Vizianus pe calea Naissus-Lissus (Jahresh. 1903 Beiblatt col. 39).

12. Guberevaț=Guberevți (cf. pag. 215 nota 1. — Ei bine, nici una din aceste 12 stațiuni, afară poate de cea numită Kleceovaț, nu se găsește la vre-una din granițele admise de către von Domaschewski.

P. 214₁ de adaos: Din potrivă C. Patsch (l. c.), care susține că provenința petrei este „Ischel an der Taun“, deci nu poate fi vorba de o stațiune de graniță, ci de o stațiune interioară.

P. 215 r. 12: *Ad Mediam*, nu *Ad Median*.

P. 220₆ de ad.: Hirschfeld (op. cit.² 87) observă că același C. Antonius Rufus, ce era cunoscut ca: *conductor p(ublici) p(ortorii)* în Illyria, se numește într-o inscripțiune din Atrans (C I L III 5117) *proc. Aug.*; în două din Pœtovium (III 14354^{33,34}) *proc. Aug. p(ublici) p(ortorii)*, și în fine într-una din Dalmația (III 13283) *prael. veh(iculorum) et cond(uctor) p(ublici) p(ortorii)*; el a luat deci deja în calitate de arendaș un post imperial. Invețatul profesor mai

adaogă că în timpul lui Marcu Aureliu, în Illyria, cași în Asia, transformarea arendeii vămilor în percepere directă s'a făcut în așa chip, că arendașii aflați în funcțiune — și cari deja erau semi-funcționari și îngrijiseră de percepere în schimbul dării unei quote determinate, — au devenit procuratori imperiali. Cu densesii rămaseră în serviciu atât *vilici* cât și *constrascriptores*.

P. 220, de adaos: 4024, 4155, 4716, 4720, 5124, 5691, 12399, 13396, 14062.

P. 220 r. 1 și nota 3 de ad.: În loc de *Ti. Iul. Saturninus trebue T(itus) Iulius Saturninus* (Cf. C I L III 12363). El s'a identificat cu drept cuvânt cu T. Iul. Saturninus *procurator Augustorum* sau *proc. Augustorum et Faustinae Aug.* (Dessau 1382, 1383), dar aci d. Hirschfeld nu 'l consideră ca procurator vamal, ci ca procurator patrimonial.

P. 220 r. 15 de ad. ca notă: Mai cităm ca făcând parte din personalul conductorilor pe: *scrutatores* (C I L III 14354²⁷: *Theodorus p(ublici) p(ortorii) scrut(ator) stat(ionis) Poe(tovionensis)*; C. I. L. 5122: *Abascantus Antoni Rufi s(ervus) scrut(ator)*; cf. Hirschfeld op. cit.² 87 n. 1).

P. 222, de adaos: Acesta este un libert imperial: *ex tabulario vectigalis Illyrici*; cf. nr. 151 84⁸; *Iahreshefte* 1903 *Beiblatt* col. 29. nr. 36; *Julianus vilic(i) stat(ionis) Ulp(ianensis) tabul(arius)* din a. 227. Comp. R. Cagnat, op. cit. p. 97.

P. 225 r. 16: în loc de *Malva* pune *Sucidava*.

P. 227 r. 12 de adaos ca notă: După unii *valli pede* ar fi în loc de *vallo*; veđi *Der obergermanisch-raetische Limes des Roemerreiches*, lief. XXVII (1906) p. 8 nota 1, unde *duplicato valli pede* se ăa în înțeles de „s'a îndoit grosimea zidului“, sau că *pede* ar fi în loc de *pedatura*.

P. 227 r. 14 de adaos ca notă: *Burgus* este un cuvânt străvechiu german împrumutat de Romani de la vecinii lor mărginași; a intrat în limba latină deja în cursul secolului I-ii, cum rezultă din inscripțiunea de la Racovița-Copăcenii. El nu are a face cu grecescul πύργος, și însemnează în inscripțiunea amintită un castel forte mic (*castellum parvulum*, quem *burgum* vocant Veget. IV 10), așa cum se obișnuia a se construi pe lângă fortărețele mai mari ca niște forturi detașate. — Burgarii erau soldații unui anume corp de trupe barbare pus în serviciul roman. Cf. Pauly-Vissowa, III 1066—67. — Despre burgarii mai veđi Cod. Theodos. 7, 14; Hyginus *de castr. m. c.* 24.30.

P. 229, de ad.: Asupra timpului când teritoriul coloniei milesiace Tyras s'a alipit la provincia Moesia, veđi Fellow, op. cit. p. 4, 21 n. 3, care admite anul 56/57 d. Chr.

P. 232, de ad.: Unii din contra, a dedus din inscripțiunea unui *vil(icus)* XX (C I L III 5120) și a inscripțiunei ce am găsit la Reșca (C I L III 13798) cu privire la un *vicesimar(ius)*, (cf Iwanow ap. Rostowzew *Staatspacht* p. 394 n. 126), adică *servus vicesimae* (Cf. Mommsen, *Hermes* I p. 52 și CIL 7099), că vama Illyricului era, ca în Sicilia pe vremea lui Cicerone (Cicero Verr. II, 185), 5%; dar, cum observă d. Hirschfeld (op. cit.² p. 80), nu este es-

clusă posibilitatea ca la granița illyrică să se fi perceput și altă vamă, afară de această *vicesima*.

P. 244 r. 5 de j. în s.: șterge „și să pună în legătură permanentă cele două importante cetăți: Malva și Oescus“ și înlocuiesce cu: „și să pună în legătură permanentă cele două maluri dunărene în punctele Oescus și Sucidava“.

P. 245 r. 3 de adaos ca notă: Fe la a. 367 însă podul de la Celeiū era deja dărîmat, de ôre-ce Valentinian e silit a face un pod de vase pe la Turtucaia ca să pôtă trece pe malul stîng contra Visigoților.

P. 249 r. 3—7 împreună cu nota 2, a se șterge și a se înlocui ast-fel: În acest cas Justinian ar fi numai restructorul castelului care mai târîi, cînd s'a înființat Nicopolis din fața Turnului Măgurele (Nicopolis de adî), a servit drept cap de pod. Nu scim cu ce ocaziune cele două monumente etc.

P. 257 r. 5 de adaos ca notă: *Duplarius*, cași *sesquiplicarius* se numesce și *decurio*, adică sub-oficerul de cavalerie cu o soldă de 2 orî, respectiv de $1\frac{1}{2}$ mai mult, saū al doilea comandant de cavalerie dintr'o turma subordonat decurionelui. Cf. Pauly-Vissova V c. 1842—1843.

P. 258₆ de ad.: Și în provinciile gallo-germanice din imperiul roman ne întîmpină fôrte des pe monumentele funerarii lei ca apotropee, ca mijloc adică de înfricoșare pentru ca mormintele să fie ferite de a fi violate. Pe cele mai multe însă monumente lei stau în picîore, iar nu jos.

P. 262 r. 15—16 a se șterge cuvintele: și prin următoarele două inscripțiuni etc., și a se înlocui prin: Următoarele două inscripțiuni aflate tot acolo, referindu-se la veterani, nu pot dovedi prezența legiunei în Drobeta, întru cât, decă ar fi fost trebuință de vre-un detașament militar acoela, leg. XIII gemină—găsindu-se la Apulum—era mai aprîpe de cât leg. V Maced., care staționa la Potaissa (Turda); iar veteranii după eșirea lor din armată puteū să se așede și aiurea. Din inscripțiuni se constată că veteranii din diferite corpuri de armată formaū la Drobeta un însemnat contingent (cf. C I L III 1584, 14216⁴, 14216⁵, 14216⁶, 14216⁷).

P. 265₃ de adaos.: Inscriptiunile *beneficiarilor* sunt adunate la de Ruggiero *Dizionario epigrafico* I 994.

P. 268 r. 3 de j. în sus.: *Donatus*, un cognome frecuent, este un participiū passiv, cași *Acceptus*, *Cupitus*, *Honoratus*, *Optatus*, *Respectus*, *Restitutus*. *Speratus*, etc.

P. 277 r. 4 de j. în sus.: *angusticlavii*, iar nu *augusticlavii*.

P. 277₂ de ad.: În edițiunea a 2-a a aceleiași opere (Berlin 1905), pag. 422 nota 1, d. Hirschfeld recunósce că centurionatul nu este militia equestris, raportându-se și la Mommsen *Staatsrecht* 3 p. 549 n. 1 și mai ales la W. Baehr *de centurionibus legionariis* (Berlin 1900) p. 14 seq.

P. 294 r. 13 de adaos.: Mai veđi C I L III 1579. În orî-ce cas aceste asasinări presupun nisce timpuri turburate, corîspundîtore pôte rîsboiului marcomanic din timpul lui Marcu Aureliū, cînd *latrones* mișuiaū prin tôte împrejurimile Drobetei, necruțînd nici

măcar femeii, cum rezultă din inscripțiunea ce comentăm. Că populațiunea a căutat să se apere (pote cu miliția orașului), vezi Patsch *Wissenschaft. Mitt. aus Bosnien und Hercegovina* VIII 123 seq., și Pauly-Wissowa s. v. Drobeta. — *Oester. Jahreshefte* III Beiblatt col. 144 sq.

P. 294₂ de adaos: Artemidei i se sacrifică în Patrai, pe lângă porci mistreți, cerbi și pu de lupi, încă și ursușe tinere. Paus. VII 182. Cf. Dr. O. Gruppe, *Griech. Mythologie und Religionsgeschichte*, 1906 p. 1270₃.

P. 300 r. 3. In loc de *Titus*, s'a dat din eror *Iulius*.

P. 322 de adaos: Asupra istoriei legiunilor XIII gem. și I Adiutrix vezi și Filow, op. cit., la locurile indicate în registru.

P. 322 r. 8 citește: *L(egio) V M(acedonica) O[esci]*; și cf. cele date câte-va rânduri mai jos în addenda la p. 333₃.

P. 322 r. 13 șterge cuvintele „precum și” și înlocuiește-le prin „căci”.

P. 322 r. 14 după „al III-lea” adaogă: „sunt dedicațiuni de veterani ai leg. I Ad., și nu pot deci dovedi rămânerea legiunei în Dacia, după sfârșitul războielor lui Traian”.

P. 322 r. 15—17 șterge cuvintele: „A fost și o epocă” etc. până la fine.

P. 333₂ de adaos: Filow op. cit. la pag. indicate în registru.

P. 333₃ de adaos: Fragmentul de cărămidă lit. c găsit la Celeiū, precum și cărămidă cu stampila întreagă LVMOESC aflate acolo (vezi nr. 48) confirmă arătările Noțiției Dignitatum (Or. XLII, 39) care pune la *Sucidava* (adică Celeiū) pe *praefectus legionis quintae Macedonicae* și probază deci că, în urma părăsirii Daciei Trajane și aședarea legiunei a V Mac. în lagărul său principal de la Oescus, un detașament din legiune a staționat la Celeiū, întrebuintând sau fabricând cărămidă cu stampila *L(egio) V M(acedonica) Oesc(i)*, așa cum trebuie să citim atât pe fragmentul lit. c de sub No. 46, cât și pe cărămida întreagă, No. 49. Deci câtă să renunțăm la lectura de până acum: *l(egio) V M(acedonica) C(onstans)*, cași la aceea de *l(egio) V Moes(iaca)*, citind cu deplină siguranță: *l(egio) V M(acedonica) Oesc(i)* Tot astfel trebuie citită și stampila identică de pe cărămidile găsite la Beșlii (lângă Ghighen-Oescus) și publicate în C I L III S. 12523 leg. V[MOES].

Pag. 333 r. 8 șterge frasa: „Pote că pe această cărămidă...” până la fine.

P. 335 r. 4 din text șterge cuvântul *Moesiaca*.

P. 335 r. 2 de j. în s.: citește *L(egio) V M(acedonica) Oesci*.

P. 336₂ de adaos: Discușiunea o socotim încheiată, din momentul ce se constată că lectura *Moesiaca* nu e corectă, că Celeiul s'a chemat *Sucidava* și că a fost ocupat de un detașament din leg. V Macedonica, în timpul când acesta își are cărtierul principal la Oescus, după părăsirea Daciei Trajane. Faptul că legiunea fabrică cărămidă cu stampila LVMOESC este o confirmare a Notit. Dignit. Or. XLII, 33 care pune la Oescus: *Praefectus legionis quintae Macedonicae*. Tot astfel: legiunea XII gemină, fiind stabilită după anul 275 la Ratiaria, pune pe cărămidile sale stampila: L XIII G RAT

care trebuie citită: *L(egio) XIII g(emina) Rat(iaria)*, deci iarăși o confirmare a *Notit. Dignit. Or. XLII 38: Praefectus legionis tertiae edecimae geminae, Ratiaria*.

P. 339 r. 23 de adaos: E mai probabil că ele datază din timpul războielor lui Traian cu Daci, cași cele cu stampila leg. V. Macedonica și leg. IV Flavia.

P. 340 r. 3 din text de j. în s.: șterge cuvântul: regiunea și restul frazei, înlocuind-o cu: „legiunea a luat cu siguranță parte la războiele lui Traian cu Daci și la războiul lui Marcu Aureliu cu Quadii și Marcomanii.“ Despre leg. IV Flavia, vezi Filow op. cit. la registru.

P. 342, de adaos: despre istoricul legiunei cf. Filow op. cit. registru.

P. 344, de adaos: E probabil că Traian, în prevederea războiului cu Daci, a adus legiunea XI Claudia la Durostorum, precum leg. V Macedonica fusese așezată din Oescus la Troesmis. Cf. Filow op. cit. 65, 66.

P. 348, de adaos: De mirare că Patsch în Pauly-Wissowa V col. 1711 continuă a admite la T.-Severin o *cohors I civium Romanorum equitata*, care ar fi lucrat la construirea podului lui Traian, după ce deja în vol. IV colona 217 se dăduse stampilei de pe cărămidă lectura cea adevărată.

P. 385 r. 1 și 3 de jos în sus: Pentru cititorul serios este inutil, cred, a observa că culegătorul tipograf a schimbat accentul punând în r. 1 'Αριστόκρῆτης în loc de 'Αριστοκράτης, și în r. 3: 'Αριστοκράτος în loc de 'Αριστόκρατος, și că pentru acesta nu se poate face o imputare de ignoranță autorului cărții, precum un nășăbuit critic și-a permis într-o foiță ignorată de a scrie, între alte multe lucruri neseriöse, încă și acesta.

P. 394 r. 7 de jos în sus de adaos: De sigur că nici un cititor serios n'a putut înțelege că aci aș fi vorbit despre „litere deosebite puse în vârful căngilor!“, cum acelaș pățimas critic, la care mă refer în nota precedentă, a înțeles; este vorba curat și simplu: de un fer de inferat caii și alte animale.

P. 407 r. 10 de adaos ca nota 3: Despre motivul bucranielor și guirlandelor cf. W. Altmann, *Architektur und Ornamentik der Sarkophage* p. 59 seq.; idem, *die römischen Grabaltäre der Kaiserzeit*, Berlin 1905, p. 6, 59 seq.

P. 410 r. 8 de adaos ca notă: Despre monumente cu ospățul funebru și cu scene de familie cf. Altmann, op. cit. p. 188 seq.

P. 436 r. 5 de j. în sus de adaos în parentes după cuvântul Rheneia: Delos cel mare.

P. 439 r. 11 de adaos: Acum în urmă s'a ocupat de acelaș monument d. Adolf Deissmann în *Philologus*, v. LXI, fasc. 2 (1902), p. 252—265.

P. 440 r. 3 la cuvintele: *cu rugăciuni se umilesce* de adaos ca notă: sensul exact aci este: cu rugăciuni (suplicațiuni) postesce.

P. 440 r. 9 din notă de adaos: Dl. Deissmann (op. cit. 261) însă nu găsește vre-un motiv necesar pentru asemenea transpozițiune

și presupune că textul, ce lapicidul avusese înainte, trebuia să sune ast-fel: ἵνα ἐγδικήσῃς τὸ αἷμα τὸ ἀναίτιον καὶ ζυγίσῃς τὴν ταχίστην.

P. 456 r. 4 de adaos la cuvântul „necunoscuți“ ca notă: D. A. Deissmann, punând cestiunea dacă aci pôte fi vorba de două omoruri deosebite, sau dacă Heraclea și Marthine și-au găsit mórtea împreună prin mână ucigașă, se pronunță pentru ultima părere, ca fiind cea mai probabilă din cauza potrivirei în ambele inscripțiuni a pasagelor hotărîtore r. 10 și urm., deși nu este cu totul esclusă cea-l'altă părere.

Pag. 457₁ de adaos: Părerea despre originea judaică a ambelor anatheme o împărtășesce și d-l Deissmann și o precisază cu argumente, în contra cărora nu credem că s'ar puté invoca ceva serios. Veđi mai ales op. cit. p. 260 seq. — Conclusiunea la care ajunge amintitul autor (p. 263) este că anathemele din Rheneia sunt inscripțiuni ebraice de pe la finele secolului al II-lea și începutul secolului I înainte de Christos; ele dovedesc existența unei comunități ebraice la Delos pe vremea Diadochilor; acéstă comunitate nu era lipsită de influența elenistică, cum dovedesc: numele de Heraclea, forma stelei funerare, symbolul celor două mâni pe petró, și în special întregul fel al rugăciunei. Aceste inscripțiuni în fine, ne procură pentru existența și usul Septuagintei în timpii vechi un document original, care numai cu puține decenii este mai recent, de cât vestitul testimonium al prologului lui Sirach.

P. 461₁ de adaos: Veđi alte încă și mai isbitóre asemănări la Deissmann, op. cit. 256—208.

P. 463₁ de adaos: D. Deissmann a dovedit (op. cit 259 seq.) că textul nu vorbește de o ȑi orî-care de rugăciune, ci de o ȑi de post și de rugăciune, anume de o ȑi generală de post și rugăciune, când πᾶσα ψυχὴ, orî-ce suflet, se rógă, adică nu orî-și cine, ci numai acela care înalță mânilé către „Dumnezeul cel pré înalt, stăpânul spiritelor și al orî-cărui trup (cărni)“; cu alte cuvinte orî-ce Evreū. Sêrbătórea, adaogă d. Deissmann, în care întreg Israelul postesce și se rógă, se numesce *jom hakkippurim*, ȑiua cea maro de pocăință, „ȑiua reconciliațiunilor“. Intr'o asemenea mare sêrbătóre, sêrbătórea sêrbătorilor: în ferbinți rugăciuni, părinții celor două copile asasinate cer A-tot-sciitorului și ingerilor lui, ca să pedep-sescă pe ucigași și să rêsune mórtea Heracleii și Marthinei, al cărora sânge vêrsat strigă către cer și așteptă rêsunare.